

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 92

София, вторникъ, 23 май

1933 г.

100. заседание

Недѣля, 21 май 1933 година

(Открито отъ председателя А. Малиновъ въ 16 ч. 45 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

Стр.

Законопроектъ за бюджета на държавата за 1933/1934 финансова година (Първо четене — продълже- ние разискванията)	2093
Дневенъ редъ за следващото заседание	2126

Председателъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Аврамъ Аврамъ, Ангелъ Боянъ, Аневъ Василъ, Апостоловъ Драгомиръ, Арабаджиевъ Петко, Богоевъ Борисъ, Бойчиновъ Михаилъ, Бончевъ Тодоръ, Бошнаковъ Тодоръ, Бояджиевъ Стефанъ, Буковъ Асенъ, Василевъ Василъ, Василевъ Ради, Василевъ Славейко, Гаговъ Петъръ, х. Галибовъ Юсеинъ, Ганевъ Георги, Георгиевъ Георги, Георгиевъ Стойчо, Георгиевъ Стоянъ, Данаиловъ Георги, Джанкардашлийски Димитъръ, Димчевъ Василъ, Докумовъ Борисъ, Долбински Димитъръ, Драгойски Иванъ, Енчевъ Георги, Ецовъ Борисъ, п. Захариевъ Захари, Ивановъ Борисъ Недковъ, Илиевъ Стойко, Йонетовъ Георги, Каназирски Георги, Кафеджийски Георги, Кирковъ Кирко, Колевъ Петко Пеневъ, Константиновъ Тома, Кораковъ Крумъ, Косачевъ Йорданъ, Кушевъ Вѣчко Стоевъ, Мариновъ Василъ, Маринчевъ Георги, Марковъ Цоло, Мечкарски Тончо, Милановъ д-ръ Кънчо, Молловъ Янаки, Мошановъ Стойчо, Нейковъ Димитъръ, Ненчевъ Илия, Николаевъ Александъръ, х. Петковъ х. Георги, Петровъ Дойчинъ, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Стефанъ, Поповъ Стоянъ, Радоловъ Александъръ, Райковски Минко, Рафаиловъ Филипъ, Родевъ Христо, Русевъ Иванъ, Свиначевъ Добри, Синигерски Младенъ, Смиловъ Боянъ, Стамболиевъ Никола, Статевъ Христо, Таковъ Стефанъ, Таслаковъ Цвѣтко, Ташевъ Димо, Тодоровъ Димитъръ, Тонковъ Тодоръ, Христовъ Александъръ, п. Христовъ Георги, Цанковъ Иванъ, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Шидерски Едрю, Шишковъ Георги, Шонговъ Георги, Якимовъ Тодоръ и Янакиевъ Василъ)

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за бюджета на държавата за 1933/1934 финансова година — продължение разискванията.

Има думата народниятъ представител г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д.): (Отива на трибуната)

В. Молловъ (д. сг): Азъ бѣхъ записанъ да говоря и вчера само по едно временно отсъствие . . .

Председателъ: Дебатитъ сѣ прекратени въ миналото заседание и ще се даде думата само на представителитъ на парламентарнитъ групи.

В. Молловъ (д. сг): Нека се отбележи въ протокола, че дебатитъ сѣ прекратени и че не се дава думата.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Шомъ ще се отбелязва въ протокола, азъ бихъ желалъ да се отбележи следното: снощи се изчерпи листата на всички записани оратори. Никой нѣмаше тукъ.

В. Молловъ (д. сг): (Възразява нѣщо)

И. Василевъ (з): 9 ч. бѣше.

В. Молловъ (д. сг): Азъ говорихъ съ двамата подпредседатели и понеже бѣхъ записанъ осми по редъ, и двамата ми казаха: „Ще говорите утре или други день“.

Г. Мариновъ (з): Длъжни сте да лаяте.

В. Молловъ (д. сг): Азъ бѣхъ излѣзълъ за единъ моментъ, а бѣше казано, че заседанието ще продължава до 12 ч.

Г. Мариновъ (з): Г. професоре! Вие и миналата година направихте сѣщото.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Азъ бихъ желалъ г. Молловъ да говори. Смѣтахъ, че при тия дебати ще излѣзатъ наистина първитъ хора на оппозицията да взематъ думата. Тѣй му е редътъ. Съжалявамъ, но не можете да направите упрѣкъ нито на председателството, нито намъ, че не сме действували съгласно правилника. Нѣмаше никой, изчерпи се ли-

стата, стояхме до 9 1/2 ч. Иначе щяхме да работим до 12 ч. А можехме, ако искаме нещатно или съ зла умисъл да тълкуваме, да събнесем, че всички, които са записани, нямат право да говорят, щом са отсъствували, и да не дадем възможност на парламентарните групи да се изкажат, щом няма оратори. Но ние ги оставихме да се изкажат. Няма защо да си правим само упръка по въпроса, които са много ясни.

К. Лулчев (с. д): Не могат да бъдат прекратени дебатите, щом не са говорили 10 души.

Министър-председател Н. Мушанов: Щом се изчерпи листата и няма оратори, след втория оратор може да се прекратят дебатите.

Г. Чешмеджиев (с. д): Не е истина.

Министър-председател Н. Мушанов: Четете правилника.

М. Делянов (з): Ще ви чакаме една година ли?

В. Моллов (д. сг): По-добре е сега общо да се говори, отколкото после по всеки бюджетпроект.

Министър-председател Н. Мушанов: Така е.

К. Пастухов (с. д): Г. г. народни представители! По повод на станалите пререкания относително прекратяване на дебатите, аз се връщам на моята вчерашна дума, а именно: ето вече трети ден, откакто се е пристъпило към разискване по бюджетпроектите, обаче, те всички още не са раздадени в този момент. Най-главните бюджетпроекти, като този на Министерството на просвещението, на Министерството на земеделието, на Министерството на търговията и други някои, още не са раздадени. И ще бъде много странно, и това никак не би било съгласно с парламентарната практика, да бъдат прекратени дебатите преди да бъдат раздадени всички бюджетпроекти, по които ние има да се произнесем. Никой от нас не иска да каже, че Парламентът не бива да бърза и че не е закъснел с разглеждането на бюджетпроекта. Обаче не можем да изпуснем из предвид, че не толкова обективни причини, каквито иска да изтъкне правителството отколкото неговата хлабавост, може би и несъгласие между групите, които образуват Народния блок...

Министър-председател Н. Мушанов: Въздушни кули!

М. Делянов (з): Миражи!

Н. Кемилев (д. сг. Ц): Миражи ли? Г. министърът на финансите отсъства, другите г. г. министри са в провинцията, а държавният бюджет се гледа!

Министър-председател Н. Мушанов: Аз съм тук.

Н. Кемилев (д. сг. Ц): Упръкът не се отнася до Вас.

Министър-председател Н. Мушанов: Аз съм тук. Нали аз отговарям за общата политика на правителството?

Н. Кемилев (д. сг. Ц): Не на Вас, а на финансовия министър права този упрък.

Министър-председател Н. Мушанов: Аз съм си тук, гледайте си работата.

Н. Кемилев (д. сг. Ц): Това никога не е било. Поне г. министърът на финансите трябваше да бъде тук.

Министър-председател Н. Мушанов: Той ще дойде. Малко е закъснел.

В. Моллов (д. сг): Това за него е извинително, а за 1/4 час закъснение прекратяват дебатите.

Министър-председател Н. Мушанов: Ами Вие, когато бяхте финансов министър...

М. Делянов (з): Той се връщаше в България само един път в годината.

В. Моллов (д. сг): (Към министър-председателя Н. Мушанов) По Ваше искане сме отлагали заседанията по два дни, за да можете да се изкажете.

Министър-председател Н. Мушанов: Когато съм бил в опозиция, винаги съм говорил късно през нощта. Поне в туй отношение недейте ме упръква.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Не сте раздали бюджетпроектите, а прекратяват дебатите.

Министър-председател Н. Мушанов: Три бюджетпроекта бяха раздадени, когато ме накарахте да говоря. Аз никога няма да ви последвам в беззаконията. Разберете! (Ръкоплъскания от мнозинството)

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Вие ги вършите.

И. Василев (з): Г. Моллов обикновено отсъствуваше от България.

Министър-председател Н. Мушанов: Въ продължение на 8 години, когато вие управлявахте, аз знам как съм говорил като опозиционер.

К. Пастухов (с. д): Г. г. народни представители! Аз знам, че аз...

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Прекратяват дебатите преди още да са ни раздадени всички бюджетпроекти.

Министър-председател Н. Мушанов: Аз ще ви намяра дневниците да ги прочетете.

Н. Кемилев (д. сг. Ц): През наше време Вие настояхте, ако си спомняте, когато бюджетпроектът на Министерството на земеделието не беше още внесен, да се прекратят дебатите, и ние тогава вдигнахме заседанието.

И. Василев (з): Ще видим каква критика ще изнесете в връзка с бюджетите. (Шум)

Председателът: (Звъни) Моля тишина, г-да! Оставете оратора да говори.

К. Пастухов (с. д): Г. г. народни представители! Аз говоря по мое разбиране и повдигам въпросите така, както се очертават в моето съзнание. Аз знам, като много години народен представител, че има противни мнения в Парламента и че винаги настроенията на болшинството са били против нашите възгледи. Това, обаче, не ми отнема правото и куража да се изказвам по начин такъв, какъвто аз намирам за добре. Затова и повдигам въпросите. Аз знам, че Парламентът е властен и в него има инициатива, но ако искаме парламентарният механизъм да върви нормално, без сътресения, преди всичко тази инициатива, воля, съгласие, принадлежи на правителството. Обикновено то е, което дава работа на Парламента, който контролира неговите дела, като си запазва винаги правото на инициатива.

Ако Народното събрание не можеше да пристъпи към гласуване на бюджетите в предвидения от закона срок, вината за това, по мое разбиране, колкото и да вземам предвид трудностите на положението и обстоятелствата, че правителството има да урежда постоянни въпроси с Женева, пада на правителството и, следователно, то не е запазено от този укор, който иска на нас да хвърли, че ние пречим на неговата работа.

Аз знам, г. г. народни представители, че въпросите, които се повдигат тук от нас, въобще не са само на нас, но на никого в България не могат да бъдат нови. Никой не ги смъта за нови.

(В залата влиза министърът на финансите).

По тях се е говорило и тук, и навън толкова много и по такъв разнообразен начин, че ги са станали банални. Това, което ние ще изтъкнем пред Народното събрание, не ще е нищо ново, а само да поискаме, да трябваме и да държим отговорни, както това става в една парламентарна държава, правителството и неговото болшинство за това, че не е пристъпило към разрешаването на тия въпроси. То може би ще пристъпи към тяхното разрешаване, но когато те вече поради туй, че събитията се развиват като в калейдоскоп, ще бъдат обхватени, а за новите проблеми няма

Г. г. народни представители! Аз не мисля, че който от вас може да си въобрази, че в днешните времена ще се намери един чудотворец, който с едно махване на жезъла да разкъса Гордиевия възел. Наистина има по света, и въ нас и другаде, подобни демагози и авантюристи, които на които е въ чародейството, чрезиърните обещания и които успяват, поради разбърканото

време, поради особенитѣ психични настроения въ голѣмата частъ на народнитѣ маси, да завоюватъ теренъ, да се добератъ до властѣта. Но тѣ не сѣ били и нѣма да бждатъ въ положение да разрешатъ заведнѣжъ въпроситѣ, споредъ тѣхнитѣ обещания и проповѣди. Свѣтътъ има и въ най-ново време единъ ясенъ примѣръ на подобенъ герой или чудотворецъ, който разгони Райхстага и взе пълномощие да управлява самовластно 4 години, но който се принуди подиръ 3 месеца, за да внесе успокоение както въ свѣтовното обществено мнение, така и въ собственитѣ си срѣди, да свика сѣщия Райхстагъ и да направи декларация, противни на неговитѣ обещания, за да може действително като управникъ да влѣзе въ контактъ съ чуждия свѣтъ и да разкѣса оня обрѣчъ, който затегна държавата, която той ръководи, отъ момента на неговото идване на властъ и досега. Напротивъ, азъ мисля, че всички, които стоятъ на базата на парламента и демокрацията, ще търсятъ не заведнѣжъ, а постепенно и съ срѣдствата на общественитѣ борби разрешението на спорнитѣ въпроси. Всички тия, които стоятъ въ различни лагери, които изповѣдватъ различни убеждения и отъ нееднаква гледна точка взематъ становище по държавнитѣ въпроси, иматъ съзнанието, че за тѣхното разрешение е необходима както критика, така сѣщо и воля у тия, които въ даденъ моментъ сѣ поставени да ръководятъ държавнитѣ съдбини.

Г. г. народни представители! Не съмъ азъ, който ще отрека тия смегчаващи вината обстоятелства на днешното правителство, па и на всѣка друга властъ въ България, какво, съ огледъ на ненормалнитѣ условия, не всичко е въ рѣшетъ на правителствената властъ; че има обективни причини на мѣстна почва, обективни фактори, стоящи и извънъ насъ, които сѣ по-силни отъ волята на човѣка, и, следователно, това, което въ нормално време трѣбва да се иска, не може да бѣде получено при едни крайно ненормални условия. Има ли споръ между насъ, че условията въ нашата страна, както изобщо въ свѣта, поради бушуващата криза сѣ неестествени и ненормални? Между насъ и васъ има разногласие по характера на стопанската криза, която бушува вече отъ три години и за края на която не се виждатъ изгледи още никѣде, каквито и оптимистични настроения да обладаватъ нѣкои компетентни икономически срѣди въ смисълъ, че най-лошиятъ ѣ моментъ е преминалъ и че, следователно, депресията е отслабнала и хоризонтитѣ за постепенно изживяване на кризата и за връщане къмъ нормално състояние се очертаватъ нѣкъде далечъ. Нашето гледище е, какво кризата е толкова дълбока, че не може да се смѣтне за периодична, а трѣбва да се смѣтне за структурна. Нейнитѣ поражения въ всички прояви на живота — стопански, финансовъ, политически и т. н. — сѣ тѣй дълбоки и тѣй продължителни, че, споредъ нашето разбиране, капиталистическиятъ строй чрезъ това е отрекълъ самъ себе си и свѣтовна задача е да бѣде той замѣстенъ съ една нова система, нова организация, която да позволи възвръщането къмъ нормаленъ животъ и, следователно, къмъ възстановяване на стопанскитѣ сили и възможности вече на друга база.

Безъ съмнение, въ всички страни, особено тамъ, където кризата се чувствува най-силно, на първо мѣсто въ победенитѣ държави, колкото и естествено да е стремлението на маситѣ да бждатъ задоволени тѣхнитѣ интереси чрезъ разумна, демократична и народна политика, очертава се, напротивъ, обратно явление: засилва се реакцията, създаватъ се политически диктатури, които не концентриратъ около себе си народни сили, но изразяватъ една политика на крайно консервативни и съхранителни елементи на обществото и по такъвъ начинъ, чрезъ засилването на този политически курсъ, тѣ, вмѣсто да лѣкуватъ постепенно положението, изостряватъ противоречията и го тласкатъ, volens nolens къмъ катастрофа.

И наистина, въ индустриалнитѣ държави безработицата взема все по-широки размѣри. Въ земеделскитѣ страни, каквато е и България, кризата подучава другъ обликъ, защото индустриалниятъ пролетариатъ е малкъ и поради това безработицата се чувствува по-слабо. Но поради стопанската структура, поради устройството на нашето хазейство и държавна, ние имаме обща безработица въ земеделското и въ занаятитѣ, осиромашаване, по-право казано, вследствие на намаленитѣ доходи и покупателната способностъ на населението.

Въ реда на тѣзи мисли, г. г. народни представители, азъ мога да забележа още, че положението на нашата страна се влошава постепенно. Ако за Европа би могло да се каже, че тя е на единъ пунктъ на замръзване и че шап-советъ за подобрене или влошаване на положението се

вѣнхиятъ временно, за нашата страна е по-право да се каже, че, въ сравнение съ миналата година, нейното положение, както стопанско, така и финансово, е влошено, осиромашаването расте, безработицата — сѣщо тѣй, недовѣрието — тоже. Тенденцията за влошаване положението въ България още не е стигнала своята последна точка, ние не сме дошли още до най-лошото и затова, безъ съмнение, нашата политика трѣбва да бѣде добре ориентирана по изгледитѣ, по перспективитѣ за утрешния день относително нашето стопанство и нашитѣ финанси.

Г. г. народни представители! За себе си ще кажа, че изслушахъ съ особено внимание изложението на г. министъра на финанситѣ, защото искахъ да разбера отъ него какъ той схваща и очертава финансовото положение на страната, какви мѣроприятия препорѣчва, какъвъ е неговиятъ планъ за изходъ отъ днешното положение. Изповѣдвамъ предъ васъ: не че той искаше да бѣга отъ действителното положение, но той разколеба вѣрата ми въ цифритѣ, които ни дава бюджетътъ. Той ме преизпълни съ съмнение както относително счетоводния характеръ на бюджета, така сѣщо и относително неговия касовъ характеръ, а сѣщо тѣй и относително докладитѣ на Върховната смѣтна палата. Споредъ него, не може да се знае точно истината и затова да не вѣрваме на нищо, искаше да каже той. Тогава азъ бихъ попиталъ: на какво ще градимъ нашитѣ констатации?

Министъръ С. Стафановъ: Погрѣшно сте ме разбрали. Азъ казахъ само, че счетоводното заключение не дава представа за истинското положение на бюджета. Трѣбва да се има предъ видъ доколко държавата е ажуръ въ плащанията си или доколко е въ по-голѣмо или по-малко закъснение. Тая бѣше моята бележка. Тя е права и азъ я поддържамъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Азъ очаквахъ отъ него, като прави резерви по неговии съображения относително вѣрността на цифритѣ, при все това да ни посочеше истинското положение на нашитѣ финанси. А най-първо, както азъ, така и всички тукъ, имаме право да поискаме отъ него да ни даде една програма, единъ планъ, какъвто се мждатъ да дадатъ всички страни, въ които финансовото положение е разколебано. Наистина рѣдко може да се посочи финансовъ министъръ, на която и да било държава, който да е далъ такава програма, такъвъ планъ, издържанъ въ всѣко едно отношение, и да е намѣрилъ той практическо приложение. Обаче въ всички страни — и нека за примѣръ посоча Франция — се мждатъ да излѣзатъ съ единъ такъвъ проектъ-планъ, който, приготвенъ предварително или въ връзка съ бюджетопрокта, съставлява нераздѣлна частъ отъ самия бюджетопрокта и въ него се излагатъ, очертаватъ генералнитѣ линии на финансовата политика на правителството, която, отъ друга страна, конкретно, цифрово, се изразява въ бюджетопрокта на отдѣлнитѣ министерства. Нека не се зловиди никому — безъ да отричамъ, че досега е имало внесени, разгледани и приети отъ Народното събрание законопроекти съ целъ да се подобри финансовото положение въ страната — ако кажа, че подобенъ планъ липсва и че инициативитѣ, доколкото сѣ проявени отъ правителството и отъ финансовия министъръ, носятъ по-скоро случаенъ, отколкото системенъ характеръ, плодъ сѣ на налучквания, на хрумвания и закрѣпвания, безъ да се държи смѣтка за цѣлото. Азъ бихъ желалъ въ такива едни критични, изключителни времена правителството да излѣзе съ своята програма, съ своя планъ по-конкретенъ, по-обстоятеленъ, а не да се правятъ възражения на насъ, които нѣмаме инициатива въ създаването на закони, какво конкретно бихме казали по бюджетопрокта, когато нашата дума е да изкажемъ мнението си въ общи линии въз основа на онова, което ни представлява правителството. Правителството, и на първо мѣсто финансовия министъръ, трѣбва да излѣзе съ своята програма, съ своя планъ предъ Парламента, да влѣзе въ контактъ съ общественото мнение, да посочи на всички каква е политиката на правителството, да отгѣли възможното и реалното отъ демагогията и безотговорнитѣ слова, разнасяни тукъ и тамъ, и да призове всички, ако одобряватъ неговата политика, да му сътрудничатъ въ дѣлото на заздравяване финанситѣ и стопанството на държавата.

Г. г. народни представители! Азъ правя разлика между това, което е днесъ, и платформата, съ която Блокътъ излѣзе преди законодателнитѣ избори, при всичко че мога да го обвиня, какво той не е изпълнилъ тази платформа и не е далъ досега никакви указания, че жслае да я изпълни. Азъ правя концесия на възгледа на финансовия

министърът, нееднократно изразяван тук, в Народното събрание, че обстоятелствата сега са коренно измениени, че във всеки ден се променят, че това, което е било преди две години и ни е свързвало, може подир две години да го няма и да не ни свързва вече. Но тъй както се развиват у нас събитията, въ смисъл, че не ни свързва вече това, което е било преди две години, аз бих казал, че вече не е достатъчно това оправдание, че времето е изпреварило ония лозунги, ония точки в платформата на Народния блок, въ името на които преди две години той апелираше към българския народ да му даде доверието си, защото оттогава досега не само по вътрешни, но и по обективни причини, стопанското и финансово положение на нашата страна се влошава. Ето защо аз съм прав да отида по-нататък от вашата платформа и, независимо от точките, които са изразени в нея, да поискам нови точки, нова платформа, съобразена със измененото положение на страната и реализируема според мнението на правителството и на финансовия министър.

Г. г. народни представители! Такава платформа, такъв план е възможен, наложителен, не само от наше, социалистическо гледище. Аз чета доклада на Финансовия комитет и виждам, че между другите препоръки за увеличение приходите на държавата той ни чете конско евангелие за реформи стопански, за реформи въ администрацията, за реформи въ финансите, за икономии и съкращения, които, според неговите изчисления не само по докладите на нашите делегати, но и по докладите на негови пратеници, направени след изучавания тук, на самото място, са възможни и наложителни, ако България не иска да бъде удавена въ една катастрофа, а иска да бъде облекчено нейното положение. Управникът не може да бъде магьосник, но той трябва да се постави въ ролята на един опитен лекар: чрез разумни и навременни лечения да облекчава положението на пациента и докато трае кризисната фаза да го спаси от погибел. Такъв лекар търси българският народ. Той, обаче, не може да бъде олицетворен въ една личност, а трябва да бъде вълочен въ една система на управление, носена от народни групи, стоящи въ постоянен контакт с народните интереси. Пазете да не се скъса връзката между управление и народ и, което е още по-лошо, да не бъде тая връзка само демагогията, която се шири въ нашата страна и която, като не дава резултати, хвърля масите въ крайности, опасни за бъдещето развитие на нашата държава.

Г. г. народни представители! За жертви апелират всички, защото е дошел моментът да се спасява държавата. Ние не ги отричаме, но аз не искам да правя разлика между държава и народ, а особено да ги противопоставям един на друг. Взаимодействие трябва да има, което ще рече не всички сили да бъдат впрегнати само за спасение на държавата или, по-верно изразено, не бива управлението чрез бавене, чрез пропускане на моменти, чрез липса на една ясна народна политика да се притича на помощ на народа, да докарва работите до там, че да остави държавата да отива към погибел, за да не му остане друг лозунг, освен той — спасявайте държавата! Тогава може да я изтърве наистина. Ние не можем да забравим, че както у всички страни, тъй и у нас, трябва да има и друг лозунг, който се налага от обективния развой на събитията: държавата е длъжна също тъй да спасява и да защита стопанството чрез помощи, чрез социални фондове и чрез други парични средства, които другаде ги изразходват, за да се притекат на помощ и на народното стопанство.

Г. г. народни представители! Ако е въпрос за жертви, ние не можем да одобрим финансовата политика на правителството, която под вид, че се развърлят равномерно, ги оставя да тежат на тези, които въ днешния критичен момент имат най-голяма нужда да им се притечем на помощ, на които покупателната способност е намалела до безкрайност. Ако въ държавната политика трябва да господства елементът на справедливост и, както някои искат да я представят, да бъде неутрална и въ услуга на мнозинството, жертвите трябва да бъдат понесени въ един голем размах от по-едри стопански и финансови слоеве, а да бъдат облекчени и да се даде възможност да живеят онези, които са действително въ низините. Това нещо не го е имало въ нашите бюджети, няма го и сега. И аз мога да кажа, че днешният бюджет, както и миналогодишният, са всички корекции, които времето е наложило, е наистина едно продължение на старите бюджети. Нашите финансови министри може-би ще благославят она неизвестен

на нас съставител на тези български бюджети, по които вървят слъпешком всички наши финансови министри, ако и положението на страната от войната насам, а особено от кризата насам да се е коренно променило, ако и нашето стопанство, макар да е запазило своята структура и характер на дребно такова, да се е трансформирало, ако и обществото въ своя развой да е наложило нови функции на държавата за нейното задоволяване. Този финансов бог, който е издал първата финансова читанка, която сега всички горе-долу я преработват, а които са остарели, дори непреработено издание пушат на пазара, той е направил един бюджет консомативен, бюрократичен, както щете го наречете, въ който няма никаква социална следа. Миналогодишният и сегашният бюджети не са съобразни съ новите нужди на времето. Тъй да не са съставлявани редовно, и може би, затова финансовият комитет ни туря задължението, което тук забравиха да ни прочетат: през м. септември най-късно нашата държава да си изработи една нова бюджетна система, за да се вижда прегледно и ясно бюджетът на държавата, а не, както е било досега, да мяза на тевтерит на онзи изкуствено и преднамерено разположен към багрът търговец, който ги е написал чисто, ясно и отчетливо, но въ касата му няма нито стотинка и обявява фалшив.

Г. г. народни представители! Стихията на финансовия министър — забелязал съм го — когато атакува противниците си въ тяхната финансова и бюджетна политика, е, че създавали са техните бюджети летящи дългове, които се прикриват временно от Народното събрание, но се явяват на бъдеще впоследствие. Действително, войните оставиха едно тежко наследство на България. Наистина, въ миналото имаме расплинчески режими, чиято стихия бързоточелството и покриването на дефицитите чрез заеми, последиците на които чувствуват сегашните поколения, без да виждат напълно компенсацията. Но аз се питам: можа ли финансовият министър да ни даде един бюджет реален, уравновесен, съгласно платформата на Народния блок — а когато тая платформа бър писана, положението на страната бърше вече влошено, кризата бушуваше? Не. Миналогодишният бюджет, който е упражнен от днешното правителство, първият му бюджет, според него, завършва с един дефицит над милиард и половина, а както се изрази той въ миналогодишната си реч, като се извадят и ония постъпления, които не са същински приходи, дефицитът би възлизал към милиард и 700 милиона лева. Наистина, правителството е направило съкращения въ предвидения разход въ размер на около 700 милиона лева, но все пак най-накрая реалният дефицит възлиза над един милиард. А на своите предшественици той приписва, че са оставили над милиард и половина летящ дълг.

Когато миналата година се съставляваше бюджетът на държавата, аз имах случай да обрна внимание на това, че той не е реален, не може да бъде реален, при всичките уверения на г. министъра на финансите, тъй като въ известна степен е съграден на цифри, които и обикновеното око може да види, че са фиктивни. Ако въ нормално време за основа на новия бюджет може да служи средната цифра на постъпленията от последните 3 години, то въ ненормално време, особено, когато финансовият министър е убеден — и аз не допускам, че той не е бил убеден — какво положението на страната няма да върви към подобрене, а ще върви към влошаване и, следователно, приходите на държавата не могат да постъпят въ по-ранните разходи, тъй като покупателната способност на населението намалява, трябва да се вземе за основа цифрата на постъпленията през последната година. Защо той не взе за основа постъпленията по миналогодишния редовен бюджет, въ размер на 5.100.000.00 л., а предвижда друга една цифра, съ няколко стотин милиона лева повече, съ надежда, че постъпленията, според него, ще бъдат засилени поради гласувания закон за увеличение държавните приходи?

Ние виждаме днес, че не е реализиран миналогодишният бюджет въ размер на 6 милиарда лева, а заедно с бюджета на желъзниците въ размер на 7.300.000.000 л. Значи, тоя бюджет е дефицитен.

Г. г. народни представители! За да имаме представа за същинския дефицит по миналогодишното бюджетно упражнение, аз мисля, че трябва да вземем въ предвид и всички готови средства, които са се намирили въ държавните каси и са имали друго предназначение, но правителството ги изразходвало за текущи нужди, както и всички задължения за чиновнически заплати, за до-

ставки, за пенсии и други — така наречените ариерета. Азъ мисля, че като вземем предъ видъ всичко това, тогава бюджетътъ въ сѣщностъ е завършилъ съ единъ дефицитъ не по-малкъ отъ 3 милиарда лева. Тия пари сѣ изразходвани независимо отъ това, че не всички сѣ забрани отъ данкоплатците презъ изтеклата година. Изразходвана е печалбата отъ насичането на монети въ размѣръ на 700—800 милиона лева. Намалена съ 200—300 милиона лева . . .

Министъръ С. Стефановъ: Това е лъжа. Изразходвали сме 100 милиона лева. Азъ обяснихъ много добре въ изложението си, че миналата година сѣ изразходвани само 100 милиона лева отъ печалбата отъ насичането на монети. Вижте отчета на Сметната палата.

К. Пастуховъ (с. д): Презъ миналата година сте изразходвали 100 милиона лева, а по-предната година сѣ били изразходвани 416 милиона, отъ които Сговорътъ е изразвалъ 220 милиона лева. Така ли е?

Министъръ С. Стефановъ: Така е.

В. Молловъ (д. сг): Така е.

К. Пастуховъ (с. д): Приемамъ корекцията на г. министра на финансите, че не е изразходвана презъ миналото бюджетно упражнение.

Въ всѣки случай презъ време на неговото министерствуване сѣ изразходвани повече суми отъ посочения реаленъ бюджетенъ дефицитъ.

Г. г. народни представители! Този дефицитъ отъ единъ милиардъ и половина лева е вече летящъ дългъ. Това е вече катастрофа, защото всички срѣдства — фондове, печалби отъ монети и други — сѣ изчерпани вече и на правителството не остава нищо друго, освенъ да избере пътя на заемитъ, който и е избралъ, и то съ съдействието отъ Финансовия комитетъ, тъй като съкровищницитъ бонове и амортизационната каса за изплащането на чиновническитъ заплати и на другитъ задължения на държавата къмъ частни лица сѣ единъ вътрешенъ заемъ. И така, вътрешнитъ заеми, които вече възлизатъ на нѣколко милиарда лева, ще растатъ.

Има ли изгледи, щото бюджетътъ, който правителството ни предлага днесъ, да свърши уравновесенъ, да бѣде балансиранъ? Азъ отричамъ това. И ако търсите смисъла на една частъ отъ моята речъ, той е, че ние намираме, какво бюджетътъ е дефицитеренъ, неуравновесенъ и за това апелираме къмъ вашата съвѣсть като народни представители, предъ видъ на тежкото стопанско положение, предъ видъ на липсата на каквито и да било други ресурси, освенъ заемитъ, каквито мѣчно се намиратъ и противъ които е г. финансовиятъ министъръ — да се справите вие, а не ние, които сме оппозиция, съ това положение при конкретното очертаване бюджетитъ на отдѣлнитъ министерства.

Г. финансовиятъ министъръ въ речта си дори нѣма куража да заяви, както направи миналата година, че бюджетътъ му ще бѣде уравновесенъ.

Министъръ С. Стефановъ: Заявихъ го, г. Пастуховъ. Прочетете речта ми добре. Но направихъ сѣщата резерва, както миналата година.

К. Пастуховъ (с. д): Не го казахте категорично.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Чункимъ, като го каже категорично, то ще стане. Дано не го каже, пъкъ да стане.

К. Пастуховъ (с. д): Моята дума не е: като го каже категорично, какво ще излѣзе! Азъ не искамъ да го смѣтамъ за такъвъ финансовъ министъръ, който иска да излъже Народното събрание, за да му гласува бюджета. Азъ искамъ да го видя въ ролята на финансовъ министъръ, който действа по съвѣсть и по убеждение, който ще ни даде реални цифри и възъ основа на тия цифри да ни убеди, че бюджетътъ е реализируемъ. Ако се измѣни положението въ смисълъ на влошаване, че може да дойдатъ други резултати, това — да.

Министъръ С. Стефановъ: Това и заявихъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. министре, нека бждемъ излъгани въ това наше твърдение, но мислите ли вие сега, че положението отива къмъ подобряване?

Министъръ С. Стефановъ: Не.

К. Пастуховъ (с. д): Ако положението не отива къмъ подобряване, мислите ли, че предвиденитъ въ бюджета приходи могатъ да бждеатъ реализируеми, когато тѣ сѣ въ масшабъ, превишаващъ, макаръ и умѣрено, онѣзи по миналогодишния бюджетъ, макаръ и да предвиждате нови данѣци, отъ постѣпленията на които да засилите приходитъ? Азъ мога отсега да Ви заявя, че тия приходи нѣма да бждеатъ реализирани въ размѣръ по-голямъ отъ тоя на миналогодишнитъ. Следователно, дефицитътъ ще се яви отъ прѣжитъ и косвени данѣци, които ги предвиждате въ по-голямъ размѣръ.

Министъръ С. Стефановъ: Напротивъ, предвидени сѣ въ по-малкъ размѣръ отъ постѣпленията презъ миналата година, въпрѣки че гласувахме закона за засилване на държавнитъ приходи. Провѣрете бюджета и ще видите.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Пастуховъ! Позволете ми една дума, за да бждемъ наясно. Може да се правятъ корекции, защото всѣки може да се заблуждава.

Главната черта на днешния бюджетопроектъ е следната: той е съ 1 милиардъ лева по-малкъ въ разходитъ отъ миналогодишния, защото сумата 540 милиона лева за външнитъ задължения не е вписана и се прави 400 милиона лева намаление въ разходитъ — почти единъ милиардъ. Плюсъ това ще имаме 640 милиона лева нови приходи, които Финансовиятъ комитетъ, следъ като ги прецени перо по перо, ги намали на 520 милиона лева. Толкова сериозенъ бюджетъ и тъй изученъ въ приходитъ и разходитъ никогата въ нашата страна не е даванъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

К. Пастуховъ (с. д): Г. министъръ-председателю! Азъ именно на това искахъ да Ви обърна внимание още преди вие да ме прѣсѣчете, че азъ не вървамъ въ постѣпването на приходитъ по § 36, отъ разни други такси и берии, включително и тия по закона за засилване на държавнитъ приходи, непоименовани другаде, въ които сѣ предвидени 300 милиона лева повече, или общо приходитъ по гл. III сѣ предвидени 804 милиона лева, срещу постѣпили презъ финансовата 1932/1933 г. 508 милиона лева, презъ финансовата 1931/1932 г. 563 милиона лева и презъ финансовата 1930/1931 г. 655 милиона лева.

Министъръ С. Стефановъ: (Подава единъ листъ) Г. Пастуховъ! Заповѣдайте, ето Ви какво е предвидено миналата година и сега какво е.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Никогата резервиранъ бюджетъ въ приходитъ не е билъ представянъ. Никогата!

К. Пастуховъ (с. д): Азъ Ви чета пера, г. министъръ-председателю и г. министре на финансите, и позволете ми да ви кажа, че тия приходи отъ новитъ финансови закони, които гласувахте, ще легнатъ на консоматоритъ и то на болшинството отъ тѣхъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: То е другъ въпросъ.

К. Пастуховъ (с. д): То не е другъ въпросъ. То е единъ въпросъ пакъ на политиката. Напр., мога да ви посоча захарьта, която и безъ това плащаше тежкъ акцизъ и се събираха отъ фиска около 250 милиона лева, а сега отъ новото увеличение 4 л. на килограмъ на и безъ това тежкия акцизъ предполагатъ да се събератъ около 350 милиона лева. Ние не смѣтаме, както нѣкои оратори се изказаха, че захарьта е луксъ. Азъ съжалявамъ, че хора отъ Земледѣлския съюзъ могатъ да опериратъ съ предвоенни схващания 15 години следъ войната и че не сѣ разбрали, че захарьта е единъ артикулъ отъ всеобщо употребление. Наистина въ селата се консумира въ по-малки размѣри, но въ градоветъ я употребяватъ не състоятелнитъ, а широката маса, за която сѣщо така трѣбваше да се държи смѣтка. Азъ мисля, че нѣкои отъ тѣзи нови данѣци, които се наложиха, ще дадатъ сѣ течение на времето поскѣпане на живота, което ще легне на консоматоритъ.

А. Капитановъ (з): Ние държимъ смѣтка повече за тѣзи, които произвеждатъ цвеклото, отколкото за тѣзи, които ядатъ захарьта.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ мога да Ви възразя на това, че тѣзи, които произвеждатъ цвекло, сѣ около 30 хиляди семейства въ България, а тѣзи, които консумиратъ захаръ, сѣ около 400 хиляди семейства, и въ България на ниско

демократ не е позволено да води съсловна политика или да държи смътка предимно, изключително за интересит само на една част от българското гражданство.

Д-ръ И. Бешковъ (з): То е друг въпрос.

К. Пастуховъ (с. д): Далеч от мен мисълта да игнорирам интересит на цвеклопроизводителит . . .

А. Капитановъ (з) Защо говорите тогава така?

К. Пастуховъ (с. д): . . . или на което и да било производително съсловие в нашата страна, но азъ оспорвамъ, че тѣхното число е голѣмо. Въ всѣки случай трѣбва да се държи смѣтка и за голѣмия брой консоматори, да се защитятъ и тѣхнитѣ интереси.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Г. Пастуховъ! Позволете да Ви задамъ единъ въпросъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Нѣмамъ време да се спирамъ на подробноститѣ. Азъ правя предъ васъ заявление, че това перо нѣма да постѣпи, както нѣма да постѣпятъ и другитѣ, . . .

Д-ръ И. Бешковъ (з): Вие казахте, че ще дадете данни, а не дадохте такива.

К. Пастуховъ (с. д): . . . защото за менъ е ясно отъ таблицата за постѣпленията по бюджетитѣ отъ 1929/1930 г. до 1932/1933 г., какъ сѣ вървѣли постѣпленията по нашитѣ бюджети: намаляватъ сѣ единъ милиардъ, сѣ 3/4 милиардъ, сѣ 1/2 милиардъ и т. н. И въ най-добрия случай, нека си го забележи г. министърътъ на финанситѣ, бюджетниятъ дефицитъ нѣма да бѣде по-малкъ отъ 1/2 милиардъ лева. Следователно, бюджетътъ, който той представлява, е дефицитеренъ.

Но, независимо отъ това, г. министре, Вие сте вървѣли по единъ шаблоненъ път, Вие сте възпроизвели всички пера, които съществуватъ въ всички досегашни бюджети въ такава форма, както тѣ сѣ били по-рано, и следователно не е имало никакъвъ поводъ да бѣде забавено вънасянето на бюджета. Той можеше да се внесе б време. И въпросъ не може да става за нѣкакъвъ новъ планъ, за нѣкаква нова програма за саниране на нашитѣ финансии за избягване на страната отъ една катастрофа, която и Вие признавате, че е предъ прага ни и не положението отъ день на день се влошава все повече и повече.

Азъ знамъ, че у насъ е имало всѣкога оптимисти, особено между тѣзи, които стоятъ на банкитѣ на болшинството. Въ повечето случаи тѣ сѣ били наклонни винаги да смѣтатъ, че оппозицията има длъжностъ да преувеличава работитѣ, за да дискредитира правителството. Ние, социалиститѣ, за наша честъ, мога да го заявя, никога не сме държали подобно поведение, . . .

А. Капитановъ (з): Добре, че се хвалите самички.

К. Пастуховъ (с. д): . . . защото насъ не ни е съблазнявало властогонството. Ние не сме излизали сѣ платформи, за които предварително да сме знаели, че не могатъ да бѣдатъ осъществени. Никога! Ние никога не сме си служили сѣ демагогията, за да залъгваме народнитѣ маси. Никога, обаче, ние нѣма да си затворимъ очитѣ и да не изобличимъ едно управление, особено въ единъ критически периодъ като днешния, ако то, въ името на едни партийни интереси или по липса на воля, по липса на инициатива, по липса на разумъ политически за дадения моментъ, не излѣзе сѣ нѣщо ново, а се движи въ рамкитѣ на единъ вехтъ, остарѣлъ шаблонъ.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Фрази!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля Ви се, г. Пастуховъ, позволете ми една дума.

К. Пастуховъ (с. д): Така, както сте съставили бюджета, ние трѣбва да ви заявимъ, г. министъръ-председателю, че гой ще свърши сѣ дефицитъ, макаръ да заявявате, че ще свърши безъ дефицитъ.

А. Капитановъ (з): Г. министъръ-председателю! Оставете го да си каже декларацията.

И. Василевъ (з): Ще загуби сламката.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ искамъ политически разумъ отъ всички, и отъ правителство, и отъ оппозиция. Какъ може, ако е разуменъ човѣкъ, да не види, че бюджетътъ, който ви представлявамъ днесъ, е по-малкъ отъ бюджетитѣ въ миналото сѣ 2 милиарда лева? (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Сѣ 2 милиарда лева е по-малкъ бюджетътъ, г. Пастуховъ.

А. Капитановъ (з): Г. Пастуховъ се бѣше засилилъ, но не го оставихте да изкара до край.

Д-ръ И. Бешковъ (з): Трѣбва да се съжалева, че шепътъ на една политическа партия партизанствува отъ трибуната.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ говоря за рамката, въ която се движи бюджетътъ, г. министъръ-председателю, а не за корекциитѣ, които сте направили и които времето налага.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Корекции — 2 милиарда лева икономии.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ не мога да приема, че намаляването е толкова, колкото Вие казахте — 2 милиарда лева — защото Вие изпущате изъ предъ видъ най-първо, че сега по държавнитѣ дългове е предвидена сума 1.400.000.000 л. срещу предвиджани по-рано 2.200.000.000—2.300.000.000 л.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ще се сърдите ли за туй? Похвалете ни, че сме го направили.

А. Циганчевъ (з): Андѣкъ тукъ сте най-слабъ въ критиката, г. Пастуховъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Похвалете ни, г. Пастуховъ, за това.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ не се сърдя на това, но искамъ да се оперира сѣ цифритѣ така, както ни учи финансовиятъ министъръ. Азъ искамъ да подчертая предъ васъ, че имамъ предъ видъ всичкитѣ онѣзи корекции и придобивки, които сѣ издействувани сѣ течение на времето.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не чужъ нито една похвала досега. Все атаки, атаки за всичко, което направихме — и за доброто! Тогава, какъ да разберемъ кое е лошо и кое е добро, когато нѣма да чуемъ една похвална дума за доброто, което е направено? Какъ ще оправимъ тази България? Не мога да го разбере това нѣщо!

А. Капитановъ (з): Само кабинетъ, на когото тѣ сѣ на опашката, ще я оправя.

К. Пастуховъ (с. д): Г. министъръ-председателю! Ако Вие сте мислили азъ да бѣда Вашъ апологетъ при толкова блестящи оратори въ противната страна, Вие сте се мамили.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не на менъ, а на истината.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ мога да заявя велегласно предъ Васъ и предъ българския народъ, че съмъ се мъчилъ да бѣда винаги добросъвестенъ.

Отъ мнозинството: А-а-а!

К. Пастуховъ (с. д): Мога да бѣда въ нѣкои случаи заблуденъ . . .

А. Капитановъ (з): Това е вѣрно, че сте заблуденъ.

К. Пастуховъ (с. д): . . . но ако ви казвамъ една горчива истина, приемерте я тѣй, както тя е дадена, а вие можете да си я обясните както желаете отъ ваше гледище. Отъ наше гледище азъ не намирамъ вашия бюджетъ за задоволителенъ, . . .

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: То е ваше право.

К. Пастуховъ (с. д): . . . макаръ да е намаленъ въ приходитѣ си и разходитѣ въ сравнение сѣ миналата, а особено сѣ по-миналитѣ години. Сѣ перспектива на влошаване положението и сѣ данни, извлѣчени отъ досегашнитѣ

бюджети, че приходите не постъпват въ предвидените разходи, азъ правя заключения противни на онези, които прави г. финансовият министър.

Министър С. Стефановъ: Не се различаваме.

К. Пастуховъ (с. д): Той иска да върваме, че бюджетът му ще бъде балансиран, той иска да бъде оптимист — нека да бъде — но позволете на менъ да приема тази въра съ резерва и въз основа на моите проучвания да кажа, че бюджетът е дефицитен.

А. Капитановъ (з): Докато си въ опозиция, всичко съ резерва ще приемаш.

К. Пастуховъ (с. д): А на Васъ азъ мога лесно да възразя.

А. Капитановъ (з): Да, много лесно!

К. Пастуховъ (с. д): Вие миналата година също бяхте оптимист. По миналогодишния бюджет бяха предвидени да постъпят 7.300.000.000 л., а постъпили 6.000.000.000 л. Вие също бяхте от тези, които върваха, че ще постъпят предвидените приходи, но останахте излъгани съ 1.200.000.000 л. На вашия ли слъб оптимизъм или партизански фанатизъм трябва да се уповавамъ азъ, който държа смѣтка не за интересите на една партия, заинтересована въ управлението, а за жизнените големи интереси на българския народъ?

Отъ мнозинството: Е-е-е!

А. Капитановъ (з): За голѣмитѣ интереси на България и на централа „Напредъ“!

К. Пастуховъ (с. д): Вие парадирате съ демокрация и се надсвивате на израза „българския народъ“. Не чувате ли по стѣгди и мегдани неговия стонъ? Не виждате ли сиромашията какъ се шири отъ единия край на България до другия? Не чувате ли апелите, които отправятъ хората къмъ Народното събрание? Глухи ли сте на укорите имъ къмъ цѣлия Парламентъ, на разколебаната тѣхна въра, че демокрацията и парламентаризмътъ ще спасятъ отечеството и ще избавятъ държавата? Не виждате ли тѣхното отчаяние отъ това, че държавата и народътъ вървятъ къмъ катастрофа?

А. Капитановъ (з): Вие съ Социалдемократическата партия ще бъдете една барикада!

К. Пастуховъ (с. д): Нѣма овчаръ, нѣма хора, нѣма управление, нѣма Парламентъ, нѣма болшинство, нѣма партии, които да се отрекатъ отъ дребнавия партизански егоизъмъ, ...

А. Капитановъ (з): Освенъ Васъ.

К. Пастуховъ (с. д): ... които да се отрекатъ отъ надничарскитѣ служби, които да се издигнатъ надъ низкия уровень на отъратителното партизанство, които да не се държатъ като слѣпецъ о тояга, на всѣка цена и при всѣки обстоятелства, покрай властта и като изтисканъ лимонъ да бждатъ изхвърлени единъ денъ отъ своите патрони. Българскиятъ народъ търси подобрене на своето положение.

Министър-председател Н. Мушановъ: Той го намѣри въ Германия и на други мѣста. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Капитановъ (з): Майстора си намѣри.

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Вие подготвяте тази почва.

Министър-председател Н. Мушановъ: Виждате хала на социалистите въ Германия. Социалистите докараха Хитлера на власт. Ние, демокрацията, сме на мѣстото си.

А. Капитановъ (з): И сега гласуватъ довѣрие на Хитлеръ!

К. Пастуховъ (с. д): Въ Германия социалдемократията се държа до край. Тя бѣше за републиката и демокрацията. Вашите, демократичните партии, които свѣта знамето си, отидоха подиръ Хитлеръ. Тѣ го докараха на власт. Социализмътъ изпълни една историческа задача въ Германия и въ свѣта.

Министър-председател Н. Мушановъ: Виждаме какъ я изпълни.

К. Пастуховъ (с. д): Но вие сте далечъ отъ проблемите.

А. Капитановъ (з): И руската задача бѣше историческа!

К. Пастуховъ (с. д): Вие сте заинтересовани въ надничарскитѣ служби и въ назначаването на нецензовани партизани.

Министър-председател Н. Мушановъ: Добре, че туй видѣхте въ цѣлото управление. Шомъ това сте видѣли въ цѣлото управление, действително, за окайване сте!

П. Попивановъ (з): Много дребнавъ ставате, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ преминавамъ на друга точка.

Министър-председател Н. Мушановъ: Дано тамъ сме по-добре!

П. Попивановъ (з): Дано тамъ не си толкова дребнавъ.

К. Пастуховъ (с. д): Вие се сърдите на насъ.

А. Капитановъ (з): Не заслужавате и срѣдня даже.

К. Пастуховъ (с. д): Но защо и Финансовиятъ комитетъ е противъ този партизански культъ въ нашата страна? Защо той ви туря условие, като срѣдство за саниране на положението, чиновническия стабилитетъ, особено стабилитета на финансовата администрация? Защото той иска да ни внуши, че корупцията, дребнавото партизанство, неспособността на партиите ...

Министър-председател Н. Мушановъ: Азъ за корупция не съмъ чулъ. Финансовиятъ комитетъ не е казалъ, че между чиновничеството въ България има корупция. Защо приказвате това? Азъ за корупция не съмъ чулъ да се говори тамъ.

А. Циганчевъ (з): Той мисли, че се намира на нѣкое събрание въ нѣкоя палатка!

Министър-председател Н. Мушановъ: Вие, г. Пастуховъ, може да го казвате това, но азъ не съмъ чулъ отъ Финансовия комитетъ да обвинява българскитѣ чиновници въ корупция.

П. Попивановъ (з): Защото сж чада на корупцията, затуй го казватъ. Защото себе си не върватъ и по себе си гадаятъ.

К. Пастуховъ (с. д): Влиза ли, г. министър-председателю, въ прѣжитѣ атрибути на Финансовия комитетъ да урежда българския домъ? Финансовиятъ комитетъ бди за редовното упражнение на бюджета и финансовия стабилитетъ. Влиза ли въ прѣжитѣ задачи на Финансовия комитетъ да иска отъ васъ да уредите този боленъ въпросъ, който и ние отъ тази трибуна нееднократно сме го повдигали?

З. Димитровъ (д): Когато се сключваха заемите, къде бѣше?

Министър-председател Н. Мушановъ: За атрибутите на Финансовия комитетъ азъ ви говорихъ.

К. Пастуховъ (с. д): Нѣма нужда да го говорите. Като управникъ, вие трябва да го правите. А въ ваше време чиновници съ най-пониженъ цензъ бѣха назначавани.

Отъ мнозинството: Е-й-й!

А. Капитановъ (з): Много драматично излъзе.

А. Циганчевъ (з): Да нѣмате грѣшка, г. Пастуховъ? Да не би да казвате за себе си?

К. Пастуховъ (с. д): И затова това дребно партизанство — слушайте вие, г-да — кара Финансовия комитетъ да влиза въ прѣрогативите на българската държава, да ни поставя въ едно учужително положение.

А. Циганчевъ (з): Попитайте тѣхъ. (Сочи сговористите)

К. Пастуховъ (с. д): Азъ нѣма защо да питамъ падналиѣ, докато сѣ предъ менъ живитѣ, . . .

А. Циганчевъ (з): Тѣхъ ще питате, защото вие сте съ тѣхъ.

К. Пастуховъ (с. д): . . . надъ чиито глави сѣ чуковѣтѣ, и защото въ Женева не говорятъ за миналото, а говорятъ за сегашното положение.

В. Молловъ (д. сг): (Къмъ министъръ-председателя Н. Мушановъ) Съ закона за бюджета отменихме едно решение на Върховната смѣтна палата.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Кое е то?

В. Молловъ (д. сг): Това, съ което палатата не утвърди плащането заплатитѣ на назначенитѣ безъ цензъ чиновници.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Позволете, г. Пастуховъ. — Г. г. народни представители! Ако има нѣщо, съ което Финансовиятъ комитетъ бѣше силенъ срещу насъ, то бѣ че поетитѣ въ 1928 г., когато се сключи стабилизационниятъ заемъ, задължения отъ тогавашното правителство не сѣ изпълнени. Първото задължение бѣ да се уволнятъ 10.000 чиновници — задължение, възприето отъ тогавашното правителство. Второто задължение бѣше при прокарването на закони отъ финансово и стопанско естество, въ свързка съ кредита, да се иска мнението на управителя на Народната банка и на комисаря при сѣщата. И главниятъ аргументъ, който Финансовиятъ комитетъ имаше противъ насъ, бѣше, че българското правителство не е изпълнило едни поети задължения. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Нѣма защо тукъ да се закачае, а напротивъ, както казахъ, и когато се върнахъ отъ Женева — независимо отъ това дали азъ представлявамъ българската държава днесъ съ моитѣ другари или утре ще я представляватъ други — ще трѣбва да дадемъ доказателства, че ние сами, по свой начинъ, искаме да оздравимъ нашата държава, за да нѣма нужда да ни натякватъ отъвън, че не сме я уредили. Това е сериозенъ въпросъ и нѣма защо да се закачае, когато разглеждаме въпроси отъ друго естество.

Азъ съмъ подписалъ декларацията, г. Пастуховъ, съ съзнанието, че работитѣ, които сме намислили въ полза на държавата, ще ги изпълнимъ. И ние ги изпълняваме. Ще ги изпълнимъ наедно съ моитѣ другари и съ подкрепата на болшинството, което е честно и което, като дава обещания, прещенява ги и ще ги изпълни. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

В. Молловъ (д. сг): Колкото се отнася до числото на чиновницитѣ, които трѣбваше да се уволнятъ, Финансовиятъ комитетъ самъ е разбралъ, че не може въ една година да бѣдатъ уволнени 10.000 чиновници.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Въ две години.

В. Молловъ (д. сг): Ето какъвъ е броятъ на чиновницитѣ: по бюджета за 1931/1932 г. — 86.011 души, по бюджета за 1932/1933 г. — 86.990. Вие ги увеличихте съ повече отъ 1.000. Но не е въпросътъ колко чиновници има, а какви сѣ чиновницитѣ и какъ сѣ назначени тѣ.

Отъ земледѣлцитѣ: А-а-а!

В. Молловъ (д. сг): Финансовиятъ комитетъ никога не е поставялъ предъ насъ този въпросъ. И когато азъ ви казвамъ, че Върховната смѣтна палата не утвърждава плащането на заплатитѣ, вие съ закона за бюджета наредихте да се плаща на чиновницитѣ, назначени нередовно.

Министъръ С. Стефановъ: Г. Молловъ! Моля Ви се да ми кажете, на вашитѣ надничари отъ бюджета ли плащате или отъ други източници; платежитѣ заповѣди ходѣха ли въ смѣтната палата; и за надници не се ли харчеха 10 пѣти повече, отколкото днесъ?

В. Молловъ (д. сг): Вие за надничари миналата година имаште кредитъ 111 милиона лева.

Министъръ С. Стефановъ: Ама въ бюджета, а не въ свръхсмѣтни кредити.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г-да! Азъ и вчера казахъ, че ако вземемъ бюджета на Министерството на земледѣлието отъ времето на Сгозора, ще видимъ, че само по единъ параграфъ има 30 милиона лева за надничари.

Ц. Бобошевски (д. сг): Тѣ сѣ за жетвари и за копачи.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ разбирамъ да се критикуватъ недѣжитѣ отъ опозицията — азъ съмъ ги критикувалъ 25 години като опозиционеръ, та не се сърдя на опозицията, когато критикува правителството — но да се обобщаватъ случаитѣ не бива. Г. Молловъ! Азъ Ви увѣрявамъ, че въ Министерството на финанситѣ половината отъ най-главнитѣ чиновници сѣ почти сѣщитѣ, които бѣха по-рано.

К. п. Цвѣтковъ (д): Не половината, а 90%.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Отъ данъчнитѣ началници почти нѣма смѣненъ нито единъ човѣкъ; въ митницитѣ почти нито единъ не е смѣненъ, защото законътъ ги закриля. Недейте да партизаниствувате, недейте съ тия партизански разправии да давате действително аргументъ на чужденцитѣ, че сме държава, която не може да се справи и ще трѣбва други да я оправятъ. Тоя духъ трѣбва да излезе отъ българския Парламентъ.

А. Капитановъ (з): Тѣ това желаятъ — други да ни оправятъ работитѣ. (Глъчка. Пререкания между нѣкои отъ сговориститѣ и нѣкои отъ мнозинството)

С. Ризовъ (з): (Къмъ министъръ-председателя Н. Мушановъ) Защото не се съгласявате да се ревизира сговористкото управление, затова тѣ ни критикуватъ (Глъчка)

Председателътѣ: (Звъни) Г-да! Орагсрѣтъ моли да не го прекъсвате и азъ отъ моя страна правя сѣщия апелъ къмъ васъ.

В. Молловъ (д. сг): Ние го оставяме да говори, ама прекъсването дойде отъ друго мѣсто.

А. Капитановъ (з): Изглежда, че сте забравили какво сте вършили преди две години!

П. Попивановъ (з): Синдикати и кооперации разгонваха съ щикове!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: (Къмъ сговориститѣ) Ако е за недѣзи, критикувайте ги.

П. Попивановъ (з): На политиката на г. Мушановъ по отношение чиновницитѣ трѣбва да пишете шестъ. Той остави половината отъ вашитѣ чиновници по мѣстата имъ, за да вършатъ провокации и конспирации противъ насъ.

Председателътѣ: (Звъни)

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ съмъ билъ винаги на гледището, че трѣбва преди всичко сами да уреждаме собствения си домъ. Не съмъ отричалъ, обаче, че една колаборация, едно сътрудничество съ външни фактори, особено по въпроси отъ такова естество, не може да става. Ако азъ се спрѣхъ на този въпросъ, то е да обърна вниманието ви че не трѣбва да се дава поводъ въ управлението на страната ни вънкашни фактори да се намислятъ съ съвети, съ контрола, съ указания и съ тѣмъ подобни въ масщабъ по-голямъ отъ онова, което е учредено по законитѣ и по традицитѣ. И ако работата е дошла дотамъ, щото да се натяква, че трѣбва да има съкращения, икономии, stabilitetъ и реорганизация въ най-широкия смисълъ на думата, то, безъ съмнение, има се предъ видъ управлението на страната.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Опозицията е много по-добра въ туй отношение.

К. Пастуховъ (с. д): Ако вие си имате съ вашитѣ противници смѣтки отъ друго естество, то е другъ въпросъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не е отъ никакво „друго“ естество. Азъ имамъ смѣтки само отъ държавническо естество. Нѣмамъ къмъ никого никакъвъ карезъ.

К. Пастуховъ (с. д): Да, споредъ Васъ. — Азъ изказвамъ болката си, че туй сътрудничество — чрезъ съвети и ука-

зания — отива въ много широки размѣри, а особено като вземете предъ видъ и изнесеното тази сутринъ въ ежедневния печатъ — за онова, което сме длъжни да направимъ до септемврий 1933 г., презъ което време ще бжде повдигнатъ пакъ въпросътъ за назначаване експертъ извънъ комисаря на Обществото на народитѣ и съветника при Българската народна банка и извънъ тоя комитетъ, който е назначенъ въ Финансовото министерство по специално указание отъ Женева.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: То е по реорганизацията, съ която ние сме се занимавали.

К. Пастуховъ (с. д): Да се поясня по-добре. Въ вашето изложение миналия пътъ по работитѣ ни въ Женева Вие наблегнахте, че сѣ искали назначаване извънреденъ комисаръ и съветникъ и на единъ специаленъ експертъ, което искане Вие сте отблъснали. Отъ доклада на Финансовия комитетъ, печатанъ въ ежедневната преса, разбирамъ, че това отблъскване е отъ времененъ характеръ и че въпросътъ на нова смѣтка би могълъ да бжде повдигнатъ или ще бжде повдигнатъ презъ есенната сесия на Финансовия комитетъ. Азъ мисля, че и ние имаме интересъ да не се докарватъ работитѣ до тамъ, ...

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Разбира се, че имаме такъвъ интересъ.

К. Пастуховъ (с. д): ... колкото и да ценимъ сътрудничеството на Финансовия комитетъ, да поеме пълната опека не само на българскитѣ финанси, ...

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не опека, не въ този смисълъ.

К. Пастуховъ (с. д): ... но и на управлението въ главнитѣ негови линии. — Азъ знамъ, че тѣ не употребяватъ думата „опека“. Тѣ употребяватъ думитѣ „съветъ“, „контактъ“, „внушение“ и тѣмъ подобни, но тѣ сѣ дипломатически изрази, а на грубъ български езикъ значи „опека“. **Г. министъръ-председателю!** И мене ми е тежко, защото виждамъ, че и у насъ искатъ да повторятъ онова, което стана преди нѣколко месеци въ Ромъния, когато тя се опита да поиска заемъ чрезъ Обществото на народитѣ. Тогава тамъ направиха една анкета и въ единъ формуляръ имъ изложиха точки, между които стои почти сѣщото това, което искатъ отъ насъ: първо, назначаване на експертъ; второ, никакви въпроси за опрощаване на дългове, за намаление на лихви и тѣмъ подобни не могатъ да се повдигатъ безъ съгласието на този експертъ, и трето, ромънската държава се задължава да поиска тоя експертъ да ѝ дойде на помощъ. Далече е отъ мене — пакъ повтарямъ да кажа — каквато и да било идея, да изказвамъ, макаръ изотдалечъ, неодобрение на дейността на Финансовия комитетъ, който действува по свой мантилетъ, по свое разбиране. Но азъ искамъ да използвамъ случая да кажа, че въ доклада му виждамъ да проличава мисълта, какво той не довърва, съмнява се по едни или други причини, ако не въ правителството, то поне въ партийнитѣ ни нрави, въ Парламента ни, че ще могатъ тия мѣроприятия, тия реформи въ най-широкия смисълъ на думата, да бждатъ прокарани, и затова иска, отъ гледище свое, да запази интереситѣ си. Чини ми се, че ако навремето всички бѣхте противъ това, да се посѣга върху независимостта на българския народъ, не трѣбва чрезъ хлабавостъ или ненавременностъ въ управлението да се дава основание и поводъ отъ вънъ да дирижиратъ българскитѣ работи.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Пастуховъ! Ама по тоя въпросъ да бждемъ наясно.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ не съмъ казалъ нищо обидно.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Извинете, но азъ въ изложението си казахъ, че най-лошо впечатление прави въ кръговетъ на Финансовия комитетъ това, че въ нашата страна имаме отъ 10 години голѣми фирми, необложени съ данъци, ...

В. Молловъ (д. ср): Това е вѣрно.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: ... други — отъ 8 години, трети отъ 7 години. Едвамъ сега — както знаете случая съ Горноорѣховската фабрика, на която

составихме актове за 120 милиона лева необложени и неплатени данъци — почваме да събираме тия данъци.

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Коя фабрика?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Горноорѣховската. Има и други фирми. Но да видимъ какво може да се вземе отъ тѣхъ следъ 7—8 години.

Г. Чешмеджиевъ (с. д): Тамъ нѣма ли данъченъ наалникъ?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля Ви се. Искамъ да ви кажа, че Финансовиятъ комитетъ ни обръща вниманието, какво у насъ финансовата администрация е слаба.

Ж. Маджаровъ (з): Знаемъ го.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Като го знаете, да не вземамъ думата да говоря! — Обръщаха ни внимание върху фискалната властъ — относително облагането и събирането на данъци. И сериозно ни обрънаха вниманието. И затуй поехме задължението, което правимъ сега, че ще създадемъ специално отдѣление въ Финансовото министерство — ние го искахме — за да може този отдѣлъ да се занимава специално съ облога, и да имъ дадемъ доказателства до месецъ септемврий, че ние сме въ състояние сами да си свършимъ работата. Затова го направихме — да го кажемъ най-откровенно. Действително, при тѣзи факти, г. Пастуховъ, радвамъ се, че Вие не бѣхте на мое мѣсто.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ не съмъ въ състояние да отговарямъ на всички апострофи, които ми се правятъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не апострофи. Азъ пояснявамъ.

К. Пастуховъ (с. д): Ще продължа по-нататѣкъ мисълта си, въ връзка съ доклада на Финансовия комитетъ, за ревизията на нашитѣ договорни заеми. Сѣтамъ, че това е една точка отъ правителствената програма, която трѣбва да бжде напоменена тукъ на прагителството, защото, както съмъ ималъ неведнѣжъ случая да се изкажа предъ Народното събрание, доста време е отлетѣло и азъ забелязвамъ, че отъ страна на заинтересовани кредиторски кръгове се правятъ всевъзможни маневри, не да се ликвидира въпросътъ, а да се отлага отъ днесъ за утре, докато най-после може да настѣпи въ нѣкоя опасна фаза за насъ. Споредъ мене, ние имаме интересъ, не само да бждатъ ревизирани въпроситѣ въ духа на спогодбата и влошеното положение на нашата страна и да стоятъ висящи, но тѣ трѣбва да бждатъ ликвидирани. Ето, ние имаме въпросъ за репарациитѣ, който още не е свършенъ. За германцитѣ е свършенъ, за насъ е отложенъ. Докога и кой и какъ ще се занимае съ него, ние не знаемъ. За мене не е задоволително — вървамъ, че и за българския Парламентъ не е задоволително — дето правителството не вписва въ бюджета сумата отъ 545 милиона лева, която е блокирана досега и за която плащаме 2% лихва, въмѣсто 6%. Наистина, съ това бюджетътъ временно се облекчава, но въпросътъ окончателно не се разрешава. Ето защо, независимо отъ това, дали Лондонската конференция, която ще се занимае съ много икономически и финансови проблеми, която ще се занимае и съ проблемата за дълговетѣ, специално между Америка и европейскитѣ държави, ще се занимае и съ въпроса за България — а кой знае дали ще дойде въпросъ и за България, кой знае, бихъ добавилъ, дали тя ще може до края да завърши своята работа, или, както виждаме да става съ други конференции, като тая за разорѣжението, по нѣкоя причина нѣма да бжде отложена временно или за другъ срокъ — независимо отъ това, задача на правителството, сѣтамъ, е не само да иска да изучаватъ нашето финансово положение, да констатира влошеното положение на страната и дори да насърчаватъ правителството, че то е било лоялно въ изпълнението на своитѣ задължения, но неговата длъжностъ е категорично, безъ да иска едностранчиво да скѣса съ международни договори, безъ да върши една политика на самоглавство и авантюри — противъ която, въ каквато и форма да се изразява, съмъ биль — винаги ясно и недвусмислено да постави и юридически и икономически въпроса на бързо, немедленно разрешаване, а не да се отлага постоянно, както е ставало досега.

Министър-председател Н. Мушанов: То не зависи от нас. До 15 юний ще чакаме.

К. Пастухов (с. д): До известна степен, г. министър-председателю, трябва да зависи и от нас; то трябва да бъде направен голъм въпрос за вашата политика и на вашето стоење.

Министър-председател Н. Мушанов: Сумитъ не ги вписваме, не ги плащаме.

К. Пастухов (с. д): Не е до вписване и невписване. Ние спорим по всѣко едно нѣщо и, разбира се, речта ми ще излѣзе безкрайна, защото, ако не ви отговоря, ще мислите, че не съм доловил вашата мисъл. Не е въпрос въ вписване и невписване, а има единъ голъм проблемъ за ревизия на заемитъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Нека ми бъде позволено да кажа две думи за обяснение, а не че искамъ да ви пресичамъ. Вие говорите за репарациитъ. Въпросътъ за негерманскитъ репарации се реши да се отложи до 15 юний. При голъмитъ въпроси, които има да се решаватъ, по въпроса за негерманскитъ репарации никой не приказва. Ние ли можемъ да свикаме конференция за негерманскитъ репарации? Ние стоимъ на едно фактическо положение: репарации не плащаме, нѣмаме ги въ бюджета; чакаме, когато щатъ, да ги решатъ.

К. Пастухов (с. д): Не искахъ да кажа ние да свикаме конференция. Моята мисъл е, че не можемъ да оставимъ вънъ висящи и летящи голъмитъ въпроси, които ни интересуватъ, като тоя за репарациитъ, ако щете, но особено тоя за заемитъ.

А. Капитановъ (з): Само от насъ не зависи тая работа.

К. Пастухов (с. д): Азъ мисля, че се разбираме: не зависи само от насъ, но доколкото зависи, дотолкова трябва да има една активна политика.

А. Циганчевъ (з): Времето ще ги разреши.

К. Пастухов (с. д): Времето! Ето де е разликата между насъ и васъ. Азъ не чакамъ отъ времето.

А. Циганчевъ (з): Тогава изпреварете времето!

К. Пастухов (с. д): Времето решава въпроситъ въ полза на кредиторитъ. Кредиторитъ чакатъ времето, а ние, длъжницитъ, искаме, ако не да изпреваримъ времето, да вървимъ паралелно съ него. Тази политика бихъ желалъ да усвои правителството въ защита на нашитъ български интереси.

Г. г. народни представители! Колкото и да се нервира г. министър-председателъ, ...

Министър-председател Н. Мушанов: Не се нервирамъ. Азъ само искахъ да обясня въпроса.

К. Пастухов (с. д): ... понеже засѣгамъ неговата бюджетна политика, отъ наше гледище дълженъ бѣхъ да направя тази сериозна, предупредителна критика, държейки смѣтка както за цифритъ въ бюджета, така и за тежкото, критично, катастрофално стопанско и финансово положение на нашата страна. Какво по-друго бихъ могълъ да направя отъ тази трибуна, освенъ и азъ да ви посоча, че съкращенията, икономитъ, за които всички сме пледирали и пледираме, зачертаване на служби, намаление на заплати, за които тукъ и въ миналото, пъкъ и сега, често сѣ ставали и ставатъ ожесточени разисквания, трябва да се направятъ. Да, въ комисията ние сте възстанали, когато е било направено предложение въ подобна посока, съ възражението, че не се касае за голъма сума. Може да не е голъма сумата, но правятъ го въ другитъ страни и не очаквайте отъ диктатори и авантюристи, мимо Парламента, да си турятъ въ активъ, че сѣ направили жертви. Нека едно правителство, което претендира, че се опира на народа, да направи жестъ, който не му струва нищо и който ще е гордостъ за него.

Министъръ С. Стефановъ: Направихме го, г. Пастуховъ.

К. Пастухов (с. д): Какво по-справедливо има, отъ гледище и на престижъ, да нѣма по-висока заплата отъ 8.000 л.? Защо да има? Може да не се отсича нищо, но това нѣщо трябва да стане. Защо да не се скъса съ института на надничаритъ, който е всеобщо явление въ нашия политически животъ, който по-рано бѣше една рѣдкостъ?

Защо да не се скъса съ двойнитъ заплати, вземани подъ различна форма, съ излишнитъ служби, съ командировкитъ и съ всички разточителства, за които се разправя по междани и въ агитациитъ, но въ което има нѣщо истина? Да се изхвърлятъ отъ бюджетитъ и да се каже, че поне това, което е най-малкото, най-възможното, движейки се по линията на най-малкото съпротивление — то не е програма, то не е планъ — трябва да стане. Бѣше време, когато отъ тая трибуна сѣ отправяли филишки противъ дворцови перални, конюшни, противъ владици и много други работи. Азъ мисля, че е дошло време разумътъ да заговори и за много други въпроси, които на строенето разнася изъ страната и се внася ожесточение и претѣжкване. Разумътъ самъ по своя логика трябва да ги разреши, безъ търкане и безъ много шумъ, за да се даде удовлетворение на народната съвѣст и да се види, че действително българскитъ Парламентъ работи нѣщо, че е дѣлови. Вие, които се сърдите на мене, ще отречете ли, че народътъ смѣта, какво Парламентътъ е недѣлови, че голъма частъ отъ времето ние разпиляваме въ дребни, кухи спорове, въ страстни дебати, които нищо не носятъ, а дѣлова работа, самостоятелни мнения много малко се изнасятъ на трибуната?

Г. г. народни представители! Понеже времето ми изтича съ отговоръ на многото апострофи, азъ искамъ да се спра че прѣко на бюджета, но на единъ въпросъ, който смѣтамъ, че не може да бъде отминатъ — вътрешното положение на нашата страна. Напоследѣкъ у насъ станаха убийства, които ние не можемъ да отминемъ току-така, убийства по различни поводи и съ различна целъ, отъ различни срѣди и организации. Тѣ свидетелствуватъ, че сме въ една ненормална атмосфера и че има нѣщо, което става въ живота, страшно и заплашително, компрометиращо държавата.

Г. г. народни представители! Преди нѣкое време въ единъ нашъ градъ безследно сѣ изчезнали единъ учител и две госпожици и досега тѣ не сѣ намѣрени. Тая система на „безследно изчезнали“ ние бѣхме я забравили, следъ като ние я прокъпнахте въ миналото. Тя почна да подава при вашето управление рогата си. Азъ искамъ да зная, ще се поопри ли тя, ще се взематъ ли мѣрки, ще даде ли правосъдието възмездие за извършената неправда съ отнемане човѣшки животъ или съ безследно изчезване на български граждани?

К. Лулчевъ (с. д): Не е казано още кой е виновенъ.

К. Пастуховъ (с. д): Мене не ме интересува въпросътъ за тѣхната вина. Ако тѣ сѣ виновни, въ България има съдиини, които ще дадатъ и трябва да дадатъ всѣкому заслуженото; но отделни лица, групи и организации нѣмаатъ атрибутитъ да раздаватъ правосъдие по свое усмотрение. Азъ не искамъ да влизамъ въ подробности на тази потресаваща история. По-добре е тѣ да бждатъ забравени, ...

К. Лулчевъ (с. д): По-добре е да не ставатъ!

К. Пастуховъ (с. д): ... но да се взематъ всички мѣрки за наказване на виновницитъ и да се внуши на всички, че изъ този пътъ България нѣма да върви. Той я компрометира. Тя ще търси правовия редъ и по него ще върви.

Г. г. народни представители! Преди нѣколко дни, сѣщо тѣй, се извърши убийството на бившия комунистически народенъ представителъ Петко Напетовъ. Вие знаете моитъ отношения къмъ комунизма; но не е дума тукъ за една принципна опозиция къмъ едно движение, което смѣтамъ за авантюристично и вредно за интереситъ преди всичко на работнитъ маси у насъ. Ние се боримъ противъ него, но въ рамкитъ на легалността. Азъ не искамъ да допусна, че близки или далечни органи на правителството иматъ нѣкакво участие въ това убийство. Ако би да иматъ, г. министър-председателъ трябва да вземе мѣрки да спре съ този начинъ на кървава саморазправа.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. Пастуховъ! Да Ви отговоря.

К. Пастуховъ (с. д): Но азъ разглеждамъ въпроса отъ друга страна.

Министър-председател Н. Мушанов: Какъ можете да допускате, че правителството може да участвува въ убийства на български граждани! Азъ отхвърлямъ съ възмущение подозрението, че ние можемъ да си служимъ съ убийства!

Д. Ачковъ (нез): Той каза, че не допуска.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ казахъ, че не допускамъ. А ако би, въпрѣки моята вѣра — защото човѣщина е — да има нѣкой набѣркачъ, азъ вѣрвамъ, че вие ще вземете всички мѣрки, за да получите своето.

Но мене въпросътъ ме интересува отъ друга страна. Въ миналото доста се е спорило кой е причината и кой е отговорилъ съ револвери и убийства на провокациите на властта. Днесъ — по чиста съвѣсть изповѣдвамъ — не съмъ забелязалъ нелегалния апаратъ на Комунистическата партия да е преминавалъ въ непосредствени нелегални акции: убийства, индивидуални или масови.

Д. Ачковъ (нез): Тамъ грѣшите.

К. Пастуховъ (с. д): Следователно, и другата страна, която и да бѣде тя, не трѣбва да попада въ положението да бѣде смѣтана за провокаторъ и, въпрѣки желанието си, да съдействува или да подклажда създаването на анархия и на кървави фронтове въ нашата страна.

Г. г. народни представители! Постоянно — почти день не минава — се вършатъ убийства изъ засада, по единъ и същи начинъ, отъ враждуващи лагери и се превръща столицата единъ видъ на касапница, където си даватъ сражения и се пролива човѣшка кръвъ. Не ме интересува отъ коя страна идатъ тия убийства — тѣ не сѣ отъ една страна, тѣ сѣ отъ две страни. Не влиза въ смѣтката ми въпросътъ коя отъ тѣхъ, за каузата, на която служи, е по-права. Която и да бѣде тя, никоя отъ дветѣ нѣма право — и смѣло го казвамъ — въ българска територия на саморазправа въ името на която и да било идея.

Д. Ачковъ (нез): И сигурно има право тази, която действа безъ внушение на трета страна!

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Ако правителствени органи, прѣко или косвено, иматъ каквато и да било намѣса въ тия кървави акции, длѣжност на правителството е да вземе най-радикални мѣрки, за да се разчисти атмосферата и да се освободи полицията отъ подозрението, че се поставя въ услугитъ на който и да било отъ враждуващите лагери.

Не е дума, и смѣтамъ го за банално вече да изповѣдваме, било азъ, било който и да билъ другъ отъ насъ, нашата любовъ къмъ поробенитѣ българи, нашето легитимно желание да имъ помогнемъ да бѣдатъ свободни и да бѣдатъ защитени като националност и като малцинство. Може би други да ни надвишаватъ въ любовта си и да иматъ по-голямъ патриотическо чувство, но всички тѣ трѣбва да разбератъ и насъ — че е вредно изобщо за македонската кауза, че тя е злоупотребена въ чужбина — бихъ добавилъ: и предъ общественото мнение вече въ България — прибѣгвайки, търпейки и служейки си съ подобни кървави акции, които нѣматъ край и не виждаме какъ ще бѣдатъ ликвидирани.

Правителството и Парламентътъ иматъ една задача въ това направление. Предъ правителството азъ не намирамъ на полицейската му функция — чрезъ сила да смаже и потуши кървавите изстъпления. Разбира се, съ бдителност биха могли много работи да се предотвратятъ. Но правителството има и трѣбва да има една политика, за да тури по другъ начинъ край на тѣзи изстъпления и да направи свободенъ живота на нашата страна, безъ да се излага предъ чужденцитѣ и предъ насъ си, за да вредимъ и пакостимъ — това го подчертавамъ — на македонската кауза, на която всички ние искаме да служимъ.

Ето защо желалъ бихъ — безъ да искамъ да се простирамъ по вътрешната политика на правителството — да си вземе то бележка отъ тази наша критика, за да не бездействува и за да не се правятъ само изявления, че се възмущаваме и не одобряваме, но дано може да се намѣри нѣкакъвъ начинъ за примирение, за уталожване на духоветъ и за канализиране на движението въ едни нормални рамки.

Г. г. народни представители! Позволете ми, преди да свърша, да засегна още единъ въпросъ, който е на устата на всички ни — дневенъ въпросъ, по който въ отдѣлнитѣ министерства може да се говори, но трѣбва да се засегне и въ генералнитѣ дебати, въ които не се очертава само чисто финансовата политика на правителството, но се засѣга въ генерални линии и цѣлата негова дейностъ, защото отъ разискванията по отговора на тронното слово досега вече сѣ изминали не по-малко отъ 5—6 месеци.

Думата ми е не за чисто нелегални акции, но за проявления на обществени, неутрални, родолюбиви — и съ каквото име искате ги кръстете и да се кръщаватъ — организации. Разочаровани отъ порядкитѣ въ нашата страна, неувѣрени — може би, нѣкои отъ тѣхъ искрено — че чрезъ тази бавна машина, Парламентътъ, и чрезъ едно

правителство на комбинации и на коалиции може да се намѣри лѣкъ за сегашното положение, тѣ проповѣдватъ недвусмислено, открито диктатура, водятъ кампания противъ Парламента, противъ конституцията, изобщо противъ всичко, което ние смѣтаме, че е не всичко, но е една частца необходима за изграждане, по единъ нормаленъ и човѣшки начинъ, на човѣшкото общество.

Нѣкои отъ тѣзи агитатори, възползувани отъ двойното си подданство на политици и на офицери запасни — азъ открито ще говоря — бродятъ не само изъ неутралнитѣ организации, но си създаватъ връзки и съ нѣкои военни, и будто-би имъ внушаватъ — или даватъ да се разбере публично, че имъ сѣ внушили — да дойдатъ да ги подпомогнатъ въ тѣхното дѣло за спасението на България. Азъ съжалявамъ, че г. военниятъ министъръ отсъствува, за да чуе моята дума по въпроса.

И. Василевъ (з): Той ще го прочете.

К. Пастуховъ (с. д): Време е да се тегли, за премахването на каквито и да било съмнения и недоразумения, една демаркационна линия между еднитѣ и другитѣ и да се предпази войската и нейнитѣ институти отъ злоупотреби вѣ гражданскитѣ борби. Азъ мисля, че войската най-добре ще изпълни своята задача, като заварди политически неутралитетъ и предостави на политикитѣ да вършатъ политиката на държавата. А онѣзи, които сѣ съ двойно подданство, да опиратъ подданството си и да избератъ едно отъ дветѣ, за да може тогава действително да се опредѣлятъ отношенията между едни и други фактори.

Не искамъ по-нататкъ да засѣгамъ този въпросъ, но смѣтамъ, че е ясно за всички насъ, какво тази опасностъ не е ефимерна, а е действителна, и на нея не бива да съдействуватъ фактори и елементи, които, по законитѣ на страната, се смѣта, че сѣ неутрални — толкова повече че азъ, както и мнозина отъ васъ, вѣрвамъ, сѣ убедени, какво диктатурата или другъ единъ непарламентаренъ режимъ нѣма да разреши българскитѣ проблеми, вътрешни и външни, а само ще се докопа до властта. Азъ вѣрвамъ, че ние ще сме по-малко кадърни въ външната политика, че нашата сигурностъ нѣма да бѣде гарантирана и че обрѣчатъ, който ни опасва и сега, ще бѣде още повече затегнатъ съ всичкитѣ опасности да се удари върху главитѣ ни, ако ние трѣгнемъ изъ подобенъ главомоменъ и авантюристиченъ пътъ. Ако, г. г. народни представители, една Германия, следъ като нейното национално движение се издигна до властта чрезъ проповѣди за авантюри и за агресивна политика спрямо външнитѣ държави, се принуди, подиръ опозицията на Англия, на Америка, на Франция, на цѣлото свѣтовно обществено мнение, да прави миролюбиви декларации и публично да засвидетелствува своитѣ миролюбиви чувства — може би не искрено, но дадени по принуда — колко по-труденъ, по-опасенъ и катастрофаленъ ще бѣде пътътъ на една България, ако тя, по една или друга причина, бѣде ввлѣчена въ една диктатура. (Ржкоплѣскания отъ социалдемократитѣ и С. Даскаловъ)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Петровъ.

Д. Влаховъ (з): Вие по кой бюджетъ ще говорите, г. Петровъ: по сегашния или по миналия, когато бѣхте министъръ? (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ нѣкои земледѣлци)

Г. Петровъ (нац. л): Ще Ви отговоря, г. „Процепъ“!

Председателъ: (Звъни)

Г. Петровъ (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! По-малко агресивенъ въ своето експозе, отколкото въ другитѣ си речи, г. министърътъ на финанситѣ днесъ отстъпи отъ песимизма, който проявяваше въ миналото, но премина въ паника. Азъ намирамъ, че ролята на министра на финанситѣ е много тежка въ днешния моментъ. При едно обеднѣло стопанство, на което ресурситѣ сѣ толкова оскудени, при едно държавно финансово стопанство, което нѣма отде да черпи сръдства за издръжане на обществената организация, на нейнитѣ функции, наистина задачата на министра на финанситѣ е твърде сложна. Но това не дава основание да изгубимъ вѣрбата въ едно по-свѣтло бѣдеще, което можемъ да създадемъ чрезъ общитѣ усилия на Парламента и общата подкрепа на народа.

Г. Стефановъ ни представя бюджета за настъпващата финансова година и претендира той да бъде реален. Въ основата на неговата политика лежи принципът: „икономии и нови приходи“. Тая политика, съставляваща се само от тия два елемента, струва ми се, няма да оправдае надеждите му, нито може да донесе нѣкои положителни резултати при упражнението на бюджета. И самият Финансовъ комитетъ дори въ своя рапортъ до Обществото на народитѣ е намѣрилъ, че досегашната политика на икономии и издирване на нови приходи не е била достатъчна за финансовото заздравяване на страната, та е препоръчалъ да се изпълни оная програма, която министъръ-председателътъ е изложилъ предъ него — за голѣми радикални реформи отъ стопански, финансовъ и административенъ характеръ. Струва ми се, че тая препоръка е въ противоречие съ мисълта на г. министра на финанситѣ, който ни каза, че въпросътъ за реорганизацията е една лека приказка. Не, г. министре на финанситѣ: въпросътъ за реорганизацията на държавното управление стои и трѣбва да стои въ основата на всѣка деятельность, ако искаме да имаме положителни резултати.

Първото условие за добъръ бюджетъ лежи, преди всичко, въ доброто състояние на народното стопанство. Бюджетътъ трѣбва да бъде въ тѣсна връзка съ интереситѣ и нуждитѣ на народното стопанство. Той не е единъ фискаленъ актъ само за издирване на нови приходи, само за съкращение на разходитѣ, безъ огледъ какви сѫ нуждитѣ — той е единъ актъ, който трѣбва да бъде отражение на интереситѣ, на нуждитѣ на народното стопанство. Отъ години наредъ ние имаме, за нещастие, единъ бюджетъ шаблоненъ. Не само днесъ, не преди 10 години, но и въ далечното минало, още преди войната, ние имаме установена една форма на бюджета, която се следва неуклонно. Преди войната, обаче, функциитѣ на държавата бѣха твърде различни отъ тия, които тя има днесъ. Като забравимъ за моментъ политическитѣ ѝ задачи, които превратноститѣ на нашата историческа съдба днесъ изоставятъ на по-задненъ планъ, безъ да ги заличаватъ, въ миналото главната функция на държавата бѣше да извършва своитѣ административно-полицейски длѣжности.

Войната откри нови нужди. Животътъ вика за интереса на държавата въ икономическитѣ отношения, той налага, следователно, една роля по-друга отъ тая, която имаше държавата преди войната. Днесъ въпроситѣ отъ стопански характеръ сѫ на първа линия, и ние виждаме не само у насъ, не само въ Европа, а навсѣкжде въ свѣта правителствата изпълнени съ грижи за разрешението на тия голѣми проблеми.

Азъ не виждамъ, обаче, тия, които сѫ съставляли бюджетопроекта, да сѫ се проникнали отъ тия нужди на времето, отъ тая роля, която държавата си налага по силата на условията, въ които живѣе. Все старата ръководяща идея, все старата нишка е прокарана въ бюджетитѣ на отдѣлнитѣ ресори на държавното управление.

Второто условие, за да има единъ добъръ бюджетъ, това е необходимостта да се осъществи една стегната обществена организация. Нашата държава е разрастнала своитѣ служби несъответно на разрастналитѣ се нужди въ живота. Азъ виждамъ въ бюджетитѣ, и днесъ, и вчера, и въ близкото минало, това, което съмъ виждалъ и въ подалечното минало. Азъ ще ви спомена за курйозъ единъ фактъ отъ бюджета, — струва ми се за 1921/1922 г. — който ще характеризира начина, по който нашата бюрокрация съставлява, безконтролно по нѣкой път, бюджетитѣ на държавата.

До 1921 г., когато се създаде първиятъ редовенъ бюджетъ следъ войнитѣ, въ бюджета на Дирекцията на пошитѣ и телеграфитѣ съществувахе едно отдѣление за вътрешна и международна парична служба, пощенска и телеграфна. Въ 1921/1922 г. това отдѣление се разпадна на две бюро: за вътрешна и международна пощенска парична служба и за вътрешна и международна телеграфна парична служба. На следващата година бюрата станаха четири: бюрото за вътрешна и международна пощенска парична служба се раздвои и се образуваха две бюро — едно за вътрешна пощенска парична служба и другото за международна пощенска парична служба; другото бюро също така се раздвои на две и станаха две бюро — едно за международна телеграфна парична служба и друго за вътрешна телеграфна парична служба. Вие виждате, следователно, какъ безъ нужда е вървѣло развитието на службитѣ въ държавното управление.

И ние, благодарение, може би, на това и благодарение на съзнанието въ нашитѣ обществени срѣди, че държавата или държавното съкровище е длѣжно за всѣкого,

който е свършилъ срѣдно или висше образование, да намѣри служба, сме свидетели на едно чудовищно разрастване на чиновничеството въ България. Азъ вчера взехъ отъ г. министра на финанситѣ една таблица за числото на чиновницитѣ у насъ, която наистина ме удивлява.

Ц. Стоянчевъ (з): 86.000 души!

Г. Петровъ (нац. л): Не е точна тази цифра, г. Стоянчевъ. Не сѫ 86.000, както Вие ги знаете, а сѫ 114.000 души.

Ц. Стоянчевъ (з): Ама съ трудовата повинность.

Г. Петровъ (нац. л): Ще Ви кажа.

А. Капитановъ (з): Ама казвате, че вчера сте взели тази таблица!

Г. Петровъ (нац. л): Да, вчера я вземахъ.

А. Капитановъ (з): Много добре!

Г. Петровъ (нац. л): Г. Капитановъ! Въ Камарата азъ съмъ билъ и по-рано, и по този въпросъ съмъ разисквалъ и по-рано. Вие не сте имали възможность да следите дебатитѣ въ Камарата тогава. Сега за пръвъ пътъ сте дошли кой знае по какъвъ начинъ, за да имате дързостта да ми правите бележка.

А. Капитановъ (з): Все по по-добъръ начинъ, отколкото Вие сте дошли. Знае се по какъвъ начинъ съмъ дошелъ. Станете свидетели поне Вие!

И. Куртевъ (нац. л): Малко повече скромность!

А. Капитановъ (з): Азъ зная какъ съмъ дошелъ, но не зная много отъ васъ по какъвъ начинъ сѫ дошли.

Г. Петровъ (нац. л): Може би въ това число 114.000 души да влизатъ и работницитѣ по държавнитѣ ведомства, на които се плащатъ заплати отъ общитѣ кредити. Азъ така си обяснявамъ тази цифра. Но тая таблица изхожда отъ Финансовото министерство, и макаръ тая цифра да не хармонира съ цифрата, която г. Стоянчевъ посочва и която статистиката ни дава, приемамъ я за вѣрна, като си обяснявамъ, че тя се образува отъ това, че сѫ прибавени и работницитѣ отъ държавнитѣ желѣзници, отъ Държавната печатница и отъ другитѣ държавни стопанства. Ако прибавимъ къмъ тази цифра и чиновницитѣ въ общественитѣ учреждения, въ автономнитѣ учреждения и въ общинитѣ, ние ще стигнемъ може би числото 160.000 души. Знаете ли какво представлява това?

Ц. Стоянчевъ (з): 29 на хиляда жители.

Г. Петровъ (нац. л): Това представлява, казва г. Стоянчевъ, 29 на хиляда; а азъ ще кажа: при четири домакинства въ България, петото е чиновническо — ако приемемъ че всѣки чиновникъ изхожда отъ едно домакинство. Това показва, че ние сме се превърнали въ чиновническа държава; това показва, че по-голѣмата частъ отъ нашия държавенъ бюджетъ — 3.040.000.000 л. въ току-що представения ни бюджетъ, т. е. $\frac{3}{5}$ отъ него — отива за чиновницитѣ.

А. Капитановъ (з): Въ него влизатъ и войницитѣ, на които не се плаща.

Г. Петровъ (нац. л): Не знаете, г. Капитановъ! Прочетете бюджета! Вземете бюджета на Министерството на войната, за да се увѣрите, че не знаете какво приказвате.

А. Капитановъ (з): Азъ зная какво приказвамъ.

Г. Петровъ (нац. л): За да Ви опровергая, ще ви кажа, че въ тия 114.000 души плащани чиновници...

А. Капитановъ (з): Нали казахте 160.000?

Г. Петровъ (нац. л): Не ме прекъсвайте. — ... има подофицери 1.977, има жандарми 204 и нестроеви-специалисти доброволци 260 души, или всичко 2.441 човѣка — която цифра съмъ извадилъ перо по перо отъ бюджета на Министерството на войната. Види се, забравили сте нѣщо много важно, което стана, или пъкъ не сте се интересували да го научите, за да твърдите, че влиза тукъ и числото на войницитѣ.

За чиновниците, казвамъ, се харчатъ 3.040.926.400 л. отъ бюджета 5.205.000.000 л. А това значи, г-да, че отъ разходитъ, които извършва нашата държава, 60% отиватъ за издържането на нашата обществена организация. Не прибавямъ тукъ срѣдствата, които се изживяватъ отъ общинитъ, отъ автономнитъ учреждения и отъ общественитъ учреждения — търговско-индустриалнитъ камари и т. н. и т. н.

Вие виждате, следователно, че когато говоримъ за състоянието на нѣщата въ държавното управление, ние можемъ смѣло да характеризираме — не политиката на днешното правителство, а въобще политиката, въобще управлението на страната, като такова, което не е държало смѣтка за функциитъ на държавата, открити следъ войната отъ живота, и като управление, което не се е опитало да премине отъ това състояние на нѣщата къмъ едно по-подобрено състояние. Може би сж били въ правото си господата, съ които сключихме договоритъ за заемитъ, да препоръчатъ на българското правителство да намали съ 10.000 души чиновницитъ въ двѣтъ близки години отъ сключването договоритъ. Азъ ще прибавя: нѣма нужда отъ препоръки отъ чужбина, за да съзнаемъ сами, че това състояние на нѣщата не може да продължи по-нататкъ, че тая държава трѣбва да престане да бѣде чисто чиновническа и че трѣбва голѣмата частъ отъ националния доходъ, който ежегодно се употребява за чиновничеството, да бѣде сведена до най-възможния и най-голѣмия минимумъ. Това можемъ да постигнемъ, когато се откажемъ отъ лукса да служимъ на идеи непримѣнни къмъ нашата действителност. Години наредъ ние оставихме да съществуватъ окръжнитъ съвети и едва днесъ се решихме да ги унищожимъ. Години наредъ ние бѣхме робни на демократични идеи за децентрализация и т. н., които може да иматъ приложение въ по-голѣми и по-богати държави, но които въ България нѣматъ никаква основа да бѣдатъ поддържани и бранени. Въпросътъ за окръжнитъ съвети е приключенъ, но той трѣбва да ни поучи и да ни импулсира, за да вървимъ по-нататкъ въ нашето държавно устройство и да проведемъ все той принципъ за централизация, защото иначе ние нѣма да бѣдемъ въ състояние да свържемъ двата края наедно, каквито и усилия да полагаме. За една България отъ 103.000 кв. км. поврхностъ, съ едно население отъ 6 милиона души, една организация, каквато имаме при окръжнитъ съвети и една административна организация, каквато имаме днесъ — това е луксъ и отъ него ще трѣбва да се откажемъ. Ще трѣбва да пристѣпимъ къмъ осъществяване ония реформи, които могатъ да създадатъ една здрава, стегната държава, пропита отъ духа на централизацията. Защото не е мѣчно за една държава да може чрезъ засилване своитъ служби, чрезъ събиране сроднитъ служби да скъси и да намали разходитъ за издържката на своята организация.

Ние бѣхме обещали и трѣбва да държимъ на това, което сме казали — че ще прокараме една голѣма административна реформа. Азъ зная, че осъществяването тая реформа е една мѣчна работа, то е цѣлъ подвигъ при нашитъ обществени условия. Твърде мѣчно е, наистина, да се посегне върху положения, създадени отъ 50 години насамъ. Но, г-да, ако толкова безизходно е положението на нашитъ държавни финанси, ние трѣбва да се решимъ на тоя подвигъ. Административната реформа трѣбва да бѣде прокарана и, колкото е възможно, по-скоро. Ние имаме идеитъ на министъръ-председателя и на други общественици, които сж се занимавали съ тоя въпросъ за създаване областнитъ управления. Следъ като унищожихме окръжнитъ съвети, свършено излишно е да държимъ окръжитъ въ това число, въ което съществуватъ тѣ днесъ; свършено излишно е да държимъ въ окръга не само административната, но и полицейската служба въ тоза положение, въ което е била досега, а също така и другитъ служби въ останалитъ отрасли на държавното управление. Трѣбва да направимъ една голѣма реформа въ тоза отношение, защото и условията, които нѣкога бѣха предизвикали създаването сега съществуващитъ административни центрове, сж се свършено промѣнили. Ние имаме, напр., гр. Червенъ-брѣгъ, който е въ границитъ на Луковитска околия, но който има по-голѣмо стопанско значение, отколкото гр. Луковитъ: той е желѣзнопѣтень вѣзель, той е централно мѣсто на селата отъ Луковитска и Бѣлослатинска околии, той, следователно, изпълнява по-важни функции днесъ, отколкото околийскитъ центъръ Луковитъ. Азъ взехъ примѣрно гр. Червенъ-брѣгъ, за да подкрепя своята мисль. Ние имаме много други такива центрове, създадени вследствие развитието на икономическия ни животъ, които днесъ иматъ по-голѣмо значение, отколкото съществуващитъ седалища на административнитъ око-

лии. Нито климатическитъ, нито географскитъ, нито почвенитъ условия могатъ да бѣдатъ прѣчка за осъществяването на една такава реформа. Има една голѣма прѣчка — това сж навидитъ, които сж усвоени отъ обществото; това сж нашитъ смѣтки, които ние тѣй ревниво пазимъ. Но казахъ, ако времената сж толкова тежки, че ще трѣбва наистина да прибѣгнемъ къмъ основни реформи въ нашия животъ, ние неминуемо трѣбва да проведемъ тая реформа.

Нѣкои се сърдятъ на резолюцията на запаснитъ офицери и ги осѣждатъ за това, че тѣ сж поискали едно надпартийно управление. Изводътъ отъ констатациитъ, направени отъ запаснитъ офицери, азъ не сподѣлямъ. Едно надпартийно управление не може да отговаря на нуждитъ на страната поради много причини, върху които не желая да се спирамъ. Но, г-да, нѣмаме право ние, политикитъ, да се сърдимъ, когато въ очитъ ни се навиратъ нежелжитъ на управлението, съ които ние не желаемъ да се справимъ. Ние трѣбва да помислимъ за нашия дългъ къмъ управлението. И, безъ да съмъ поклонникъ на методитъ, които г. Пастуховъ осѣди тукъ, азъ мога да изкажа опасението си, че ако ние не намѣримъ куражъ да разрешимъ тия животрепещи въпроси, нѣма защо да ни се вижда чудно, че въ обществото се подхранватъ идеи за диктатура или за надпартийно управление. Ние сами ще станемъ торъ на това надпартийно управление, на това управление на диктатурата.

П. Попивановъ (з): Достатъчно е обществото да възприеме тия методи.

А. Капитановъ (з): Разбира се — щомъ приказва така единъ човѣкъ, който е бившъ министъръ!

В. Коевски (нац. л): Какво искашъ да кажешъ съ това, г. Капитановъ? Предизвиквашъ ли?

Г. Петровъ (нац. л): Третото условие за създаване на единъ добъръ бюджетъ е, да изучимъ основно обектитъ на облагането и да потърсимъ нови такива. Има много архаизмъ въ нашата финансова политика, въ данъчното облагане. Потрѣбно е да намѣримъ не само обекти, които да даватъ приходи на държавното съкровище, но да обложимъ и обектитъ, които биха отговорили на едно живо социално чувство, очакващо облекчения за ония, които се намиратъ въ бедствено положение, за смѣтка на ония, които сж въ благополучие.

Азъ прегледахъ внимателно бюджета, изучихъ всичкитъ обекти, отъ които държавата черпи срѣдства за издържка на обществената организация и нейнитъ функции, и намирамъ, че много отъ тия обекти не сж вече годни да отговарятъ на назначението, което сж имали по време на създаването имъ. Много отъ тѣхъ сж така изчерпани, така изтощени, че не могатъ да даватъ срѣдствата, които ежедневно е необходимо да намираме, за да поддържаме живота на държавата. И азъ мисля, че е дошло времето, когато интервенцията на държавата трѣбва да бѣде възведена като единъ основенъ принципъ въ управлението, защото надъ теоритъ, които нѣкога препоръчвахъ друга една система, стои загрижеността на обществото, стотъ застрашенитъ интереси на цѣлкупното общество. Време е държавата по-ефикасно да се намѣси и да намѣри тия обекти, за които приказвамъ.

Струва ми се, че е дошло време да се из земе отъ частнитъ рѣше застрахователното дѣло. Турция ни дава примѣръ въ това отношение. Тя е монополизирала дѣлото на презастраховката и чрезъ контролъ върху математическитъ резерви, чрезъ използването имъ въ нужди, които сж близки на държавното управление, и чрезъ използване на частъ отъ печалбата, добита отъ това дѣло, тя покрива много отъ нуждитъ на своя бюджетъ. Застрахователното дѣло въ България е съсрѣдоточено въ рѣцетъ на нѣколкомина капиталисти и въ едно кооперативно дружество, ще ми кажете, което обстоятелство, обаче, нѣма никакво значение. Застрахователното дѣло може, безъ никакво обществено сътресение, безъ да накърни интереситъ на масови съсловия или на голѣми групи стопански деятели, да премине въ рѣцетъ на държавата и тя да се ползува отъ него.

По-нататкъ търговията съ петролъ и съ минерални масла, която също така е въ рѣцетъ на единъ картель въ страната, който диктува ценитъ въ пазара, на единъ картель, на който, не зная поради какво снизхождение или благоволение, дори Народната банка е дала възможностъ той изключително да внася минерални масла...

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Акционерно дружество.

Г. Петровъ (нац. л): — . . . тукъ, също трѣбва да бѣде монополизирана отъ държавата.

И, по-нататъкъ, търговията съ солта, спирта и съ други артикули отъ масово употребление . . .

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Добре си ги разбралъ.

Г. Петровъ (нац. л): Нѣмате никакъвъ интересъ да правите възражение поне по това. — . . . трѣбва да премине подъ единъ монополенъ режимъ, дирижиранъ отъ държавата. Само въ такъвъ случай ние можемъ да попълнимъ ресурситѣ на държавното сѣкровище; само чрезъ събирането на сѣрдства отъ тѣзи източници ние можемъ да отговоримъ на назначението на държавата. Защото, г-да, не може да се превърне, както отиваме днесъ, ролята на държавата въ роля на регистраторъ. Тя не може да регистрира фактитѣ въ живота и, следъ като настѣпятъ тѣ, да мисли по какъвъ начинъ да се справи съ тѣхъ. Държавата трѣбва да ръководи, трѣбва да интервенира своевременно въ стопанскитѣ отношения. И когато тѣзи стопански отношения застрашаватъ интереситѣ на голѣмата маса консоматори, на голѣмата маса отъ народа, тя ще трѣбва да поеме дѣлото въ свои рѣце и да използва за себе си всички печалби, които дава търговията съ такива артикули.

По-нататъкъ държавата трѣбва да организира и своитѣ стопанства. Има откъде да се усилятъ приходитѣ на държавата. Азъ виждамъ въ бюджета предвидена една сума отъ 10 милиона лева отъ държавни работилници и т. н. Тая сума, при системата, която съществува въ нашитѣ работилници днесъ, нѣма да постѣпи. Не защото азъ казвамъ, нѣма да постѣпи. Въ това ни увѣрватъ цифритѣ отъ сключени бюджетни упражнения. Въ миналото сѣ постѣпвали 700—800 хиляди лева годишно. Днесъ министерството на финанситѣ предвижда 10 милиона лева. Тѣзи държавни стопанства, обаче, по изучаванията, които съмъ направилъ, могатъ да осигурятъ едно чувствително перо на държавното сѣкровище.

Ние имаме доходитѣ на държавата отъ карьеритѣ. Отъ карьеритѣ се получаваха 400—500 хиляди лева приходи, защото не бѣше организирана експлоатацията имъ отъ държавата. Днесъ къмъ приходитѣ по Министерството на търговията, промишлеността и труда ние имаме вече 10 милиона лева, реализирани отъ експлоатацията на карьеритѣ.

З. Димитровъ (л): Кажете какъ стана търга въ Русе за карьеритѣ.

Г. Петровъ (нац. л): А бе г. депутате, Вие сте демократъ, ще се обърнете къмъ финансовия началникъ въ Русе, който е произвелъ търга, ще му искате смѣтка и ще съобщите на г. финансовия министъръ резултата отъ проучванията си. Не азъ произвеждамъ търговетѣ въ Русе, за да има мѣсто да ми отправятъ този апографъ.

В. Коевски (нац. л): (Къмъ З. Димитровъ) Я ни кажете, какъ дойдохте въ Камарата?

А. Капитановъ (з): Чрезъ вота на българския народъ, заедно съ Васъ.

В. Коевски (нац. л): Той да каже. Той има да разправи нѣщо интересно, но мълчи, защото не смѣе да го каже. (Къмъ З. Димитровъ) Кажете, какъ дойдохте въ Камарата?

П. Попивановъ (з): Чрезъ изборъ.

В. Коевски (нац. л): Не чрезъ изборъ, а по непотенъ начинъ. Той знае това много добре.

Председателъ: (Звъни) Г. Коевски! (Глъчка)

А. Капитановъ (з): (Къмъ В. Коевски) Само Вие тамъ сте дошли по почтенъ начинъ, а тѣзи тукъ сѣ дошли по непотенъ начинъ!

Д. Ачковъ (нез): Сега разискваме финансови въпроси, а не търговски сдѣлки.

З. Димитровъ (л): Дошелъ съмъ не като националъ-либералъ, а като демократъ, избраникъ отъ русенското гражданство.

М. Дилиановъ (з): Въ всѣки случай, г. Коевски, г. Димитровъ е много почтенъ човѣкъ.

В. Коевски (нац. л): Платилъ си е.

З. Димитровъ (л): Азъ ще провѣря Вашето минало, за да видя какъ сте дошли Вие тукъ.

Г. Петровъ (нац. л): Г. г. народни представители! Може да е правилно и основателно възмущението на г. Димитрова, но търговетѣ произвежда финансовата властъ, тя следи за тѣхната редовностъ, а тази алюзия, която той иска да направи, е наистина съвсемъ безосновна. Може да има друго нѣщо вѣрно: въ много случаи, поради неизучаване на обектитѣ, поради непознаването имъ отъ конкурриращитѣ, на търговетѣ не сѣ се получавали достатъчни цени, давани сѣ низки цени. Това нѣщо и самото министерство не е знаело, защото досега нищо не се е съобщавало. Та тѣкмо затова ви казвамъ, че като се организира службата по карьеритѣ чрезъ внесения въ Камарата законъ и въобще като се организира тя, ние можемъ да получимъ до 30 милиона лева годишно отъ експлоатацията на карьеритѣ.

Моята мисль е, че държавнитѣ стопанства трѣбва да се организиратъ, за да не бѣдатъ само тежестъ на бюджета, както сѣ били досега, защото сѣрдствата, изразходвани за тѣхната издрѣжка, сѣ много по-голѣми отъ сумитѣ, които постѣпватъ отъ тѣхъ. И ето едно перо, отъ което въ сѣкровището могатъ да постѣпятъ много сѣрдства.

Нѣма съмнение, обаче, че трѣбва да уважимъ и елемента, който г. министърътъ на финанситѣ изтъкна въ своето изложение, като елементъ на здрава финансова политика: трѣбва да ограничимъ разходитѣ, да направимъ икономии. Азъ казахъ, най-голѣми икономии могатъ да се извършатъ чрезъ реорганизация на държавното управление. Трѣбва да въведемъ една централистична система въ това отношение и да нагодимъ разходитѣ на държавата къмъ приходитѣ. Не трѣбва да държимъ на тоя принципъ, овехтѣлъ за днешно време: най-напредъ да бѣдатъ установени разходитѣ, а после да търсимъ приходитѣ за тѣхъ. Обратно, ще трѣбва да видимъ какви сѣ приходитѣ, да ги оценимъ и съобразно съ тѣхъ да нагласимъ разходитѣ на държавното сѣкровище.

Г. министърътъ на финанситѣ и г. министъръ-председателъ сѣ декларирали предъ Финансовия комитетъ, че ще взематъ мѣрки за установяване на единъ предварителенъ контролъ върху държавнитѣ разходи или, както сѣ е изразили тамъ, ако не се лъжа, върху ангажментитѣ въ разходитѣ. Азъ смѣтамъ, че това не е достатъчно. Този контролъ фактически досега е съществувалъ. Този контролъ е съществувалъ затова, защото безъ предварителното съгласие на министра на финанситѣ никакъвъ разходъ не е могло да бѣде извършванъ. Знае се, че, по силата на закона, отдѣлнитѣ министри, съ собствената си властъ, иматъ право да произвеждатъ разходи до 5.000 л. За 5.500 л. трѣбва да искатъ разрешението на министра на финанситѣ. Мене ми се струва, въ това отношение положението се влоши съ създаването на закона за смѣтнитѣ палати отъ 1925 г., когато, покрай голѣмитѣ разпоредители съ разходитѣ, министритѣ, се допустнаха да съществуватъ и второстепенни разпоредители. Трѣбва да се иземе тая властъ изъ рѣцетѣ на второстепеннитѣ разпоредители и властѣта за разпореждане съ разходитѣ да остане изключително въ рѣцетѣ на министритѣ и главно въ рѣцетѣ на финансовия министъръ. Смѣтнитѣ палати могатъ да получатъ едно друго предназначение — да се погрижатъ за финанситѣ на общинитѣ, къмъ контрола на които също така трѣбва ефикасно да се пристѣпи. Тазі реформа е наложителна, защото на практика се оказва, че разрешенитѣ кредити съ месечнитѣ бюджети обикновено се превъшаватъ и като-че-ли на надлежното мѣсто не се държи достатъчна смѣтка за разрешенитѣ кредити. Г. министърътъ на финанситѣ може да е правъ да се оплаква въ това отношение и да поиска едно стѣгане на този контролъ. Но азъ мога да забележа, властѣта е въ негови рѣце: никой безъ негово съгласие не може да ангажира никакви суми за разходи. Ето защо азъ препорѣчвамъ, щото тоя предварителенъ контролъ да бѣде засиленъ по начинъ такъвъ, като се отнеме властѣта на второстепеннитѣ разпоредители да ангажиратъ разходи и да изплащатъ такива, неразрешени отъ министритѣ.

По-нататъкъ, г. г. народни представители, петото условие за единъ добъръ бюджетъ е да имаме една добра финансова администрация; трѣбва финансовата администрация да отговаря на своето предназначение. Не може това чудовищно нѣщо да се констатира въ Народното събрание; не е редно това, което каза г. министъръ-председателъ преди малко: едно дружество тождова финансово можѣщо, каквото е захарната фабрика въ Горна-Орѣховица, да остане да дължи въ продължение на десетина години 120 милиона лева.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Досега се спори още за облагането.

Г. Петровъ (нац. л): Даже се спорило, казва той досега още за облагането му. Вие виждате, че се дължат 120 милиона лева. Та това представлява бюджетът на едно наше министерство за цяла година, а държавното съкровище има да събира тия средства само от една фирма. Не е само тоя случай; тукъ се изнесоха много такива факти.

И. Велчевъ (з): Г. министърът на финансите каза, че имало 1.300 такива фирми.

Г. Петровъ (нац. л): И, за съжаление, трябва да констатираме, че само за годините след 1925/1926 г., когато стана едно приключване на недоборите до преди тая дата, до днес ние имаме, ако се не лъжа, 3 милиарда 158 милиона лева недобори, от които за сметка на държавното съкровище — 1.737.000.000 л., а останалите — за сметка на общините, окръжите, търговските камари и т. н. Това перо, изостанало несбрано, е най-големият обвинителен акт срещу нашата финансова администрация. Докато разходите се извършват в размери, каквито се предвиждат в бюджета, за събирането на приходите, съ които да се покриват тия разходи, не се е проявило достатъчно енергия. Щеше да бъде по-похвално, ако срещу тия разходи нашата финансова администрация беше се постарала да намври и надлежните приходи, за да не оставят тия ариерети, за които тъй много се говори тукъ. Ако бяха събрани тия 1.737.000.000 л., щеше да се покрие дефицитът на бюджета за една година. Това днес, сигурно, не ще може да стане, защото положението е влошено и постъпленията не може да се осъществяват в такива размери, че да се почувствува едно облекчение, но би трябвало отукъ нататък да не се допушта това. Невъзможно е да няма недобори, но в всеки случай такива групни суми не бива да останат несбрани.

Г. г. народни представители! Азъ изложих условията, на които, по мое разбиране, трябва да отговаря един добър бюджет. Азъ констатирам, че, може би, тежкото положение, в което се намира страната ни; че, може би, налицността на много въпроси, не позволява да се осъществи един идеален бюджет, да бъде сезирано народното представителство с един бюджет, отговарящ на всичките тия изисквания на практическия живот и на теорията. Но азъ оспорвам твърдението на г. министъра на финансите, че неговият бюджет е реален, и ще си позволя да направя един анализ на цифрите, за да докажа това.

Най-напредъ дълженъ съмъ да оспоря твърдението на г. министъра на финансите за неточност на нашето сметководство, въ свързка с твърдението му за реалност на бюджета. Ако вие, г. министре, не давате никаква цена на цифрите за миналото; ако вие не давате никаква или не давате надлежна цена на цифрите за настоящето, т. е. на цифрите за сключеното бюджетно упражнение, какъ можете да претендирате за реалност на Вашия бюджет; който все съ огледъ на тѣзи цифри е съставенъ? Въ тѣхъ, все пакъ, има една база, която трябва да се вземе за изходенъ пунктъ, има подчертана една тенденция, която, обаче, не е в полза на Вашата теза. И като подхвърляте въ речта си, че вие сте съобразили предвиденият приход съ постъпленията; че вие много малко сте ги увеличили, съ огледъ на постъпленията по миналогодишния бюджет, вие забравяте, г. министре на финансите, тая тенденция на постоянно понижение, на постоянно намаляване приходите на нашата държава.

Министъръ С. Стефановъ: Тъкмо това обяснихъ, г. Петровъ. Ако имаше нещо съществено въ моята речъ, то беше тъкмо това: перспективи, перспективи, перспективи!

Г. Петровъ (нац. л): Ако това е така, г. министре, тогава вие трябва да се съгласите съ мене, че Вашият бюджет обективно не може да бъде реаленъ. Азъ правя тая конcesия, но азъ поддържамъ, че и фактически той не е реаленъ, независимо отъ влиянието на тая тенденция за намаляване на приходите. И това азъ ще го докажа.

Азъ отбелязахъ най-напредъ, че този бюджет е консомативенъ. Три пети отъ перата на разходния бюджетъ сж предназначени за издръжка на обществената организация; три пети отъ разходния бюджетъ отиватъ за заплащане чиновническия трудъ. Единъ такъв бюджетъ, вече само поради това обстоятелство, не може да бъде инструментъ на едно разумно държавно финансово стопанство. Винаги за това, разбира се, не е на г. министъръ Стефановъ, но азъ не виждамъ уселни, щото това състояние на нещата да се промѣни. Азъ бихъ желалъ съкращенията

въ Финансовото министерство да не се състоятъ въ намаляване броя на служителите при него само съ 68 души, а да се намали съ много повече. Направили сте съкращения въ числото на митнишките старши и младши стражари и прислужници, но не сте пипнали да реорганизирате другите служби въ министерството и да направите отъ тѣхъ намаляване на персонала.

Министъръ С. Стефановъ: Само миналата година отъ отделиението за митниците — тъкмо отъ централното управление — съмъ съкратилъ 4 милиона лева, а тази година 800 хиляди лева, а стражарите сж намалени само съ 50.

Г. Петровъ (нац. л): Въ Министерството на финансите има 4.500 души персоналъ, ако се не лъжа.

Министъръ С. Стефановъ: Да закриемъ данъчния управление, тогава?

Г. Петровъ (нац. л): Какво значи да намалите 68 души отъ 4.500? Това е нищо.

Министъръ С. Стефановъ: Съобразете администрацията на финансовото управление.

Г. Петровъ (нац. л): Въ всеки случай признавамъ полезността на тази реформа, която сте въвели сега, за усиляване непосредствения контролъ надъ данъчния власти въ провинцията, но азъ мисля, че реорганизацията на службите, върху която не желая да се спирамъ въ подробности, би могла да ви донесе повече икономии, и после, нали виждате, г. министре на финансите, вие все посѣгате върху веществените разходи. Тая черта не трябва да личи при съставянето на бюджета. Повечето отъ намаленията сж все въ веществените разходи, а азъ бихъ желалъ да видя намаления и въ персоналните разходи, и тѣ да превишаватъ намаленията по веществените разходи. Вие се смѣте! Ама вземете бюджетопоекта на Министерството на войната.

А. Капитановъ (з): Да бѣхте оставили единъ теркъ отъ бюджета на Вашето министерство!

Г. Петровъ (нац. л): Да, оставихъ, но, за съжаление, Вашиятъ приятелъ не го е следвалъ. Азъ отъ 1.100 души чиновници намалихъ 216, а сега г. Гичевъ ги е увеличилъ съ 157.

П. Попивановъ (з): Г. Гичевъ изравни заплатите въ мина Перникъ.

Г. Петровъ (нац. л): Азъ ги намалихъ въ размери, които надвишаватъ тия, въ които бѣха намалени заплатите на другите държавни служители.

По § 3-тъ бюджетопоекта на Министерството на войната, за храна и порционни пари, има едно намаляние отъ 27 милиона лева. Миналата година е имало разрешенъ кредитъ кръгло 229 милиона лева, а тази година се предвиждатъ кръгло 202 милиона лева — едно намаляние, както казахъ, отъ 27 милиона лева. Но, г. министре, като погледнемъ действително извършените разходи по бюджета за 1931/1932 г., ние ще видимъ, че сж похарчени по този параграфъ само за храна и порционни пари 241 1/2 милиона лева. Има една очевидна разлика отъ 40 милиона лева. Може би ще кажете, че има намаляние въ цените, може би ще кажете, че ще се ограничатъ службите. Ограничение въ службите, обаче, няма. Причините, значи, не сж отъ това естество. Не желая да ги обяснявамъ, вие ги разбираете.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Вие да не би да смѣтате, че нашата тенденция е да не хранимъ войниците?

Г. Петровъ (нац. л): Не искамъ това да кажа. Вие ще ги храните, но ще трябва по другъ начинъ да намѣрите пари, защото няма да достигнатъ предвиденият въ бюджета. Това ще се изрази въ единъ свръхсметенъ кредитъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Досега тия нужди не сме ги покривали съ свръхсметни кредити.

Г. Петровъ (нац. л): Слава Богу, тази година имаме 90 милиона лева свръхсметенъ кредитъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: За храна ли?

Г. Петровъ (нац. л.): За вещевени разходи.

Министър-председател Н. Мушановъ: Нали бѣхме на едно въ кабинета, когато внесохме този свръхсметен кредит!

Г. Петровъ (нац. л.): Това не е нито оправдание за Васъ, нито за менъ е достоинство, което азъ мога да си приписвамъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Не е, г. Петровъ. Казвамъ, че нуждитъ на държавата изискваха тъй да постѣпимъ, затова го направихме.

Г. Петровъ (нац. л.): Ако е въпросъ да направите фиктивни съкращения, за да балансирате бюджета си, тогава — à la bonne heure! Но нима ще намалите храната на войската? А намалили сте кредита съ 27 милиона лева. Това е невъзможно да стане. По моята преценка и по причини, които Вие най-добре знаете — обръщамъ се къмъ Васъ, г. министър-председателю, защото отсъствуваша г. министърътъ на войната, за да се обърна къмъ него — тази година ще имаме въ това отношение по-големи разходи отъ тѣзи, които сѣ направени презъ бюджетното упражнение на 1931/1932 г. и презъ това на 1932/1933 г.

По-нататкъ. По § 22, за освѣтление, кредитътъ е намаленъ съ 3 милиона — миналата година сѣ похарчени 9 милиона, а сега се предвиждатъ 6 милиона лева. Намаленъ е кредитътъ и по § 34, за превозъ на войскови тежести, съ 3.300.000 л.

Д. Ачковъ (нез): (Възражая)

Г. Петровъ (нац. л.): Недейте ме учи, г. Ачковъ.

Д. Ачковъ (нез): Съжалявамъ, но трѣбва да Ви уча. По-неже ме предизвиквате, ще Ви кажа, че съвършено не му е мѣстото тукъ да говорите тия работи. Въ комисията трѣбваше да ги кажете.

Г. Петровъ (нац. л.): Азъ Ви казвамъ да не ме прекъсватъ Излишно е.

Д. Ачковъ (нез): Съжалявамъ, че единъ бившъ министъръ по този деликатенъ въпросъ така бръшколеви.

Председателъ: (Звъни)

Г. Петровъ (нац. л.): Общо взето — за бюджета на държавата — по вещевенитъ разходи ставатъ намаления, безъ да се държи сметка за персоналниятъ разходи. А трѣбваше да бѣде обратното: съкращенията да ставатъ повечето за сметка на персоналниятъ разходи. Ето въ такъвъ случай бихме могли, наистина, да признаемъ, че има една разумна финансова политика.

Да видимъ какво ни дава бюджетътъ за миналата година, за да направимъ оценка на това, което представлява бюджетопроектътъ за предстоящата финансова година.

Миналата година по бюджета на държавата, заедно съ она на желѣзницитъ, сѣ предвидени да постѣпятъ 7.393.726.000 л., отъ които по държавния бюджетъ — 6.000.000.000 л. и по тоя на желѣзницитъ — 1.393.726.000 л., а да се разходватъ общо по бюджета на държавата и по тоя на желѣзницитъ — да не казвамъ поотдѣлно дветъ цифри — 7.298.063.000 л. Постѣпили сѣ — това е най-важното — общо 5.834.470.498 л., отъ които по държавния бюджетъ — 4.713.751.001 л. и по тоя на желѣзницитъ — 1.120.719.497 л. Въ тази сума 5.834.470.498 л. влизатъ и 116.900.000 л., взети отъ фондоветъ. Азъ искамъ да обрѣна вниманието ви върху бележката, която правя за тая сума, защото въ изявления се поддържаше, че процентътъ на постѣпленията по миналогодишния бюджетъ, спрямо предвижданията, билъ, казаха, нѣкъде 91, а нѣкъде — 86. Нито едното, нито другото е вѣрно. Процентътъ на постѣпленията, спрямо предвижданията, е 77,3, а като се прибавятъ и тѣзи 116.900.000 л., взети отъ фондоветъ тая година, които иматъ друго предназначение и не сѣ били предвиждани въ редовния бюджетъ, процентътъ стига 79.

Министъръ С. Стефановъ: Но срещу това сме платили стари задължения.

Г. Петровъ (нац. л.): Ще дойда и до 863-тъ милиона лева ариерета и ще ви кажа откъде сте ги платили. Не сте ги платили отъ редовнитъ приходи по бюджета.

Министър-председател Н. Мушановъ: 91% не е казано за всички постѣпления, а само за постѣпленията по известни пера. Постѣпленията по нѣкои пера сѣ 100%.

Г. Петровъ (нац. л.): Разходното перо е малко по-чувствително, и азъ искамъ на него да спре вниманието сѣ г. Стефановъ. Разходвани сѣ до 31 мартъ т. г. общо 5.385.955.250 л., отъ които по редовния бюджетъ — 3.946.296.590 л., по бюджета на желѣзницитъ — 848.423.973 л., по извънредния бюджетъ — 4.168.765 л., по свръхсметни кредити, за които напомнихъ отде — 89.111.485 л. и за дългове — блокиранитъ суми — 497.954.437 л. Вънъ отъ това, има неизплатени разходи до 31 мартъ 1933 г., оформени въ платежни заповѣди, за заплати, за пенсии — тукъ поправамъ г. министра на финанситъ, защото не всички пенсии сѣ изплатени — и за доставки всичко 1.522.973.000 л.

Министъръ С. Стефановъ: До 31 мартъ 1933 г. пенситъ сѣ изплатени до сантимъ.

Г. Петровъ (нац. л.): Първоначално, когато сте събирали даннитъ, се е мислило, че сѣ изплатени, но сега се оказва, че не сѣ изплатени напълно. Това сѣ сведения, които ми се дадоха отъ Министерството на финанситъ.

Д. Влаховъ (з): Като-че-ли доскоро сте били министъръ!

Г. Петровъ (нац. л.): Да, билъ съмъ. Какъвъ искаше да бѣда, кучкаръ ли? Такъвъ не мога да бѣда. — Има, обаче, разходи, ангажирани за редовни нужди, които ще се изплатятъ презъ априлъ, май и юний т. г. по бюджета за 1932/1933 г. . . .

Д. Влаховъ (з): Но презъ време на войната се бихъ, а не бѣхъ шлосеръ!

Г. Петровъ (нац. л.): . . . и които не сѣ оформени съ платежни заповѣди. Тѣ сѣ около 300 милиона лева. Така че ангажирани и произведени разходи, не произведени, но оформени и тия, които подлежатъ на оформяване до приключване на бюджетното упражнение, т. е. до 30 юний 1933 г., по бюджета за 1932/1933 г. възлизатъ на 7.208.928.250 л. Ще постѣпятъ до приключване бюджетното упражнение още около 50—60 милиона лева. Следователно, дефицитътъ по бюджетното упражнение за 1932/1933 г. ще се изрази въ една сума отъ 1.300.000.000 л. реално. Този размѣръ на дефицита, макаръ г. министърътъ на финанситъ да го оспорва, е признатъ отъ нашия министъръ председателъ предъ Финансовия комитетъ. Азъ виждамъ въ протоколитъ на комитета да е казано, че дефицитътъ по бюджетното упражнение за 1932/1933 г. ще бѣде 1.300.000.000 л.

Министъръ С. Стефановъ: И азъ съмъ го приподписалъ.

Г. Петровъ (нац. л.): Така че споръ върху тази сума не може да става.

Министър-председател Н. Мушановъ: Добре, щомъ го така разбирашъ.

Г. Петровъ (нац. л.): Така го разбирамъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Тѣй го прикажвайте тогава!

Г. Петровъ (нац. л.): Но финансовиятъ министъръ, г. Мушановъ, ни каза, че този дефицитъ реално е 700—800 милиона лева. Това е едно твърдение, което, струва ми се, не се оправдава отъ даннитъ, защото той иска да спадне изплащането презъ бюджетното упражнение за 1932/1933 г. ариерата отъ бюджетитъ за минали години. Струва ми се, че г. министърътъ на финанситъ грѣши, . . .

Министъръ С. Стефановъ: Не казва истината!

Г. Петровъ (нац. л.): . . . или, ако не грѣши, си служи съ цифритъ по единъ начинъ, . . .

Министъръ С. Стефановъ: Както му уйдисва!

Г. Петровъ (нац. л.): . . . както му уйдисва. Той ни казва: отъ старото бюджетно упражнение ние покрихме 863.000.000 л. Покрихте ли ги или не сте ги покрили?

Министър С. Стефанов: Г. Петров! Отчетът на Сметната палата на 31 март, който е пред мен, казва: (Чете) „Буква л) от приходите на бюджета за 1932/1933 г. сж изплатени 863.164.452-33 л.“.

Г. Петров (нац. л): Значи, изплатени. Г. министре на финансите! Очевидно това е сметката, която ние наследихме от бюджета на сговористското управление.

Министър С. Стефанов: Много повече беше.

Г. Петров (нац. л): Извинете, 409.000.000 л. беше.

Министър С. Стефанов: По една посока.

Г. Петров (нац. л): По тая посока, по която Сметната палата дава сведения.

Министър С. Стефанов: Шест пера сж, г. Петров. Вземете отчета и ги прочетете.

Г. Петров (нац. л): Цялата сума е 863.000.000 л. — приемам това. Казвате, че сж шест пера, обаче по сметките тия пера, когато ние поехме управлението, на 29 юний 1931 г., официалните баланси показваха, че 409.000.000 л. от постъпленията по бюджета за 1931/1932 финансовата година сж отишли за покриване на разходи по бюджета за 1930/1931 г. Така ли беше? Тъзи ариерета, прочее, сж се възкачили днес на 863.000.000 л.

Министър С. Стефанов: Тия 409.000.000 л., както и другите 863.000.000 л., сж само ония, за които сж издадени платежни заповеди, платени и сж отишли въ Сметната палата да се отчетат. Останалите, които не сж оформени въ платежни заповеди, стоят открити. Често пъти се оформяват много по-късно, въ зависимост от това, какъ се плаща.

Г. Петров (нац. л): Азъ не ги виждам въ отчетите, които ни сж дадени.

Министър С. Стефанов: Азъ Ви казахъ, че поради закъсненията въ плащането от страна на държавата, счетоводството е непълно.

Г. Петров (нац. л): Азъ Ви моля, г. министре, да покажете, за да отговорите и на другите въпроси, които ще Ви поставя. — Най-напредъ азъ съмъ длъженъ да подчертая, че ариеретата по бюджетите, по една система, установена по силата на нъщата, сж константно явление у насъ. Ние приехме въ бюджета за 1931/1932 г. 409.000.000 л. ариерета, завещахме на бюджета за 1932/1933 г. 863.000.000 л. и ще оставимъ на бюджета за 1933/1934 г. други суми. Тъй ли е?

Министър С. Стефанов: Тия 863.000.000 л. не сж остатъкъ само отъ предшествувания бюджетъ.

Г. Петров (нац. л): Съгласенъ съмъ. Още по-зле за Васъ тогава. — Следователно, само поради тази система, която ще се трояся, както изглежда, въ нашата бюджетна политика, остатъците отъ единъ миналъ бюджетъ ще ги прехвърляме на следващия бюджетъ, а пъкъ той ще ги завещае на свой наследникъ. Така че не можете да си приписвате като заслуга обстоятелството, че сте покрили 863.000.000 л. ариерета, защото въроятно толкова или повече ще оставите на другия бюджетъ.

Министър С. Стефанов: Азъ го казахъ това.

Г. Петров (нац. л): Но дори да приемемъ, че сте покрили тъзи ариерета съ бюджетни средства, безъ да останете длъжни за следващия бюджетъ, тогава за какво употребихте 516-те милиона лева отъ печалбата отъ насичането на монетите, които взехте миналата и тази година?

Министър С. Стефанов: Колко?

Г. Петров (нац. л): 516 милиона лева.

Министър С. Стефанов: Простете, но миналата година сме взели само 100 милиона лева.

Г. Петров (нац. л): За 1931/1932 г.?

Министър С. Стефанов: Провърете си сведенията.

Г. Петров (нац. л): Моля Ви се. Вие взехте 416 милиона лева по бюджета за 1931/1932 г.; взехте още 100 ми-

лиона лева по бюджета за 1932/1933 г. Освенъ това, пакъ по бюджета за 1932/1933 г. взехте още 351 милиона лева отъ блокираните суми. Вие използвате отъ тия източници 876 милиона лева презъ 1931/1932 и 1932/1933 г. и при все това твърдите, че сте изплатили съ бюджетни средства 863 милиона лева ариерета!

Министър С. Стефанов: Нали го казахъ. Азъ разбирамъ да правите бележки върху работи, които не съмъ ги казалъ. Но азъ ги казахъ — провърете речта ми.

Г. Петров (нац. л): Азъ ще направя изводите отъ това, което Вие сте казали, както азъ разбирамъ. — Следователно, за покриване нуждите и ариеретата по бюджета за 1932/1933 г., къмъ които тръбва да се прибавятъ и ариеретата по бюджета за 1931/1932 г., защото тъзи ариерета вървятъ отъ бюджетъ на бюджетъ, вие употребихте презъ 1931/1932 г. 416 милиона лева отъ печалбата отъ насичането на монетите и презъ 1932/1933 — още 100 милиона лева. Значи, употребихте 516 милиона лева отъ печалбата отъ насичането на монетите.

Министър С. Стефанов: За две години.

Г. Петров (нац. л): Разбира се, за две години. Тия ариерета се влечатъ отъ единъ бюджетъ къмъ другъ и се уговняватъ. Позволете и ние да разбираме тази работа!

Д. Влаховъ (з): Ние мислехме, че само отъ дробчета разбирате! (Смѣхъ)

Г. Петров (нац. л): Вие взехте 516 милиона лева отъ печалбата отъ насичането на монетите. По тая начинъ вие не намалихте дълга къмъ Народната банка на държавата съ 516 милиона лева и сключихте единъ новъ заемъ или превърнахте въ заемъ тия 516 милиона лева.

Министър-председател Н. Мушанов: Г. Петров! Отъ насичането на монетите държавата има приходъ отъ 700 и толкова милиона лева. Никакъвъ заемъ нѣма, защото държавата никога нѣма да връща тия пари.

Г. Петров (нац. л): То е другъ въпросъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Азъ искамъ по този въпросъ да се разберемъ. Нѣма да се прави никакъвъ заемъ. Просто използвани сж печалбите отъ насичането на монетите. Важно е да се определи по кой бюджетъ колко сж използвани отъ тия печалби.

Г. Петров (нац. л): Важно е да видимъ откъде ги вземаме.

Министър-председател Н. Мушанов: Отъ печалбите отъ насичането на монетите.

Г. Петров (нац. л): Обаче тѣ иматъ друго предназначение.

Г. Говедаровъ (д. ст): Но печалби отъ насѣчени презъ времето на Сговора монети. (Веселостъ всрѣдъ сговористите)

Г. Петров (нац. л): И вие ще си припишете тая заслуга!

Министър-председател Н. Мушанов: (Къмъ Г. Говедаровъ) Вие знаете ли какво значи това? То значи заемъ отъ народа, но като не плащашъ на народа нищо.

Най-лесната система е да покривашъ разходи така.

Г. Говедаровъ (д. ст): Използвате тия печалби.

Министър-председател Н. Мушанов: Не е въпросъ, че сж използвани. Азъ казвамъ, че използване печалбите отъ насѣчени пари, които струватъ 20% отъ номиналната имъ стойностъ, не значи заемъ, защото, като вземешъ заемъ, плащашъ, а тукъ, като го вземешъ, лъжешъ народа. Тѣзи заеми сж такива. Заеми безъ да се плащатъ — батакчийски заеми.

Г. Говедаровъ (д. ст): Напълно съмъ съгласенъ, ако се касае за една система.

Председателътъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушанов: Добре е и сега да можемъ да хвърлимъ единъ милиардъ лева и да

платимъ 200 милиона лева за насичането, а 800 милиона лева печалба да вземе държавата!

Г. Говедаровъ (д. сг): Значи, една разумна мърка на Сговора.

Ц. Бобошевски (д. сг): Г. министре! Въ бюджета за разходите по държавните дългове предвиждате 30 милиона лева за държавенъ 4% и 5% заемъ 1933 г. — § 24. Какъвъ е този заемъ?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Бобошевски! Вие сте бившъ министъръ. Ние имаме, по препоръка на Обществото на народитѣ, съкровищни бонове 200 милиона лева . . .

М. Дочевъ (д. сг): И ние сключихме заемитѣ по негова препоръка.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля. Ви се, чакайте! Нали искате да се обяснимъ? Поне у мене нѣма да намѣрите скрита работа. У мене е всичко ясно. Азъ съмъ бактисалъ отъ, скрити работи въ продължение на 25 години, когато бѣхъ въ оппозиция и ме лъжеха, затова съмъ решилъ сега да не лъжа. (Веселостъ и ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Г. Говедаровъ (д. сг): Не сте отъ тѣзи, които оставятъ да бждатъ лъгани.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Да се обяснимъ. Не сж само тѣзи 30 милиона лева; ние ще предвидимъ още едно перо отъ 70 и нѣколко милиона лева. — Казахъ, имаме съкровищни бонове за 200 милиона лева: имаме други бонове за изплащане на всички отчуждени имоти отъ 15 години насамъ, пакъ 200 милиона лева. (Къмъ сговориститѣ) И трѣбва да ни благодарите, че ние се заехме да уредимъ тия въпроси, защото плащаме 12% лихва за тия имоти.

Министъръ С. Стефановъ: $\frac{3}{4}$ сж на приятели.

П. Стайновъ (д. сг): На кои приятели?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: За да издадемъ съкровищни бонове, ние трѣбва да предвидимъ лихви и погашения за изплащане задължението въ продължение на 5 или 10 години. Трето, за да можемъ да сконтираме съкровищни бонове . . . (Глъчка всрѣдъ сговориститѣ) Г-да! Ако сериозно искате да ви обяснявамъ, слушайте, ще ви обясня; ако ли пъкъ мислите по тия въпроси да правите само закачки, азъ не съмъ наклоненъ на закачки.

Министъръ С. Стефановъ: Изглежда, че тѣ (Сочи сговориститѣ) иматъ нужда да фотографираме режъма имъ.

П. Стайновъ (д. сг): Вие отдавна заплашвате, че ще ни дадете подъ сждъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. Стайновъ! Азъ се срамувамъ да изнеса нѣкои работи.

П. Стайновъ (д. сг): Отдавна ни заплашвате.

Министъръ С. Стефановъ: Вѣрвайте ми, говоря Ви най-искрено, че се срамувамъ да изнеса много работи.

П. Стайновъ (д. сг): Не се срамувайте, изнесете ги. Вие ни заплашвате, че щѣли сте на публично събрание да говорите противъ насъ и да ги изнесете. Излѣзте!

Министъръ С. Стефановъ: И то ще стане.

П. Стайновъ (д. сг): Защо се бавите още, защо не ги изнесете?

Министъръ С. Стефановъ: Азъ гледамъ да избѣгна това, обаче чувствувамъ, че ще стане, и то само въ София.

П. Стайновъ (д. сг): Нѣмате куражъ! Само плашите!

Председателъ: (Звъни)

Министъръ С. Стефановъ: Кой нѣма куражъ? Азъ ли нѣмамъ куражъ?

П. Стайновъ (д. сг): Вие.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ ще излѣза на публично събрание.

П. Стайновъ (д. сг): Хайде да видимъ!

Министъръ С. Стефановъ: Ще излѣза и ще ви нарисувамъ — васъ, които закопахте България. . . .

Отъ сговориститѣ: Брей-й!

Министъръ С. Стефановъ: . . . за да не може да види бѣлъ день за 100 години. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг): Чакаме!

Председателъ: (Звъни)

П. Стайновъ (д. сг): Чакаме Ви! Дайте ни подъ сждъ!

Министъръ С. Стефановъ: Азъ ще ви нарисувамъ какъ-вито сте и ще се срамувате. Благодарете, че се изхулихте евтино.

П. Стайновъ (д. сг): Чакаме Вашата прочута речъ въ София!

Председателъ: (Звъни)

Г. Петровъ (нац. л): Следователно, г. г. народни представители, тия бюджетни ариерета сж покрити, на първо мѣсто, съ ония 516 милиона лева, които министърътъ на финанситѣ получи отъ печалбитѣ отъ насичането на монетитѣ. Тѣ сж покрити и съ едно друго извънбюджетно срдство, а именно съ 282-та милиона лева, които министърътъ на финанситѣ е взелъ отъ фондоветѣ презъ 1931/1932 г., съ 116.900.000 л., взети отъ фондоветѣ презъ 1932/1933 г. и съ 351 милиона лева, взети отъ блокиранитѣ суми. Тѣй че не може да става въпросъ, какво това перо отъ 863 милиона лева може да тежи въ благоприятенъ смисълъ върху дефицита и да го намали на 700 милиона лева. Не. Дефицитътъ си остава реаленъ — 1.300.000.000 л.

Какво ще правимъ съ този дефицитъ? Какво е разрешението, което дава министърътъ на финанситѣ на тази задача? Дефицитътъ трѣбва да се покрие. Ние виждаме въ препорѣжитѣ, които Финансовиятъ комитетъ е далъ, че за изплащане на задължението за пенсии и заплати и на доставчицитѣ ще трѣбва да се издадатъ съкровищни бонове въ размѣръ на 500 милиона лева — разрешението за 600 милиона лева, дадено по-рано, се увеличава на 1.100.000.000 л.; за изплащане на отчужденитѣ имоти ще трѣбва да се издадатъ — забележете това — съкровищни облигации въ размѣръ на 200 милиона лева; и за изплащане на доставкиитѣ ще трѣбва да се издадатъ други съкровищни облигации пакъ въ размѣръ на 200 милиона лева. Ще трѣбва да направите една разлика; имаме съкровищни облигации за 400 милиона лева, имаме и лихвоносни облигации за 400 милиона лева за покриване отъ дефицита. Азъ не виждамъ откъде ще ги вземемъ. Никжде не виждамъ, г. министъръ-председателю, това; не намѣрихъ предназначени суми, които да покрятъ тоя дефицитъ. Не виждамъ възможността за единъ излишекъ въ бюджета, който ни предлагате сж предстоящата финансова година, та отъ тамъ да покриемъ тоя дефицитъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Да се обяснимъ. Никакъвъ дефицитъ не сж използванитѣ печалби отъ насичането на паритѣ и дългътъ къмъ Народната банка. Държавата нѣма да ги плаща. Това нека се разбере. Г. Ляпчевъ тукъ единъ день приказва по тоя въпросъ. Колкото пъкъ до сумитѣ, които сж взети отъ фондоветѣ въ полза на държавата, знаете, че съ законъ фондоветѣ миная къмъ държавата. Защо да приказвате тогава за тия дефицити?! Тѣ сж оформени.

Г. Петровъ (нац. л): Е добре, но не се разбира.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Говорете за другитѣ дефицити, които оставатъ открити.

С. Петковъ (нац. л): Използуваната печалба отъ насичането на монетитѣ държавата дължи на народното стопанство.

Г. Петровъ (нац. л): Азъ разбирамъ сжщността — правна и банкерска — ако е въпросъ за тоя дългъ. Защото ако

Българската народна банка може да емитира през време на войната толкова банкноти и срещу тях да изтегли блага от народното стопанство, това го направи с авторитета на държавата. Следователно, банката никакъв реален, фактически капитал не е дала на българското стопанство. Аз съм напълно съгласен с това. Но вие знаете какъв е договорът за стабилизационния заем. Ние приехме това количество банкноти — 4 милиарда и нещо — като дълг на държавата, който постепенно трябва да изплащаме. И нашата сметка счетоводно остава открита в размер 516 милиона за сумит, които държавата изтегли от печалбит от насичане монетит. Тая сума не е отишла за погасяване задължението ни към Народната банка, а е отишла за посрещане редовни нужди на държавния бюджет. Вие задължавате сметката на държавата при Народната банка с тая сума, защото по силата на договора за стабилизационния заем вие трябва да ги дадете в завършение дебиторната сметка на българската държава при Българската народна банка с 516 милиона лева. Това е съвършено ясно.

Но сумата от 500 милиона лева, която ще се добие от новит ськровищни бонове, е един истински дълг. По-нататък вие имате още 400 милиона лева ськровищни облигации.

Председателът: (Звъни) Моля, г. Петров. — Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да продължим заседанието след 8 ч., да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г. Петров (нац. л): Остават, следователно, още 400 милиона лева за покриване от дефицита. На това отгоре имаме 351 милиона лева, които сж взети от блокиранит суми, господари на които, както ви е известно, сж други хора. Така че имаме 1 милиард 767 милиона лева, аз бих рекъл, нов заем. Защото, като не изплащате задълженията към чиновници, към пенсионери, към доставчици, към собственицит на отчужденит земи, като изземате от печалбит от насиченит монети и като изземате 351 милиона лева от блокиранит суми, вие се задължавате и сключвате, следвателно, един заем, възлизащ на 1 милиард 767 милиона лева. Вие не искате да възлат в тая сума 516-т милиона лева от печалбит от монетит? Е добре, съгласен съм, обаче, като я извадим, вие все пак сключвате един заем от 1 милиард 250 милиона лева за нуждит на финансовото стопанство.

Министър С. Стефанов: За кои нужди?

Г. Петров (нац. л): За текущи нужди по редовния бюджет.

Министър С. Стефанов: За текущи нужди по редовния бюджет? Поддържате ли това, г. Петров?

Г. Петров (нац. л): Поддържам го. Ами и Вие самъ го поддържахте в своето изложение.

Министър С. Стефанов: То е в друга връзка.

Г. Петров (нац. л): Вие признахте, г. Стефанов, че имате 1.522.000.000 л. неизплатени заплати, пенсии и доставки. За какви нужди тогава използвахте тия суми? — За текущи нужди по бюджета!

Така че тоя дефицит се превръща днес в един заем, по който плащаме лихва — колкото се касае до частта на блокиранит суми — вън от уговорената лихва по договорит за заем, още и по 2% върху ново-заемит суми. Следователно, към портъорит ние сме се задължили на нова сметка — по един лихвоносен заем.

М. Дочев (д. ср): То, между впрочем, не е голъма беда!

Министър-председател Н. Мушанов: А бе, г. Петров! Защо поставяте в Парламента въпроси, които не трябва да се поставят? Това не е заем.

Ц. Бобошевски (д. ср): А какво е?

Министър-председател Н. Мушанов: Стои си въпросът висшъ. Това е един кредит, въпросът за който ще има да уреждаме, защото сме в положение на преговори за уреждане на дълговет. Какъв заем е това?

Ц. Бобошевски (д. ср): Кажете му името, тогава!

Министър-председател Н. Мушанов: Не може да се говори в Народното събрание, че имаме заем от блокиранит суми.

Ц. Бобошевски (д. ср): Значи, в думата е разликата.

Министър-председател Н. Мушанов: Вземали сме временно суми, за които поддържаме, че не трябва да се плащат, защото сме в преговори за намаление на дълга в сегашния му размер.

М. Дочев (д. ср): Затуй не е беда, че не сме платили тия суми.

Г. Говедаров (д. ср): Това не е заем.

Г. Петров (нац. л): Ще се обясним. Аз зная предпоставкит, които ви дават възможност да вземете тия пари за покриване нужди по бюджета; знае ги и цялото общество. Така че не съм неактивен, когато повдигам тоя въпрос. Ето, докладит на Финансовия комитет сж публикувани, тж сж публични, ние ги знаем.

Г. Говедаров (д. ср): Тия суми не сж заем.

Г. Петров (нац. л): Ние не сме свършили преговорит в това отношение, но в този момент, когато ние вземаме от блокиранит за сметка на портъорит суми, очевидно е, че ние правим един краткосрочен заем за посрещане — както е употребен изразът в протокола — на текущи нужди по бюджета.

Министър-председател Н. Мушанов: А ако сполучим, при хипотезата, че ще ни намалят дълговет, тия суми ще останат ли дълг?

Г. Петров (нац. л): Ще видим.

Министър-председател Н. Мушанов: Е, защо говорите, че е заем?

Г. Петров (нац. л): Да се разберем, г. министър-председателю. Това, което казвате, е хипотеза, а действителността е това, което аз казвам.

М. Дочев (д. ср): Много ги е страх да кажат, че сж сключили заем! То не е толкова страшно.

Г. Петров (нац. л): Това, което Вие казвате, г. министър-председателю, е хипотеза, а това, което аз казвам, е реалност. И когато тая реалност се измени благоприятно, ще ви признаем заслугит. Никой нма да злорадствува, ако тия суми се преобрънат в един заем, който ще се плаща така, както е сключен — напълно. Далеч у мене тия чувства.

Така че, г. г. народни представители, ако аз цитирам тия данни, и ако правя алюзия за това, то е за да докажа, че тия ариерети, сж които г. Стефанов иска да намали дефицита на бюджета на 700 милиона лева, сж вече покрити суми. Той, може би, ще завещае от тия суми и на другия бюджет, по системата, която ще се установи за плащане на дълговет, и все пак реалният дефицит по бюджета, така както е признат и предъ Финансовия комитет, е 1.300.000.000 л. Приключвам с тоя въпрос.

Защо сме дошли до това положение? Г-да! Трябва да видим какви сж цифрит, трябва да направим един анализ. Ние имаме, казах, тия цифри: постъпления по редовния бюджет заедно с сумит от фондовет — 4.713.751.001 л. и 1.120.719.497 л. от желъзницит, всичко 5.834.470.498 л. Аз казах и в началото, че тия приходи представляват 77% от предвиденит. Непременно трябва да се спрем върху източницит, от които се комплектува общата цифра на приходит, за да разберем в какво състояние се намират нашит държавни финанси.

От прѣки данъци сж постъпили само 54%. Тая цифра е забележителна. След като намалихме поземелния налог от 350 милиона лева на 200 милиона лева, след като, следователно, освободихме онѣзи, които най-много сж затруднени в тая криза, от плащане на данъци — притежавацит до 100 декара ниви — през миналата година от по-издигнатит земеделци-стопани сме получили от поземелен налог едва 25 милиона лева, т. е. 25%, а 75% не сж събрани.

Министър С. Стефанов: По глава X провѣрете. Това е по глава I.

Г. Петровъ (нац. л.): Азъ ще дойда до глава X. Тази глава X е най-страшната, г. министре.

Косвенитѣ данѣци сѣжъ постѣпили въ размѣръ на 82%. Този и другитѣ проценти малко трѣбва да се намалятъ, защото тѣ сѣжъ изчислени по отношение на цѣлата сума на приходитѣ, включая и сумитѣ по фондовѣтъ, взети презъ миналата година. Както и да е. — Отъ такси и берии имаме постѣпили 77%, отъ глоби и конфискации — 68%, отъ приходи отъ желѣзницитѣ и пристанищата къмъ държавния бюджетъ — не по бюджета на желѣзницитѣ — 100%, сумата е предвидена, трѣбва да се плати; отъ пощи и телеграфи — 68%, отъ държавни имоти и капитали само 70%, а вие увеличавате съ 10 милиона лева приходитѣ отъ държавни имоти. За заплати на учители сѣжъ постѣпили 87% отъ общинитѣ, разни приходи — 94% и приходи отъ сключени бюджетни упражнения — 106%. Общо, както казахъ, имаме постѣпили 77.3% отъ предвижданията. Трѣбва да ни обърне вниманието този фактъ, това състояние на постѣпленията въ нашата държавна каса и да разберемъ, че ще трѣбва да усилимъ нашата служба по събирането на данѣцитѣ. И още единъ изводъ, по-важенъ отъ всѣки другъ, трѣбва да се направи — да разберемъ, че въ нашия приходенъ бюджетъ има една постоянна тенденция на намаление. Къмъ края на декемврий Вие, г. министре, бѣхте правили едни изчисления, по силата на които доходте до заключението, че приходитѣ постѣпватъ реално спрямо предвижданията, въ размѣръ на 86%. Този процентъ, както виждате, въ края на годината е намаленъ вече на 77%. Той ще има още да се намалява по тенденцитѣ, които се очертаватъ въ нашето народно стопанство и поради невъзможността, а не нежеланието, както се спекулира отъ нѣкои, да се плащатъ данѣцитѣ.

Но, г. г. народни представители, трѣбва да ви направи впечатление единъ другъ фактъ — че докато въ 1931/1932 г. сѣжъ постѣпили 6.406.000.000 л. приходи въ държавното съкровище, презъ 1932/1933 г. сѣжъ постѣпили крѣгло само 5.834.000.000 л., включая и 116.900.000 отъ фондовѣтъ. Следователно, има постѣпления отъ данѣци, такси, берии и мита презъ 1932/1933 г., въ сравнение съ предшествуващата, по-малко съ 690 милиона лева: 572 милиона лева отъ данѣци и пр. и 117 милиона лева отъ фондовѣтъ — общо 690 милиона лева. Този фактъ е отъ грамадно значение. Той свидетелствува както за намаление възможността на плащането, така и за недостатъчнитѣ грижи за събирането на данѣцитѣ. Трѣбва, следователно, да се взематъ мѣрки, за да можемъ да добиемъ по-добри резултати.

Предъ насъ се намира новиятъ законопроектъ за бюджета на държавата за 1933/1934 г. Г. министърътъ на финанситѣ е приключилъ новия си бюджетопроектъ съ 5 милиарда и 205 милиона лева приходъ, т. е. съ 500 милиона лева повече, отколкото сѣжъ постѣпленията миналата година. Г. Стефановъ ни увѣрява, че тия суми ще постѣпятъ. Той ги вписалъ въ бюджетопоекта си, защото се надѣвалъ, че мѣроприятията, които е взелъ, щѣли да осигурятъ прирѣждането на ресурси въ държавното съкровище. Затова той претендира, че неговиятъ бюджетопоектъ е реаленъ.

Г. Стефановъ е увеличилъ главно перото по § 36 отъ приходния бюджетопоектъ — приходи отъ разни такси, берии и т. н. — като се надѣва, че, вследствие гласуването на закона за засилване приходитѣ на държавата, ще постѣпи една сума въ повече отъ 250 милиона лева. Той бѣше толкова — какъ да кажа — остороженъ да заяви вчера, какво макаръ очакванията му да сѣжъ, че ще постѣпятъ 500 милиона лева, той ги шконтира съ 50% и предвижда въ бюджетопоекта си 250 милиона лева, въ желанието си да даде реаленъ бюджетъ. Азъ не зная дали ще постѣпятъ и тѣзи 250 милиона лева; допускамъ, предполагамъ, че това може да стане. Страхъ ме е само, че съ новитѣ увеличени акцизи, такси и т. н. ще ограничимъ консомацията и, това перо едва ли ще може да постѣпи въ този размѣръ.

Министъръ С. Стефановъ: По тия причини ли ще се ограничи консомацията?

Г. Петровъ (нац. л.): Имате вече посѣпване на артикули отъ първа необходимостъ.

Министъръ С. Стефановъ: Нѣма ли други причини?

Г. Петровъ (нац. л.): Между другото, и по тия причини. За това ще има влияние и обединяването на населението, но влиянието, което тѣзи причини ще окажатъ върху консомацията, е достатъчно, за да компрометира това перо.

Министъръ С. Стефановъ: А безъ тѣзи мѣрки?

Г. Петровъ (нац. л.): То е другъ въпросъ. Азъ ще кажа и какви други мѣрки трѣбва да се взематъ.

По § 75 се предвижда приходъ 10 милиона лева отъ работилници, земледѣлски стопанства, работа на затворници и т. н. Тѣзи суми нѣма да постѣпятъ, Вие, г. министре, нѣма да ги получите. Това е абсолютно сигурно, защото е установено, че по този параграфъ въ 1930/1931 г. сѣжъ получени 960 хиляди лева, въ следната 1931/1932 г. — 714 хиляди лева, а въ предшествуващата 1932/1933 г. — 851 хиляди лева. Какъ ще получите 10 милиона лева за 1933/1934 г.? Нѣкаква особена организация ли предвиждате на тѣзи работилници и стопанства, за да се надѣвате, че ще имате тѣзи постѣпления? Нищо не сте направили въ това отношение. Нѣмате подобрения въ устройството, нѣмате мѣроприятия, взети по законодателенъ редъ. Следователно, това перо не може да се реализира.

Въ § 60 вие предвиждате 30 милиона лева приходъ отъ печалбата отъ основния капиталъ на Българската народна банка. Въ забележката къмъ този параграфъ чета: (Чете) „Приходитѣ по § 60 — печалби отъ основния капиталъ на Българската народна банка — служатъ за погашение на дълга на държавата къмъ сѣщата банка“. Какъ ще го погасявате? Кѣде сѣжъ предвидени на разходъ тѣзи суми? Въ бюджета на държавнитѣ дългове ги нѣма.

Министъръ С. Стефановъ: Г. Петровъ! Позволете. Когато единъ бюджетъ се анализира, онзи, който иска да прави сериозна критика, не се залавя за пера отъ 10—20 милиона лева въ приходния бюджетъ. Трѣбва да се спрете на 3—4 пера, които хранятъ бюджета: прѣжитѣ данѣци — отъ 675 милиона лева миналата година, предвиждаме сега 424 милиона, съ 250 милиона по-малко; косвенитѣ данѣци — отъ 2.566 милиона лева миналата година, предвиждаме сега 2.217 милиона, съ 349 милиона по-малко; приходитѣ отъ държавни имоти, капитали и стопанства — отъ 464 милиона миналата година, сега предвиждаме 346 милиона; приходитѣ за заплати на учители — отъ 380 милиона лева миналата година, намаляваме ги на 300 милиона лева. Бихъ желалъ да посочите, въ кой миналъ бюджетъ, отъ освобождението на България, сѣжъ направени такива голѣми намаления по най-важнитѣ пера, въ сравнение съ предвиденитѣ въ предната година приходи, каквито азъ правя сега, независимо отъ мѣроприятията по закона за засилване приходитѣ на държавата, които може да не дадатъ приходи не затуй, защото сме били увеличили данѣци, а защото общата стопанска конюнктура ни води все къмъ онуй положение, което азъ съмъ изтъквалъ още отъ първия день, когато съмъ дошълъ на това мѣсто.

Г. Петровъ (нац. л.): Г. министре на финанситѣ! Недейте иска отъ мене съ безгрижието на другитѣ да извивявамъ Васъ.

Нѣкой отъ мнозинството: Обективностъ трѣбва.

Г. Петровъ (нац. л.): Обективността е налице. Вие я оспорвате. Въ миналото, казва г. министърътъ, сѣжъ били правени много голѣми предвиждания. Приемамъ Вашата констатация, обаче искамъ сѣщата мѣрка да приложимъ и по отношение на Васъ. Защо Вие увеличавате прихода по § 75 на 10 милиона лева? Азъ ще дойда и до други пера, които общо възлизатъ на 500 милиона лева. Азъ ще дойда до тамъ. Вие трѣбва да ми обясните, защо по § 60 предвиждате 30 милиона лева приходъ, когато въ бюджета на държавнитѣ дългове не вписвате тая сума на разходъ къмъ Българската народна банка? Тя ще се осъществи, действително, но ще остане въ каситѣ на Народната банка, защото последната ще я запише като погашение на дълга на държавата къмъ нея и нѣма да я даде на държавното съкровище. А Вие я поставяте като реаленъ приходъ по бюджета. Вие увеличавате прихода съ 30 милиона лева, но балансътъ Ви е фиктивенъ. Защото, ако искате да бъдете точни, трѣбваше да изпишете на разходъ въ съответния бюджетъ на държавнитѣ дългове сумата 30 милиона лева.

По-нататкъ — това не сѣжъ само една-две цифри — въ § 69 вие предвиждате да постѣпятъ по конвенцията за гръцко-българското доброволно изселване 86 милиона лева. Ще постѣпятъ ли, г. министре? Гърцитѣ даватъ ли пари? Отговорете на този въпросъ.

Министъръ С. Стефановъ: Ще Ви отговоря.

Г. Петровъ (нац. л.): Вие знаете, че сѣжъ суспендирани всѣкитѣ отношения на плащания между България и Гърция. Знае се — и Вие сте давали обяснения, и г. министъръ-председателътъ е давалъ обяснения — че, по задълженията на Гърция спрямо насъ, никакви постѣпления не ставатъ заради това, защото и ние не плащаме репарации,

а 76% от тия репарации сж за смѣтка на Гърция. Какъ ще постѣпятъ тогава тия 86 милиона лева? — Тѣ нѣма да постѣпятъ. Вие искате само да балансирате бюджета си, но така не може.

Министъръ С. Стефановъ: Ами като го знаете, защо повдигате въпросъ?

Г. Петровъ (нац. л): Азъ Ви питамъ, защо го вписвате въ бюджета?

Министъръ С. Стефановъ: Мога ли да не впиша едно перо, докогато нѣмаме постигната друга спогодба? Азъ не съмъ свѣтовенъ факторъ да разрешавамъ дефинитивно репарационни въпроси и да не вписвамъ едно перо, за което има една спогодба. Азъ съжалявамъ, че повдигате такива въпроси.

Г. Петровъ (нац. л): Вие ще го изоставите, както сте изоставили задълженията по репарациитѣ — до разрешението на спора. И тукъ ли има излагање на интереси?

К. п. Цвѣтковъ (д): Ще ги получимъ по силата на конвенцията. Ако гърцитѣ сж некоректни — то е друго.

Г. Петровъ (нац. л): Тѣжко и горко на това финансово стопанство, което би живѣло съ подобни надежди! — По-нататкъ да отидемъ.

Министъръ Й. Качаковъ: (Казва нѣщо)

Г. Петровъ (нац. л): Ама репарации като не плащаме?

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Захариевъ)

По § 89 сжшо тѣй сте длѣжни да обясните предъ Народното сѣбрание, защо предвиждате 200 милиона лева приходи. Азъ вчера смѣтахъ, че, безъ да се специфицира тия три параграфа — 87, 88 и 89 — сте вписали над едно сумата 200 милиона лева. Обаче отъ где ще вземете тия пари? Обяснете, моля Ви се.

Министъръ С. Стефановъ: Когато Ви отговарямъ.

Г. Петровъ (нац. л): Дайте ми сега отговоръ. Щомъ не искате да ми отговорите...

Министъръ С. Костурковъ: Не е длѣженъ сега да Ви отговори.

Г. Петровъ (нац. л): Длѣженъ е да ми каже откъде ще вземе тѣзи 200 милиона лева, за да мога обективно да направя критиката си.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ Ви моля да не ми задавате въпроси, а да си направите изложението.

Г. Петровъ (нац. л): Ще Ви моля да ми отговорите сега.

Министъръ С. Стефановъ: После ще Ви отговоря, защото смѣтамъ, че това е редно. Азъ съмъ теглил отъ прекъсвания.

Г. Петровъ (нац. л): Този приходъ нѣма да постѣпни, освенъ въ размѣръ най-много на 20 милиона лева. Азъ ще Ви обясня защо. Преди всичко, по силата на алинеята къмъ чл. 6 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, въ параграфи за недобори отъ обложнитѣ данъци не се предвижда никаква цифра въ бюджета, а постѣпилитѣ суми се вписватъ на приходъ по бюджета за годината, презъ която постѣпватъ, следъ като постѣпятъ. Но да допуснемъ, че министърътъ на финанситѣ не иска да уважи тоя органически законъ, който е отражение на бюджетното право, като смѣта, че чрезъ единъ вотъ на Камарата може да го измѣни. § § 87 и 88 сж все за недобори, и по силата на съглашението съ Финансовия комитетъ Вие имате задължение да внасяте тѣзи недобори въ амортизационната каса за изплащане чиновническитѣ заплати, следователно никакви пари нѣма да постѣпятъ по бюджета Ви, Г. министре на финанситѣ! Не е въпросъ да се балансиратъ цифритѣ, не е въпросъ само да уравнишете прихода и разхода. Въпросъ е да докажете, отъ гледище на закона за бюджета, отчетността и предприятията, отъ гледище на реалността, основателността на цифритѣ, които сте вписали тукъ. Вие предвиждате 400 милиона лева, които, очевидно, нѣма да постѣпятъ по силата на закона, и по силата на това, че Вие сте сложили Вашия подписъ подъ декларацията на българския министъръ-председател предъ Финансовия комитетъ. Какъ може така да се процедира! Какъ може такива работи!

гарския министъръ-председател предъ Финансовия комитетъ. Какъ може така да се процедира! Какъ може такива работи!

Министъръ С. Стефановъ: Както вървятъ много работи!

Г. Петровъ (нац. л): Както сж вървѣли много работи! — Тогава недейте обвинява хората! Не може да се отговаря по този начинъ. Не се касае въпросътъ до увеличение едно приходно перо съ 10 милиона лева — за което преди малко направихте възражение, че било дребнавостъ, макаръ че въ сжщностъ то не е дребнавостъ, това сж 10 милиона лева — но Вие тукъ предвиждате стотици милиони лева, които, очевидно, нѣма да постѣпятъ. Какъ искате, тогава, да приемемъ, че този бюджетъ е реаленъ? Азъ не влизамъ въ дълбоката сжщностъ на въпроситѣ, а разглеждамъ цифритѣ, както сте ги поставили въ бюджетопроекта, и ги критикувамъ отъ гледище на закона, отъ гледище на декларациитѣ, които сте направили, и отъ гледище на резултатитѣ, които сте постигнали въ миналото.

Следователно, Вашиятъ бюджетъ не е реаленъ. Вашитѣ приходи сж още отсега съ 400 милиона лева по-малко, отколкото сж предвидени въ бюджета поради фиктивни вписвания. Тѣ ще бждатъ намалени още повече, защото, както казахъ, има една тенденция на постоянно спадане приходитѣ на държавата. Нито отъ Вашиятъ мѣроприятия може да се очаква нѣщо, нито пъкъ можемъ да очакваме въ скоро време подобрене стопанското положение на страната, за да имаме основание да допуснемъ, че ще има едно увеличение на приходитѣ. Въ такъвъ случай, г-да, още днесъ дефицитътъ е налице, бюджетътъ не е реаленъ. Той не може да бжде реаленъ и заради това защото, както ви казахъ и отдеве, вещественитѣ разходи на държавата, които сж съкратени, сж разходи, които утре ще се плащатъ съ свръхсметенъ кредитъ. Сжщия случай имамхе миналата година съ бюджета на Министерството на търговията — като ме заяждате, да ви кажа за него! По искане на г. министра на финанситѣ, ние намалихме кредита за консомативнитѣ материали на Държавната печатница, но следъ това той внесе законопроектъ за свръхсметенъ кредитъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. Петровъ! Миналата година по Вашето министерство — за Държавната печатница — дадохъ най-напредъ 2.000.000 л. свръхсметенъ кредитъ.

Г. Петровъ (нац. л): Тъкмо това Ви казвамъ.

Министъръ С. Стефановъ: Защо го направихте въ Вашия бюджетъ?

Г. Петровъ (нац. л): Защото Вие поискахте да се намали цифрата на бюджета. Предъ г. г. членовѣтъ на бюджетарната комисиия — азъ съмъ човѣкъ, който знае какво е говорилъ — азъ декларирахъ, че сумата за консомативни материални е фиктивна.

Министъръ С. Стефановъ: Защо не направихте другитѣ съкращения?

Г. Петровъ (нац. л): Ама, г. министре, ако е въпросъ за съкращения, азъ направихъ 10 милиона лева намаление само отъ персоналнитѣ разходи. Не е тамъ въпросътъ.

Следователно, отъ общата сума на приходитѣ 400.000.000 л. сж вписани безосновно и още отсега виждамъ, че нѣма да постѣпятъ.

При това положение, г. г. народни представители, нека видимъ какво става и какви сж перспективитѣ на нашето народно стопанство. Г. министърътъ на финанситѣ даде една страшна цифра за националния ни доходъ. Азъ искамъ да бжда малко по-оптимистъ, възъ основа даннитѣ, които ми даватъ сведущи хора, боравещи съ тая материя. 20 милиарда лева е стигналъ вече нашиятъ националенъ доходъ годишно; не 15—16 милиарда, а 20 милиарда нека приемемъ, че е. Съ тѣзи данъци, съ които сме натоварили нашия данъкоплатецъ...

Министъръ С. Стефановъ: Какъ да посрещнемъ нуждитѣ на държавата?

Г. Петровъ (нац. л): Азъ ви посочихъ нѣколко начина.

Министъръ С. Стефановъ: Отъ карьеритѣ ли?

Г. Петровъ (нац. л): Не само отъ карьеритѣ, а отъ монопола; отъ тамъ можете да покритете тия нужди. Имайте смѣлостта да ги прокарате!

Министър С. Стефанов: Имаме смелост.

Г. Петров (нац. л.): От тия милиарди от данъци, които сме предвидили да постъпят, колко ще реализираме? Тежестта, която се слага върху нашия народ, чрез данъците, чрез митата, таксите и беринте за държавата и за общините, възлиза на 5 милиарда лева годишно. Ние разходваме, следователно, за издръжка на нашата обществена организация 25% от националния ни доход. А това нито в практиката, нито в теорията е допустимо. Допуща се 10—15%, но 25% — това е чудовишно. На онѝзи, които обичат да обвиняват нашия народ, че не искат да плаща данъци, защото стават жертва на нѝкакви злоумишлени агитации, аз ще обърна вниманието върху тѝзи факти, за да проумѝят, какво е положението доту. И дори когато констатираме, че сме постъпили 77% от предвидения държавни приходи, това е много за обединения български народ. Въ Франция бюджетът се сключва с 10 милиарда франка дефицит при 52 милиарда франка държавен бюджет.

Министър С. Стефанов: Съ 17 милиарда франка дефицит, не съ 10 милиарда.

Г. Петров (нац. л.): Това идва въ подкрепление на мисълта ми.

Д. Влахов (з): Миналата година, когато бѝхте министър, какъ го приключихте?

Г. Петров (нац. л.): Не може народът да понесе това бреме. И въ платформата на Народния блок ние бѝхме казали, че ще облекчим положението му. Ето къде е въпросът. Ако недоволството е обхванало народа, то се дължи на това, че положението въ страната ни е непоносимо. Азъ разбирам мъжнотията на г. министра на финансите — източниците на ресурси сѝ изтощени, а нуждите чакатъ удовлетворение. Отъ къде ще намѝри пари? — Ще ги намѝри отъ тамъ, където посочихъ. Стига сте измъчвали тия източници, тия обекти, които се изтощиха окончателно. Ще въведете монополи, ще направите облагания, които ще засегнатъ по-добре поставения икономически съсловия у насъ, за да може да настѝпи единъ отликъ.

П. Попиванов (з): Тази Ваша рецепта стара ли е или нова?

Г. Петров (нац. л.): Тя е и стара, и нова. Тя е рецепта на единъ човѝкъ, който не е дошълъ като тебе само да апострофира, а да проучва държавните въпроси и да държи сметка за думите си.

П. Попиванов (з): Нѝма какво да се обидате. Азъ искамъ да знамъ истината.

Г. Петров (нац. л.): Нѝкои слушатъ и скѝрбятъ заедно съ ментъ, може би, за създаденото положение. А Вашата роля тукъ е само да провокирате ораторите.

П. Попиванов (з): Азъ искамъ да знамъ, тази теза поддържали ли сте я въ Министерския съветъ въ миналото или сега я поддържате? Кажете истината. Защо се нервирате, защо сте гузенъ?

В. Коевски (нац. л.): Нима е дълженъ да ти отговаря?

П. Попиванов (з): Нѝма нужда отъ пълномощникъ.

Г. Петров (нац. л.): Какво съмъ поддържалъ въ Министерския съветъ, това го знаятъ добре членовете му. Азъ съмъ поддържалъ въ Министерския съветъ, въ противовес на това, което вие сте гласували и прокарвали чрезъ въздействието върху вашите министри, такива мѝроприятия, къмъ които вие ще се върнете по силата на решението на Финансовия комитетъ.

Д. Влахов (з): Защо за тѝхъ не си дадохте оставката?

Г. Петров (нац. л.): Че това законодателство се оказало неэффектно, това го признавате сами.

По-нататъкъ. Следъ като направихме констатации за приходите, да видимъ сега какви сѝ разходите. Г-да! Недейте да се дразните. Азъ не говоря, говорятъ цифрите. Г. министърътъ на финансите не може да оспори тия цифри. Азъ не съмъ ги измислялъ изъ прѝстите си, азъ

съмъ ги взелъ отъ официалните данни, които държавата, чрезъ своите учреждения, ни дава. Разходите сѝ извършени въ единъ размѝри твърде голѝми. Тѝ сѝ: първо, такива, които до 31 мартъ т. г. сѝ изплатени; второ, такива, които до тая дата сѝ оформени въ платежни заповѝди, но не сѝ изплатени и, трето, такива, които сѝ извършени, но не сѝ още оформени въ платежни заповѝди и по силата на закона за бюджета ще могатъ да се оформятъ до приключването на бюджетното упражнение, т. е. до 30 юний т. г. Разходите на държавата възлизатъ на приблизително — казвамъ приблизително, защото тия отъ последната категория, около 300 милиона лева, по оценката на Финансовото министерство, не сѝ точно изчислени — 7.209.000.000 л., т. е. само съ 90 милиона лева по-малко отъ предвидената сума по бюджета. Докато постъпленията спадатъ съ единъ и половина милиардъ лева отъ предвиденията, разходите спрямо предвиденията сѝ само съ 90 милиона лева по-малко. А виждате въ какъв темпъ, както се изразява г. министърътъ на финансите, върви разходната деятелностъ, въ нашето държавно финансово стопанство. Ако пѝкъ направимъ едно сравнение съ разходите презъ 1931/1932 финансова година, така както сѝ осъществени вече, ще видимъ, че къмъ 1 мартъ 1932 г. сѝ били изразходвани 6.984.000.000 л., а по бюджета за 1932/1933 финансова година къмъ същото време имаме изразходвани 6.908.000.000 л., значи една разлика спрямо разхода презъ 1931/1932 г. само отъ около 76 милиона лева. Къде е тогава стѝгането на държавната администрация?

Но защо разходите не сѝ съобразни съ приходите? Каква деятелностъ е проявена въ това отношение? Цифрите бодатъ, г-да, не моите приказки. Не за да бода съмъ дошълъ на тая трибуна, а за да обмислимъ заедно, следъ като констатираме печалното положение, въ което се намиратъ нашите финансии, мѝрките, които трѝбва да вземемъ, та да излѝземъ отъ това положение. Защото, разберете, прозрете бъдещето на тая страна. Вие нѝмате единъ народъ, къмъ богатствата на когото можете да посѝгате; вие нѝмате единъ народъ, който се изтощава, който намалява въ своята численостъ; вие имате единъ народъ, който ви дава 200 хиляди деца всѝка година, който ви дава единъ прирастъ отъ здрави мѝже и жени 120 хиляди души годишно. За 10 години вие ще имате 1.200.000 души, които ще увеличатъ населението на България въ нейните тѝсни граници. Помислете за това близко бъдеще, за него дръжте сметка. Когато разискваме тукъ финансови въпроси, въпроси за вътрешното управление, ние не трѝбва да се разединяваме, а трѝбва да се обединяваме. И когато си позволяваме да помислимъ за идеалите на нашия народъ, ние трѝбва да държимъ сметка, че твърде скоро историята пакъ ще почука на нашите врата и ние трѝбва да бъдемъ готови за този моментъ. Не забравяйте, това сѝ 1.200.000 души повече следъ 10 години. Къде ще ги настаните, къде ще имѝ намѝрите мѝсто, къде ще имѝ намѝрите работа, какъ ще задоволите нуждата имѝ отъ поминѝкъ?

Министър С. Стефанов: Тогава защо критикувате военния бюджетъ?

Г. Петров (нац. л.): Не сте разбрали какво приказвамъ. Азъ критикувамъ Вашата политика — задето сте намалили военния бюджетъ. Азъ знамъ, че отпушаните по него срѝдства не достигатъ. Вие трѝбва да увеличите военния бюджетъ, трѝбва да дадете срѝдства на армията. Вие ще отговаряте предъ историята, ако армията остане при това положение, въ което се намира днесъ. Не мѝ интересува въ този моментъ, когато става въпросъ за самосъхранението на нацията, когато въ Европа всѝки вдига байрака за своята независимостъ, какво щѝлъ да каже единъ или другъ. Азъ искамъ отъ оскѝдните срѝдства на нашия народъ да се намѝрятъ срѝдства за нашата армия, за да бъдемъ готови за тѝзи може-би близки времена, които идватъ. Какъвъ апострофъ правите? Вие не сте въ течение на моята мисълъ. Когато азъ чертая близките задачи на народа, когато азъ поставямъ задачите на армията, вие ми говорите, че съмъ искалъ съкращения! Не мога да Ви разбера!

Г. г. народни представители! Азъ искамъ да изтъкна, че, въ сравнение съ разходите презъ 1931/1932 г., презъ 1932/1933 г. сѝ направени намаления въ разходите само 76 милиона лева, за да констатирамъ, че разходите въ една диспропорция сѝ приходите и да установя, че бюджетътъ ще свърши съ дефицитъ. Азъ смѝтамъ, че има една грѝшка, извършена отъ г. Стефановъ, която приписвамъ лично нему. Азъ смѝтамъ, че трѝбваше да има едно застигане по време на реорганизацията на фи-

нансовата администрация съ създаването на мѣроприятия за новитѣ облагания, за ревизия на нашето финансово законодателство, та въ времето, презъ което или до което тѣзи мѣроприятия ще бждатъ готови, да се получатъ резултати отъ усилената деятельность на нашата финансова администрация. Днесъ вече това време е пропуснато. Както казахъ, недоборитѣ къмъ държавното съкровище, за периода следъ 1925/1926 г. до днесъ, сж 1.700.000.000 л. Тѣ не могатъ лесно да се събератъ. Не можемъ и да изчакаме. Минаха благоприятнитѣ времена за достигане резултатитѣ отъ реорганизирането на държавната финансова администрация и отъ създаването на новитѣ мѣроприятия.

Министъръ С. Стефановъ: Г. Петровъ! Събирането на недоборитѣ въ наше време е въ по-голямъ размѣръ, отколкото по-рано. Провѣрете цифритѣ.

Г. Петровъ (нац. л): Каго сж постѣпвали по-рано 200 милиона лева, разбира се, сега ще бждатъ повече.

Министъръ С. Стефановъ: Днесъ се събиратъ повече, отколкото въ миналото. Цифритѣ говорятъ това.

Г. Петровъ (нац. л): Това не е достатъчно. Нѣма какво да се извинявате.

Министъръ С. Стефановъ: Ами стопанскитѣ условия днесъ?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Нека всички помалко да искатъ отъ насъ, за да ни каратъ да вървимъ повече напредъ.

Г. Петровъ (нац. л): Г-да! Сега ще направя единъ кратъкъ анализъ на разходите по бюджетопоекта за 1933/1934 г.

Както изтъкнахъ, най-много е намалено перото на държавнитѣ дългове — съ 579 милиона лева крѣгло. Намалени сж, както казахъ, и много отъ вещественитѣ разходи, но азъ смѣтамъ, че тѣзи намаления не могатъ да се осъществятъ. Всѣки се хвали съ икономии, всѣки казва: азъ направихъ толкова и толкова икономии. Дори г. Костурковъ каза, че направилъ 375 милиона лева икономии по двата бюджета, а като прегледахъ смѣтката на българскитѣ държавни желѣзници къмъ мината „Перникъ“, оказа се, че желѣзницитѣ дължатъ 145 милиона лева за въглища.

Министъръ С. Стефановъ: Отъ кога?

Г. Петровъ (нац. л): Ще Ви кажа.

Министъръ С. Стефановъ: Г. Петровъ! Недейте извърта работата. Това сж минали задължения. Отъ миналата година има 50 милиона лева само, които се плащатъ сега.

Г. Петровъ (нац. л): Азъ ще Ви кажа цифритѣ, а Вие ще си направите заключение.

Министъръ С. Стефановъ: Значи, трѣбва да възражамъ на всѣка грѣшка. Не може така погрѣшно да се цитиратъ цифри и да се правятъ погрѣшни заключения. Оставете съ това погрѣшно впечатление. Служете си правилно съ цифритѣ.

Г. Петровъ (нац. л): За финансовата година 1932/1933 желѣзницитѣ дължатъ само за месецитѣ октомврий, ноемврий, декемврий, януарий, февруарий и мартъ — за шестъ месеца — 62.621.000 л.

Д. Дрънски (д): За това минало, което критикувате, г. Петровъ, Вие имате $\frac{3}{4}$ отговорностъ, защото Вие презъ $\frac{1}{4}$ отъ това време бѣхте министъръ.

Министъръ С. Стефановъ: Смѣтката е синджиръ марка. (Смѣхъ)

Г. Петровъ (нац. л): Тукъ нѣма синджиръ марка, а има цифри.

Г. Калъповъ (д): Три месеца само не сте министъръ; презъ всичкото друго време бѣхте министъръ!

Г. Петровъ (нац. л): Точно така. Азъ критикувамъ не личности, а основателнитѣ недѣзи, които не сж на този или на онзи лично, а сж на управлението, недѣзи, които самъ съмъ изповѣдвалъ, които самъ съмъ се стремилъ да

поправа, недѣзи, които сж органически недостатѣкъ на нашето управление.

Отъ 1 априлъ до 15 май т. г. желѣзницитѣ дължатъ на мината още 14 милиона и нѣщо. Така щото само за 8 месеца желѣзницитѣ дължатъ около 80 милиона лева. Направете съответно смѣтка и ще се съгласите съ мене, че срещу тия 375 милиона лева икономии, за които се говори, дължатъ се около 150 милиона лева на мината.

Министъръ С. Костурковъ: Не е вѣрно това.

Г. Петровъ (нац. л): Г. Костурковъ! Вашата упоритостъ ми е позната и не искамъ да Ви оскърбявамъ лично. Но когато се говори на едро, фактитѣ трѣбва да се изтъкнатъ такива, каквито сж. Въ края на крайщата ще дойдатъ българскитѣ държавни желѣзници съ своя балансъ и ще кажатъ: ние имаме 50—60 милиона лева печалби — примѣрно казано толкова. Да, имате 50—60 милиона лева печалби, но онѣя пари, които има да дължите на мината, не сте ги вписали въ вашия балансъ! И понеже по-рано имаше едно постановление въ закона за бюджета, споредъ което задълженията на държавата къмъ автономнитѣ учреждения се покриватъ, въ края на крайщата всички ставатъ квитъ, а кредиторътъ виновенъ. Така тая работа не може да става.

Разходите, прочее, не сж автентични и затова дължа да заявя, че бюджетътъ ще се реализира пакъ съ единъ дефицитъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. г. народни представители! Отъ начина на обясненията на г. Петровъ излиза, че той иска азъ да ликвидирамъ една епоха въ България и днесъ всичко да бѣде начисто.

Г. Петровъ (нац. л): Това не искамъ.

Министъръ С. Стефановъ: Това искате: въ една година да ликвидирамъ една епоха, да свържа двата края и да имаме единъ балансиранъ бюджетъ.

Г. Петровъ (нац. л): Нито искамъ това, нито мога да предполагамъ, че може да стане това. Но азъ искамъ, следъ като наследихте 409 милиона ариерета отъ Сговора, да останатъ поне 409 милиона лева, Поне това.

П. Дичевъ (д): Най-хубаво бѣше да не ги платимъ!

Г. Петровъ (нац. л): И като наследихме такъвъ бюджетъ, поне да го съкратимъ и да го реализираме, както го съставяхме, защото епохална е декларацията на Народния блокъ, която навремето направихме. И ако епоха не открихме, Вие, г. министри на финанситѣ, и азъ съ моето министерствуване, то поне горе-долу да се издѣлимъ предъ народа. Азъ това претендирамъ. Азъ направихъ толкова концесии, когато започнахъ да говоря. Какво искате отъ мене? Да затворя очитѣ си ли за тия 400 милиона лева, които безосновно предвиждате и които нѣма да постѣпятъ? Нѣма да ги затворя, защото това не е отговорностъ на моето министерствуване. Азъ тѣхъ критикувамъ (Сочи министритѣ), а вие, г. г. народни представители, ще критикувате мене и други. Не може така да се говори. Може човѣкъ и презъ време на участието му въ управлението да се е мжчилъ да постигне нѣщо, споредъ силитѣ си. Най-сетне това, което не направихме ние, щастливи ще бждете вие да го направите.

Но, г-да, да отидемъ по-нататѣкъ. Азъ имамъ да изявя едно опасение — не искамъ да се преиначаватъ думитѣ ми, предварително моля за това — че по пѣтя, по който сме тръгнали, сами можемъ да създадемъ възможностъ за осъществяването на едно страшно предупреждение, което виждамъ въ последния рапортъ на Финансовия комитетъ. Финансовиятъ комитетъ не е доволенъ отъ Вашата финансова политика, г. Стефановъ. Той Ви казва това на много мѣста.

Министъръ С. Стефановъ: Вие познавате ли моитѣ рапорти отъ първия день?

Г. Петровъ (нац. л): Какъ да не ги познавамъ?

Министъръ С. Стефановъ: Тогава?

Г. Петровъ (нац. л): Моля Ви се. Азъ искамъ да бия камбаната на тревогата.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ я бихъ преди Васъ. Затуй питамъ: познавате ли моитѣ рапорти?

Г. Петровъ (нац. л): Познавамъ ги, какъ да не ги познавамъ!

Министъръ С. Стефановъ: Това е важно.

Г. Петровъ (нац. л): Ще ме изкарате, че не ги познавамъ. За тия рапорти моля да не говоримъ.

Азъ казвамъ: боя се отъ тѣзи предупреждения въ рапорта на Финансовия комитетъ. Страхъ ме е отъ тия констатации. Азъ зная какво сте казали Вие. Вие имате една постоянна констатация: зле сме. Никои не спори, г. Стефановъ, че сме зле. Вие ще дойдете съ единъ рапортъ, съ единъ докладъ, съ едно изложение предъ Народното събрание или нѣкъде другаде, ще кажете: такова и такова е нашето положение. Да, такова е нашето положение. Понататъкъ, когато дойде да анализираме мѣрките, ще трѣбва да търсимъ вече какво сме направили. Азъ се боя да не останемъ само съ декларациитѣ си предъ Финансовия комитетъ и да настѣпимъ онова положение на преценка на нашитѣ действия за финансово заздравяване на страната, за което се говори въ единъ пасажъ на този рапортъ до Съвета на Обществото на народитѣ и който напомня една твърде страшна възможност, щото презъ м. септемврий да дойде нѣкой да заздравява финанситѣ ни. Азъ искамъ да си дадемъ отчетъ за това нѣщо. Не искамъ да си зароя главата въ пѣска като щрауса и да се боя, че нѣкой може да ме упрѣкне, че може би подказвамъ на Финансовия комитетъ да се намѣси презъ есенята. Азъ не се ръководя отъ това отъратително чувство, но азъ се боя...

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не е туй намѣрението на Финансовия комитетъ. Недейте говори, че Финансовиятъ комитетъ е искалъ контролъ. Азъ въ моята речъ ви казахъ въ що се състои работата и не желая да си създаваме бели съ нѣкакви особени тълкувания. Финансовиятъ комитетъ каза: въпросътъ е за организацията отнositелно облагането и събирането на данѣцитѣ; въпросътъ не се касае за финансовъ контролъ; финансиетъ, който ще дойде, българинъ или чужденецъ, ще изучи финансовата организация — както Ренулъ дойде да изучи организацията на желѣзницитѣ — и ще си даде рапорта. Ние това отблъснахме и казахме, че ще си го направимъ самички. Нѣма защо да даваме ние друго тълкувание. Недейте да тълкувате по-лошо работитѣ, отколкото сж.

Г. Петровъ (нац. л): Не тълкувамъ. Тамъ е казано: (Чете) „Българското правителство е решено, ако Финансовиятъ комитетъ презъ своята сесия презъ м. септемврий признае за необходимо следъ разглеждането полученитѣ резултати отъ приложението на горното решение“ — което е изразено въ декларацията на г. министъръ-председателя — „да покани единъ експертъ,...

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Българинъ.

Г. Петровъ (нац. л): „...назначенъ въ съгласие съ Обществото на народитѣ, да сътрудничи временно за приложението на това решение“.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: На кое?

Г. Петровъ (нац. л): На това решение, изложено въ вашата декларация.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: На тази комисия, която ние назначаваме отнositелно облагането и събирането на данѣцитѣ. Затуй казвамъ: недейте разширява тая работа.

Г. Петровъ (нац. л): Г. министъръ-председателю! Азъ приключвамъ по този въпросъ и не желая да се разпростирамъ върху тѣзи текстове на рапорта на Финансовия комитетъ, но позволете да Ви кажа, че не съмъ доволенъ отъ това, което Вие казахте. Ще дойда лично при Васъ да се обяснимъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Елате, за да Ви убедя, че азъ съмъ правъ.

Г. Петровъ (нац. л): Дай, Боже! Азъ казахъ, че не се ръководя отъ долно чувство и трѣбва да се освободите отъ всѣко подозрение, защото знамъ какво приказвамъ. Понататъкъ нѣма да се спирамъ на тия нѣща. Имаше да анализирамъ тия въпроси, но признавамъ сериозността на момента, подчертана отъ г. Мушановъ. Спомнямъ си

едни току-що станали факти, но се отказвамъ да говоря по тия въпроси.

Нека сега да се спра върху девизната политика. Наближава времето да свърша и затова ще се задоволя да направя само нѣколко кратки бележки. Азъ съмъ длъженъ да призная усилията на г. министъръ Стефановъ да тури въ редъ нашата девизна политика. Разхищенитѣ въ миналото докараха изчерпване на всички девизи въ Народната банка.

Азъ одобрявамъ по начало мѣрките на министъръ Стефановъ, но мисля, че твърде много се стегна нашиятъ търговски, па и стопански животъ. Ще трѣбва да се намѣрятъ срѣдства, чрезъ които да се внесе едно облекчение. Азъ не сподѣлямъ напълно опасенията на г. Стефановъ, че ако ние за известни артикули допустнемъ свободната търговия, безъ ангажмента на Българската народна банка, ще настѣпимъ положението, което той подчерта — че ще има конфискуване на наши авоари въ чужбина. Имаше единъ случай за 3 милиона лева и той го възведе въ система.

Министъръ С. Стефановъ: Всѣки день ги конфискуватъ. Онзи день въ Парижъ конфискуваха 2 милиона французки франка, защото и тамъ има сѣщиятъ ограничителенъ режимъ, защото и тамъ хората се гонятъ да никасятъ вземанията на своитѣ подданици. Не сме само ние съ ограничителенъ режимъ.

Г. Петровъ (нац. л): Въ началото на мисълта си азъ предупредихъ, че не възвеждамъ това въ система, както вие го възвеждате въ една догма.

Министъръ С. Стефановъ: Не въ догма, а само въ разумъ.

Г. Петровъ (нац. л): Но, г. Стефановъ, Вие, който поддържате въ Министерския съветъ по начало, че срещу експорта на житата, на зърненитѣ произведения, никаква компенсация не трѣбва да се допуска, допустнахте компенсация.

Министъръ С. Стефановъ: Срещу какво?

Г. Петровъ (нац. л): Срещу царевича.

Министъръ С. Стефановъ: За царевичата, да.

Г. Петровъ (нац. л): Какъ за царевичата, да? Царевичата е валута. Защо допустнахте компенсация срещу износъ на царевича?

Министъръ С. Стефановъ: Искате да остане тукъ?

Г. Петровъ (нац. л): Да, да остане, както оставихте кожитѣ въ България, които сж производство сжщо на земледѣлския трудъ.

Министъръ С. Стефановъ: Г. Петровъ! Азъ ще Ви слушамъ съ внимание и желая да чуя по-обширно обяснение по този въпросъ, като съмъ съгласенъ да Ви се продължи и времето.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Най-хубаво е и кукурузътъ да се изнася срещу девиза, най-хубаво е всичко да се изнася срещу девизи, но когато не ни даватъ девизи, принудихме се да изнесемъ царевича 50% срещу компенсация и 50% срещу девизи.

П. Попивановъ (з): Царевичата е рибена стока. Тя трѣбва да върви.

Г. Петровъ (нац. л): Какво?

Х. Чолаковъ (з): Царевичата е като рибата.

Министъръ С. Стефановъ: Тя не е жито.

А. Циганчевъ (з): Тя се разваля.

Г. Петровъ (нац. л): Азъ съмъ бродилъ поне изъ ниви съ царевича, но Вие, земледѣлски депутате, много пресилено приказвате и не познавате въпроса.

Х. Чолаковъ (з): Тази вечеръ морето е до колѣне!

Министъръ С. Костурковъ: Тъкмо затова земледѣлцитѣ, които произвеждатъ царевича, не я ронятъ, докато не на-

близки експортът, а я държат на кочанитѣ. Защото свърши ли се орошването, тя се запарва и вгорчава.

Г. Петровъ (нац. л): Тъкмо затова, г. Костурковъ, не я роняйтъ, защото ще се развали. Нѣма нужда тукъ отъ нѣкаква теория, защото азъ само изтъквамъ единъ фактъ, за който Вашитѣ думи нѣматъ прѣко значение.

Министъръ С. Стефановъ: Азъ моля да се продължи времето на г. Петровъ, за да го чуемъ по този важенъ въпросъ.

Г. Петровъ (нац. л): Но това не значи, че като не е орошена царевидата навреме, има нѣкакво отношение къмъ износа. По никакъвъ начинъ ние не трѣбваше да изнасяме царевиди навънъ срещу компенсация.

Фирмата Семахъ отъ София, която въ миналото никога не се е занимавала съ експортъ на храни — запомнете това, г. Чолаковъ — презъ м. февруарий е изнесла срещу компенсация на строително желязо 10 хиляди тона царевиди. Това е първиятъ случай. Втори случай имаме съ Съюза на земеделскитѣ кооперации, ако се не лъжа, за износъ на 25 хиляди тона царевиди срещу компенсация, но благодарение интервенцията отъ тукъ и тамъ, тази разрешена сдѣлка не можа да се осъществи.

По-нататкъ имаме историята съ вносъ на петролъ отъ фирмата „Петролъ“, която току-що е създадена и не може да има опредѣленъ, съ огледъ на миналото, контингентъ. На фирмата „Петролъ“ е допустнатъ вносъ въ размѣръ на пълния контингентъ на всички фирми, които порано продаваха петролъ въ България, или на едно количество твърде голѣмо. Вие виждате, че за известни фирми — азъ съжалявамъ, че не виждамъ тукъ единъ народенъ представител, който има достатъчно данни по този въпросъ, но които лично азъ не съмъ провѣрилъ — могатъ да се правятъ изключения.

Ние имаме историята съ фия. Вие не допустнахте фиятъ да се изнесе въ онова време, когато го търсѣха въ чужбина. Фиятъ падна на 250 л. . . .

И. Куртевъ (нац. л): 2-20 л.

Г. Петровъ (нац. л): . . . отъ 4 л. Вие не допустнахте фиятъ да се изнесе на компенсационни начала, а той впоследствие бѣше прояденъ. Трѣбваше да се продаде къмъ мартъ и априлъ. Защо не направихте съ него сѣщото, както направихте съ царевидата?

И. Куртевъ (нац. л): Презъ януарий и февруарий трѣбва да бѣде продаденъ фиятъ.

Г. Петровъ (нац. л): Азъ нѣма да се спирамъ повече върху тоя въпросъ, но азъ искамъ едно друго нѣщо да кажа. Не е възможно — всѣки единъ отъ васъ ще се съгласи съ мене — само Българската народна банка да дирижира валутната политика.

Министъръ С. Стефановъ: Не е само тя, която я дирижира.

Г. Петровъ (нац. л): Вие ще ми кажете, че има текстове отъ закона

Министъръ С. Стефановъ: Не.

Г. Петровъ (нац. л): Вие ще ми кажете, че може нѣкой да се възпротиви. Нека г. Стефановъ да каже, че, по мое предложение, Министерскиятъ съветъ реши да участвуватъ въ съвета на Народната банка единъ представителъ на Министерството на търговията и единъ представителъ на Министерството на земеделството. Нека каже защо не ги допустнаха въ Народната банка.

Министъръ С. Стефановъ: Участвуватъ трима — по единъ отъ тритѣ стопански министерства.

Г. Петровъ (нац. л): Ние искахме да създадемъ една комисия, която да дойде да каже: на Семахъ ще дадете 10 000 лирети валута. Ние искахме да установимъ една комисия, която, заедно съ членоветѣ на съвета при Българската народна банка, да дирижира голѣмитѣ линии на нашата стопанска политика. Защото трѣбва да се признае, че ние пицимъ за нашата външна търговия, ние говоримъ за сключване търговски договори, ние говоримъ за експортенъ институтъ и т. н., но днесъ ние търговска политика нѣмаме, освенъ оная, която се направлява отъ Българската народна банка чрезъ валутния режимъ. Вие може

да създадете най-сериозни, най-плодовити и най-результатни мѣроприятия, но който дирижира валутната политика, той ще командва експорта и вноса, той ще разрешава контингентитѣ, той ще разрешава компенсациитѣ, той ще ви каже какво да внесете, той ще ви каже какво да изнесете. Ние имаме случаи, при които износътъ на нѣкои артикули отъ нашето земеделско производство се отказа и тѣ се пропилѣха. Да ме извинятъ господата, които управляватъ Народната банка — не желая да оспорвамъ достойнството и качествата имъ като банкери — но не може по тия стопански въпроси да не послушатъ и мнението на компетентнитѣ хора. Не може дори — безъ да искамъ да засегна неговото достойнство — самъ г. министърътъ на финанситѣ да разрешава известни въпроси отъ това естество.

Министъръ С. Стефановъ: Абсолютно нищо не разрешавамъ самъ, г. Петровъ. Формално приподписвамъ решенията на Народната банка. Политиката на Народната банка е политика на Министерския съветъ, която се провежда чрезъ министра на финанситѣ. Народната банка изпълнява само тая политика. Когато тя се ревизира въ главнитѣ си линии отъ време на време, участвуватъ отначало до край трима представители на стопанскитѣ министерства.

Ц. Бобошевски (д. ср): Не ги бръснатъ за нищо.

Министъръ С. Стефановъ: Нѣма да ги пустнемъ въ изпълнителната работа да се мѣшатъ.

Г. Говедаровъ (д. ср): Подъ Вашъ контролъ може.

Министъръ С. Стефановъ: Народната банка ще държи ключа на девизитѣ, защото тя ги дава.

И. Куртевъ (нац. л): Вие трѣбва да поемете отговорностъ за това, защото Вие сте министъръ. Неотговорни хора не може да вършатъ това.

Г. Говедаровъ (д. ср): Вие трѣбва да поемете отговорностъ; подъ Вашъ контролъ да става.

Ц. Бобошевски (д. ср): На Васъ вѣрваме, но на чиновницитѣ — не.

Г. Петровъ (нац. л): Азъ съ съжаление констатирамъ, че моята инициатива да се трасира тая политика, девизната, която е сѣщността на нашия стопански животъ днесъ, въ която се съсредоточаватъ жизненитѣ интереси на нашето производство, не можа да се реализира отъ такава една комисия.

Министъръ С. Стефановъ: Не мога да направя единъ експериментъ.

Г. Петровъ (нац. л): Г-да! Азъ разбирамъ формалноститѣ на единъ законъ нѣкога да попрѣчатъ на една постѣпка, азъ разбирамъ нѣкой пътъ да премълчишъ. Но когато дойде работата до това, да дадемъ възможностъ на нашето стопанство да диша, тоя въпросъ, вънъ отъ всѣкакви разпоредби, ангажменти и не знамъ що, трѣбва да бѣде поставенъ на първо мѣсто въ грижитѣ на правителството и трѣбва да бѣде разрешенъ въ интересъ на нашето национално стопанство.

Министъръ С. Стефановъ: Съ какво, г. Петровъ?

Г. Петровъ (нац. л): Моля, г. министре на финанситѣ. Направихме условие да не се разпростирамъ по тоя въпросъ.

За нашитѣ търговски отношения съ другитѣ държави. Ние имаме, въпрѣки всичко, една възможностъ горе-долу да дадемъ отдушникъ на нашата търговия, на нашето производство, като възстановимъ търговскитѣ си отношения съ Гърция. Азъ зная, че това е стара задача на нашето управление. Тя се съзнава дори отъ онѣзи, които искатъ да бдятъ не само за добритѣ ни съседски отношения, но и за материалнитѣ интереси на дветѣ страни. Още миналата година презъ априлската си сесия Съветътъ на Обществото на народитѣ постави въ своята резолюция единъ специаленъ пунктъ, въ който изказа пожелание да се подобрятъ икономическитѣ отношения между дветѣ държави. Трѣбва да направимъ всичко възможно, за да разрешимъ тоя въпросъ. Дали направо или съ помощта на други държави, не знамъ, правителството най-добре знае това, но трѣбва да бѣде разрешенъ окончателно тоя въпросъ. Следъ разрешаването на спора за доспатскитѣ гори

струва ми се, че са много малко прѣчките за едно споразумение съ Гърция. Не искам да плащаме данък на известни погрѣшни стѣпки, направени въ миналото, поради които бѣха затворени за нашето народно стопанство границите на единъ отъ най-големите консоматори на нашите произведения. Ще трѣбва да направимъ каквото е необходимо, за да се преодолеятъ прѣчките, които съществуватъ, за да можемъ чрезъ това да подпомогнемъ нашето народно стопанство.

Г-да! Въпроситѣ, които затрудняватъ стопанската конюнктура, не са единъ или два, тѣ са много. Върху всичките тия въпроси въ една речъ, която се изчерпва било въ спорове, било въ анализъ на бюджета за следващата година, наистина човѣкъ не може подробно да се спре. Но азъ искамъ да ви припомня за нашите задължения — не за партизанските задължения — които поехме сами въ изборитѣ. Азъ искамъ да ви припомня за нашия общественъ дългъ къмъ ония, които са ни изпратили тукъ да защитаваме тѣхните интереси; да помислимъ и за тѣхъ, за бедстващите български граждани, да намѣримъ сили, едновременно или следъ гласуване закона за бюджета, да прокараме ония мѣроприятия, които вълнуватъ нашата общественост. Нѣкои отъ тѣхъ може би останаха на по-задненъ планъ отъ въпроса за поминѣка на нашия народъ, който стои надъ всичко. Но има създадена една психоза, която отравя въ душите вѣрата къмъ управлението — не къмъ блоковото управление, а къмъ управлението на българската държава. Трѣбва да мислимъ за това, за да не създадемъ сами, чрезъ бездействието си, една позиция за ония, които въ тъмни времена искатъ да събуждатъ тъмните инстинкти на народа, за да го поведатъ къмъ разрушение. Вие унищожихте работническата парламентарна група, но вие нѣмахте куражъ — партизански действахте — да посегнете върху Работническата партия и да я турите вънъ отъ законитѣ. Съ тая палиативна мѣрка — изпѣждането на работническите депутати — вие нѣма да премахнете условията за единъ благоприятенъ отзвукъ отъ деятелността на адептите на разрушението и на социалната революция у насъ. Трѣбва единъ комплексъ отъ мѣроприятия, които се чувствуватъ като една вопиюща необходимостъ отъ народа, да ознаменува въшето дѣло. Нека бѣде ваша славата, но трѣбва да се направи това, защото нѣма съмнение, че съ това вие бихте подобрили общото положение и дори вашитѣ партийни позиции, вие бихте подобрили общо позициите на България, вие бихте затвърдили на нова смѣтка вѣрата на народа ни въ възможността на нова смѣтка да изгрѣятъ по-свѣтли дни за неговото бъдеще и бихте подпомогнали съпротивителната енергия, която той проявява срещу всичките удари на съдбата си, политическа и икономическа, за да стане достоенъ за предназначението си този български народъ. И необходимо е да насадимъ, да създадемъ предпоставките за осъществяването на една такава програма.

Ние говоримъ за задълженията, ние говоримъ за лихвения процентъ, ние още умуваме около тѣзи въпроси. Нѣкои отъ тѣхъ са разрешени въ чужбина благоприятно отъ години насамъ. Никѣде нѣма такъвъ лихвения процентъ, както въ България. Тѣзи въпроси за една земеделска страна — какъвто е въпросътъ за задълженията — чакатъ вашия лѣкъ, чакатъ вашитѣ решения. Ако е въпросъ да припомнимъ какво сме препоръчали въ миналото и какъ е трѣбвало да се действа въ това направление, азъ мога да ви кажа, че бѣхъ сторонникъ не на прокаранитѣ мѣроприятия — не искамъ да ги обсъждамъ сега — а на едно успокоение на народа преди всичко съ едно временно макаръ разрешение, което би упражнило добъръ психологически ефектъ чрезъ превръщане на задълженията въ дългосрочни и чрезъ намаление на лихвитѣ, които тежатъ върху тѣхъ.

Когато ние бихме създали по този начинъ спокойствие у народа, ние бихме пристѣпили много по-мѣдро и много по-сериозно къмъ окончателното разрешаване на тази голяма проблема. Тя нѣма да се разреши по такъвъ начинъ, че да се увѣковѣи славата на нѣкоя партия, поради това, че г. Гичевъ, на когото не бѣше работа, е внесълъ законопроектъ за закрила на стопанина-земеделецъ — работа, която лежи въ грижитѣ на министъра на правосъдието. Но както и да е, комуто и да падне славата, въпросътъ трѣбва да получи едно задоволително разрешение.

П. Дековъ (з): Каква слава?

Г. Петровъ (нац. л): Нека да не е слава, г. Дековъ! Нека да изпълнимъ нашия дългъ. Но азъ казахъ, че за прокар-

ването на тѣзи мѣроприятия трѣбва да има едно вътрешно спокойствие.

А азъ виждамъ признаците на вътрешни недоразумения. Не желая да претягвате думите ми, не желая да търсите нѣкакви партизански смѣтки у тѣхъ. Не съмъ дребнавъ да посегна отъ дребни факти да правя политика. Но азъ ще ви кажа нѣщо, върху което трѣбва да спрете всички вниманието си. Вие имате нѣколко страшни стѣлкновения у насъ на партизанска почва. Вие имате вътрешни възбуждения, които са признаците на възможността да се разбушуватъ на нова смѣтка страстите. Вие имате нападението въ Павликени, вие имате нападението въ Враца срещу г. Цанкова, вие имате нападението срещу привържениците на Земледѣлския съюзъ въ Кюстендилъ. Както виждате, това са нѣколко инциденти, автори на които са отъ различни сѣрди. Това е свидетелство, че на нова смѣтка се разрастватъ страстите на нашия народъ, че партизанските ежби на нова смѣтка се събуждатъ и че фронтоветѣ, които ние, чрезъ комбинацията, въ която довчера участвахъ и азъ, се опитахме да притѣпимъ, наново се събуждатъ. Отъ това, г-да, никой нѣма да спечели. Азъ не вѣрвамъ въ заявлението което направи г. министърътъ на финансите, нито отлавямъ цена на това заплашване къмъ г. Стайнова. Той нѣма да го направи, нито нѣкой другъ ще го направи. Азъ не вѣрвамъ въ бабайлъка на г. Стайновъ, който казва: „Хайде де, защо не ни дадохте въ съдъ досега?“

Министъръ С. Стефановъ: Никой не желае никого да лава въ съдъ.

Г. Петровъ (нац. л): Но азъ искамъ да рѣдя въ това раздражение опасни признаци за бъдещето. Възбуждение има. То се засилва и отъ пропагандата на комунистите. За да потули това възбуждение, правителството прибѣгна до изпѣждането на работническите депутати изъ Парламента. Но то не постигна нѣкакви положителни резултати. Пропагандата на комунистическите идеи следва изъ своя пътъ, затова защото Парламентътъ си служи съ полуфѣйки, затова защото — отбелязвамъ и подчертавамъ това — въ нашата страна нѣма полицейска властъ, която да вземе мѣрки да не допусне, щото тая пропаганда да засегне и онѣзи сѣрди, които са здравитѣ устои на държавата, за да не дохождаме до това положение, щото тѣ да се самоотбраняватъ — което не е препоръчително.

Тая агитация и днесъ съществува. Благодарение на обстановката, създадена отъ тежката стопанска криза, агитацията на комунистите и на разрушителнитѣ течения се засилва, и може би утре ще се принудимъ да вземемъ по-крути мѣрки, може би ще дойдемъ до конфликти, които на нова смѣтка могатъ да окървяватъ нашата страна. Азъ не съмъ привърженикъ на проливане кръвъ, не съмъ привърженикъ на методите на саморазправа. Азъ бихъ желалъ всички прояви на общественитѣ течения да ставатъ по она легаленъ пътъ, който е осветенъ отъ нашата конституция — това не само за привържениците на крайните идеи отъ лѣво, но и за привържениците на методите на диктатурата и на новитѣ форми, въ които да се изразява изпълнителната властъ.

Не можемъ да не признаемъ, наистина, единъ фактъ, който съществува въ цѣла Европа: всеобща тенденция къмъ засилване атрибутите на изпълнителната властъ. Не само въ държави като Италия, Германия, Русия и Турция, но дори и въ държави, които дълги години са се радвали на парламентаренъ режимъ, изпълнителната властъ се засилва, и нѣкъде самитѣ парламенти се разпущатъ и даватъ пълномощия на правителствата, за да може изпълнителната властъ да бѣде по-ефикасна въ разпоредбитѣ и действията си, за да може по-спокойно да направлява обществения животъ.

Може би е необходимо и ние да предприемемъ нѣкои мѣрки въ това отношение, за да засилимъ изпълнителната властъ. Защото, г. г. народни представители, кажете на какво прилича това, което понѣкога вършимъ въ тая Камара? Вие знаете, че благодарение на много умувания около законодателството на страната ние дойдохме до положението, щото миналата година да останемъ безъ законъ за акцизите. Така ли е, г. Стефановъ? Този законъ бѣше изгубилъ своето действие поради това, че въ комисията и въ пленума тукъ бѣше гласуванъ по начинъ, който прекъсна действието му съ извършването на облаганията на реколтата 1931 г. и Министерскиятъ съветъ се принуди, чрезъ министерско постановление, въпрѣки чл. 48 отъ конституцията, съ пълно съзнание за цѣлата отговорност, която поема, да опредѣли акцизните такси.

Министър С. Стефанов: То беше само за гроздето.

Г. Петров (нац. л.): За каквото ще да е, г. министре на финансите! Аз Ви посочвам неджизит на нашето законодателство, посочвам Ви и неджизит на методит, които ние прилагаме в нашето управление. Аз искам да се засили изпълнителната власт, за да не стигаме до тѣзи абсурди, за да не стигаме до нѣща, които унижават дѣйствителното на Парламента и подравят почвата под краката на привърженицит на парламентаризма. Не искам да мислите, че по тия въпроси права партизанска критика — не; аз искам да разберете какже отива свѣтътъ, и ние, които сме привърженици на днешния режимъ, да го осмислимъ чрезъ нашитъ дѣла, да създадемъ условия за процътяването му, а въ сѣщото време да обуздаемъ излизествата, които се позволяватъ. Защото, когато самъ Парламентътъ убие вѣрата въ народа, че се отнася сериозно къмъ неговитъ интереси, когато може да се създаде убеждението, че лекомислено се гледа на тѣзи интереси, азъ ви увѣрявамъ, стѣпката до фаталното решение да бѣде затворена нѣкоя вечеръ вратата на това Събрание не е много голѣма. Ние самитъ ще станемъ виновници за провалянето на българския парламентаризмъ.

Но за това се иска най-напредъ единство въ управлението; за това се иска да има една политика, която да се въдъновява отъ нѣкои общи начала; за това се иска, напримеръ, но стопанскитъ въпроси да се не действуватъ съ разнообразни или изключващи се тенденции, но да имаме една политика, която да е отражение на единъ общъ стопански планъ; за това се иска единодѣйствие въ Министерския съветъ; за това се иска всѣки да уважава ресоритъ, въ който нѣкой е поставенъ да ги управлява. Защото имало е случаи — които нѣма нужда да излагамъ предъ Народното събрание —

П. Стайновъ (д. сг.): Вие си ги знаете.

Г. Петровъ (нац. л.): ... когато нѣкой министъръ на даденъ ресоръ е искалъ да създава работи въ управлението на другъ.

Когато поехме управлението, имаше опитни хора между насъ, а ние бѣхме неопитнитъ. Но като-че-ли всички ние не разбрахме тая голѣма придобивка, която българската демокрация спечели на 21 юний. Тая голѣма придобивка, независимо отъ състава на партиятъ, който влизаха тогава и днесъ въ Народния блокъ, независимо отъ всичкитъ партизански смѣтки, бѣше единъ успѣхъ на българската демокрация. Тоя успѣхъ на българската демокрация трѣбва да бѣде пазенъ не само отъ привърженицитъ на блока, а дори и отъ ония, противъ които се борѣхме на 21 юний. Защото такава придобивка не се отбелязва въ историята на народитъ често. Тя е една скъпа победа, извоювана съ готовността да се жертвуватъ народни сили за успѣха на българската обществено, за затвърдяване позициитъ на българската демокрация — единъ успѣхъ, който азъ искамъ да окачества като единъ елементъ, който трѣбва да стои въ недрата на нашата здрава държавна организация и който ще ни позволи да развиемъ и видимъ приложени всичкитъ заложби за успѣха на българския народъ (Ржкоплѣскания отъ лѣвницата)

Т. Кънчевъ (д. сг. II): Това е успѣхътъ на демагогията.

П. Попивановъ (з): Така може да приказва само единъ изпѣденъ министъръ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Иванъ Ингилизовъ.

И. Ингилизовъ (мак): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Държавниятъ бюджетъ дава възможност на народното представителство да се изкаже както по приходитъ и разходитъ на държавата, така и по политиката на властта. Ако отъ тази трибуна се говорѣше само по действителни въпроси, които се повдигатъ по бюджета, би се допринесло много повече, отколкото ако се говори повече за партизанство. Повече отъ ораторитъ като-че-ли не могатъ да се освободятъ отъ своята партийна или партизанска по-право ненавистъ къмъ своитъ противници и по-скоро нагаждатъ своитъ речи отъ тази трибуна, за да оскърбятъ, да обидятъ своитъ противници, отколкото да изтъкнатъ неджизитъ, неправилноститъ на единъ държавенъ бюджетъ.

Предстои ни да разглеждаме държавния бюджетъ за 1933/1934 г. Ние, именувачи се народни представители, пълномощници на народа, представляваме нѣщо като старейшини на едно голѣмо семейство, каквото представлява

държавата. И както старейшинитъ въ едно семейство би следвало да се грижатъ за добрия стопански вървѣжъ въ семейството, да могатъ така да нагодятъ приходитъ и разходитъ, че повече да се печели, отколкото да се разходва, така и ние би трѣбвало сериозно да се занимаемъ съ този въпросъ, като имаме предъ видъ, че вършимъ една работа не чужда за насъ, че тя е наша работа и че ние сме длъжни да нагодимъ държавния бюджетъ така, че той да отговаря както на податнитъ сили на данѣкоплатеца, така също и на нуждитъ, които трѣбва да се посрѣщатъ за добрия вървѣжъ на нашата държава.

Правъ бѣше г. министърътъ на финанситъ, който каза преди два дена, че бюджетътъ може да не е добъръ, но това е възможниятъ бюджетъ, затова защото държавата може да има голѣми нужди, обаче ние трѣбва да се съобразимъ съ податнитъ сили на народа. И правителството излъзе съ едно изложение, че този бюджетъ е съставенъ именно съобразно съ податнитъ сили на народа съобразно съ постѣпленията презъ миналата година въ държавното съкровище.

Казахъ, че както всѣки добъръ старейшина въ семейството се грижи да може да увеличи приходитъ на това семейство било посрѣдствомъ трудъ, било посрѣдствомъ икономия, и да намали разходитъ, така също наша длъжностъ е да можемъ да увеличимъ приходитъ на държавата и да намалимъ колкото е възможно разходитъ, като избѣгваме разходи за работи, които не сѣ необходими.

Вѣрно е, че съществува една криза. Тя е една болестъ не само за нашата държава — тя е една болестъ за цѣлия свѣтъ. Тя бушува, тя разклати основитъ на велики държави. Обаче ние като-че-ли всичкото зло искамъ да отдадемъ на тази криза. И мисля, че съ нашитъ речи, било тукъ, било предъ българския народъ, ние не го освобождаваме отъ злото, което го тормози, а, по-скоро, го заблуждаваме и го поставяме въ още по-тежко положение. Кризата е криза, ние не можемъ да я премахнемъ съ единъ замахъ, нито съ единъ законъ; обаче турцитъ иматъ една поговорка, която казва: „Земамъ сана уймазсе, сенъ уй земана“ — ако времето не ти уйдиса, ти уйдисай на времето. И ние би трѣбвало да нагодимъ нашия стопански животъ не така, както ни се иска, а така, както ни позволяватъ въ днешния моментъ, при тази криза, условията.

Вѣрно е, че нашиятъ земледѣлецъ-стопанинъ е много обеднѣлъ, затова защото неговото производство се е обезценило; но ако се обърнемъ малко назадъ, ще видимъ, че е имало и други години, презъ които нашиятъ народъ е преживявалъ, ако не такава голѣма криза, може би по-малка, но въ всѣки случай е преживявалъ криза. И не можемъ да не се съгласимъ, че ние следъ войнитъ се научихме малко повече на хайнаджилтъкъ, т. е. по-малко да работимъ, а малко повече да разходваме. Ние преживѣхме следъ войнитъ едни ненормални времена, когато нашитъ земледѣлски продукти имаха аномално високи цени — както сега пъкъ иматъ едни аномално низки цени — благодарение на обстоятелството, че отъ тѣзи балкански държави, които произвеждаха известни артикули, нашата държава най-напредъ излъзе отъ водовъртежа на войната и нейнитъ артикули бѣха много ценени, защото другитъ не можеха да изнасятъ своитъ артикули на пазара. Сега, обаче, ние изпаднахме въ една друга крайностъ — въ едно голѣмо намаление ценитъ на земледѣлскитъ продукти. Обаче това аномално време, което преживѣхме следъ войнитъ, ни научи да разходваме малко повече и да се надѣваме, че отъ нашитъ продукти винаги ще можемъ да получаваме добри доходи. И затова именно много хора, които добиха за своитъ продукти немоятъ високи цени по онова време, похарчиха голѣми суми и задължиха даже, за да купуватъ имоти, други — за да купуватъ инвентаръ, а трети просто ги разпѣлѣха.

И сега ние почти всички приказваме за задължения. И г. Петровъ сега, и уважаемиятъ г. Бешковъ вчера приказваха, че едно голѣмо зло, единъ голѣмъ тормозъ за нашия земледѣлецъ-стопанинъ сѣ неговитъ задължения. А тия задължения, казваме, сѣ грамадни. Вѣрно е, че задълженията сѣ единъ тормозъ. Всѣки, който е длъжникъ, знае какво е положението на длъжника. Обаче не по такъвъ начинъ, както се надѣватъ и както проповѣдватъ нѣкои, съ единъ замахъ, бихъ казатъ, съ единъ законъ, можемъ да премахнемъ тѣзи задължения. Отъ г. Бешковъ взехъ бележки, отъ които се вижда, че задълженията на нашия земледѣлецъ-стопанинъ сѣ надъ 10 милиарда лева, отъ които само около 2 милиарда лева сѣ къмъ частни банки и частни търговци и лихвари; което че каже, че ако ние бихме решили да опростимъ даже 50% отъ задълженията къмъ частни лица, това би облекчило длъжницитъ само съ 1/10 отъ тѣхнитъ задължения — което е съвсемъ нечувствително.

телно. Ако речемъ, обаче, да освободимъ длъжниците и отъ задълженията имъ къмъ Земледѣлската банка, къмъ земледѣлските кооперации, къмъ популярните банки и отъ задълженията имъ по данъци къмъ държавата и общинитѣ, това би значило ние да решимъ да отрѣжемъ клона, на който стоимъ, защото това сѫ финансовитѣ институти у насъ, които крепятъ и които се явяватъ въ помощъ на нашия земледѣлецъ. Другъ е въпросътъ да се направятъ известни отсрочки, да се направятъ известни улеснения за плащане на тѣзи задължения, като се намалятъ лихвитѣ. Но да се премахнатъ тия задължения, това значи ние да се лишимъ отъ тѣзи кредитни институти, които единствени въ днешния моментъ се явяватъ на помощъ на нашия земледѣлецъ, на нашия занаятчия, на нашия дребенъ търговецъ.

Ние, г-да, нѣма защо да си правимъ илюзии. Чухъ отъ единъ бившъ министъръ въ миналата Камара да казва, че сме ограбили сами себе си, че сме, ограбили държавата. Ние не сме разсѣждавали и днесъ не разсѣждаваме, че държавата — това сме ние заедно съ народа, който ни е пратила тукъ да го представляваме. Ние разсѣждаваме както нѣкои, които мислятъ, че ако можешъ да вземешъ отъ държавата, това е кяръ, трѣбва да вземешъ. Затова всички казваме: държавата е длъжна да помогне. А отъ друга страна се питаемъ: какво ще правимъ, населението не може да плаща вече данъци? Отъ къде ще вземе тогава държавата да подпомага това население? Нѣма отъ къде да вземе, щомъ нѣма кой и съ какво да плаща. Ние сме ограбили държавата.

Чулъ съмъ да разпиратъ хората, че 9/10 отъ строежитѣ въ София преди войнитѣ сѫ направени съ ипотеки отъ Земледѣлската и Народната банки. И какво стана? Тѣзи спестявания, които имаше Земледѣлската банка, тѣзи суми, които имаше държавата въ Народната банка, сѫ раздани на частни лица, за да могатъ съ тѣхъ да купуватъ имоти или да строятъ здания. Даже пенсионниятъ фондъ, за който сега се грижимъ отъ къде да го възстановимъ и какъ — да го възстановимъ, и той е раздаленъ подъ формата на заеми на общини, на окръжия, на училищни настоятелства и пр. А щомъ мина войната, нашитѣ правителства съ законъ уредиха да плати длъжникътъ — какво? — онова злато, което е получилъ отъ държавата или отъ Земледѣлската банка, съ банисоти — т. е. срещу 100 да плати 24. И много собственици на голѣми сгради тукъ, въ София, и въ другитѣ градове съ едномесеченъ наемъ можаха да си платятъ ипотека.

По такъвъ начинъ ние се самообрахме, тъй да се каже. Разбира се, за това не сме ние виновни — виновни сѫ тия, които допустнаха да се разхити по такъвъ начинъ едно държавно, едно обществено богатство.

Ние не сме се поучили, г-да, и сега даже отъ това, което е станало въ миналото. И днесъ ние слушаме, па и четемъ по вестницитѣ, да се разправя, че нѣкои народни представители отъ болшинството сѫ се ангажирали да внесатъ законопроектъ — за какво мислите? — за намаление дълговетъ на онѣзи, които сѫ получили заеми за кооперативенъ строежъ. Случайно попаднахъ на единъ разговоръ между единъ отъ днешнитѣ министри и единъ отъ тѣзи, така да ги нарека, кооперативни длъжници. Министърътъ го пита: „Вие, преди да имате апартаментъ, плащате ли наемъ?“ — „Да, плащахъ.“ — „Колко?“ — „20.000 л.“ — „Ами Вие сте получили заемъ преди 8 години; отъ 8 години имъ внасяте ли поне толкова, колкото наемъ сте плащали, за да намалите отмалко-малко дълга си?“ — „Не, не съмъ внасялъ, но ще Ви моля да направите всичко възможно за тия години, които сѫ изтекли, да не плащаме никакви лихви, а занаяпредъ да ни се намали лихвата.“

Значи, и днесъ се наблюдава същото желание да се ограби държавата. Какво ще излѣзе, г-да? Азъ съмъ направилъ, да кажемъ, едно здание за 1 милионъ лева, като съмъ взелъ 500 хиляди лева отъ една популярна банка, кждето сѫ спестяванията на дребни търговци, другъ е взелъ отъ Земледѣлската банка, кждето сѫ сиротскитѣ и общински влогове. Азъ искамъ сега да ми се опрости 50% отъ задължението и да не ми се взематъ лихви, тогава когато моята къща ще стои, и азъ имамъ право, а тѣзи сираци, които сѫ внасяли въ банката левъ по левъ, които сѫ пестили дълги години, нѣматъ право да защищаватъ своитѣ опестявания, за да мога азъ или нѣколко десетки или стотици души да злоупотребятъ съ тѣхнитѣ спестявания.

Азъ казахъ, че трѣбва да се улесни длъжникътъ. Длъжностъ на правителството е да намѣри начинъ и форма да може да улесни длъжника, да може той по-лесно да понесе тежеститѣ презъ тѣзи окръжии и трудни времена, въ които живѣемъ. Ние приказваме дали държавата ще може да получи тѣзи данъци, които пред-

вижда да постѣпятъ или не ще може да ги получи. Данъцитѣ не постѣпятъ, г-да, не само затова, защото много е изобѣдилъ нашиятъ български гражданинъ. Не. Тоя, който нѣма, душата нѣма да си даде, дето казватъ старитѣ, отъ него нѣма какво да вземемъ; има, обаче, хора, които иматъ възможностъ да си плащатъ данъцитѣ, но не ги плащатъ само затова, защото се надѣватъ, че ще дойде день, когато правителството ще ги опрости. И действително, правителството въ това отношение направи нѣщо, като даде възможностъ на тѣзи, които не сѫ платили данъцитѣ си, да си ги платятъ съ 20% по-малко. Разбира се, тѣзи, които сѫ ги платили напълно, платили сѫ ги, за тѣхъ улеснение нѣма, за тѣхъ прошка нѣма. Улесниха се, значи, тѣзи, които не плащатъ. Азъ разбирамъ да се улеснятъ тѣзи, които не могатъ да плащатъ; но тѣзи, които сѫ недобросъвестни и не си плащатъ данъцитѣ, правителството не трѣбва да ги поощрява, защото данъцитѣ трѣбва да се плащатъ, ако искаме да имаме държава, да имаме бюджетъ; защото, не се ли плащатъ данъцитѣ, нѣма да има отъ кжде държавата да по-орѣща разходитѣ си.

Ние често обвиняваме било финансовия министъръ, било финансовитѣ органи за това, че не си изпълнявали добросъвестно или, по-право да кажа, че изпълнявали неопитно своята служба. И споредъ менъ вѣрно е, че има причини, за да не могатъ да се прибиратъ навреме данъцитѣ. Азъ съмъ ималъ случай да видя, въ три години време данъчнитѣ началници да не сѫ облагали данъкоплатецъ и едва на третата година сѫ му съобщавали колко данъкъ трѣбва да плати. Разбира се, единъ обикновенъ бакалинъ или кръчмаръ, който плаща годишно 3—4 хиляди лева, ако плаща данъка си на три срока презъ година, по-лесно би могълъ да го изплати. Но като му се съобщи, че трѣбва да плати за тритѣ години 15.000 л., плусъ толкова врѣхнини, съгласете се, че този човѣкъ едва ли ще може да плати тоя данъкъ. Вънъ отъ това, презъ този периодъ отъ време той може да фалира и данъкътъ да не може да му се събере; или, ако не е фалиралъ, като му се наложи запоръ отъ държавата, ще бѣде принуденъ да фалира. Това забавяне, тази муднотъ въ определянето на данъцитѣ е една прѣчка за събиране на тия последнитѣ.

Отъ друга страна никой български гражданинъ — ще поставя и себе си въ това число — не знае какви данъци плаща. Днесъ, като платишъ на бирника данъка си, ако утре се явишъ при него да искашъ бирническо удостоверение, той пакъ ще ти намѣри нѣкой калантъ да ти иска и ти не знаешъ за какво плащашъ. И азъ се чудя какъ може бирникътъ да се ориентира въ тѣзи 30 и толкова вида данъци, врѣхнини и фондове. Защо на мене, българския гражданинъ, който плащамъ 1.000 л. данъкъ за занятие, врѣху които имамъ и 1.000 л. врѣхнини, да не ми се каже, че имамъ да давамъ чисто и просто 2.000 л.; сѣщо да ми се каже, че имамъ да плащамъ еди-колко-си лева, опредѣлени за другитѣ данъци, какъвто е, напр., данъкътъ сгради и т. н., и да знамъ всичко колко имамъ да плащамъ и бирникътъ да ги заведе въ две графи само и, следъ като си събере сумитъ, да ги разпредѣли и внесе въ Народната банка? Каква нужда има отъ толкова графи, които да завежда бирникътъ, и въ края на краищата никой нищо да не знае? Азъ поне и досега не знамъ, какъвъ данъкъ плащамъ и защо го плащамъ и не мога да направя никаква справка по данъцитѣ си.

А. Циганчевъ (з): Не само Вие не знаете, но цѣлиятъ български народъ не знае!

И. Инглизовъ (мак): Имашъ случай да се срещна съ единъ данъченъ агентъ, който дойде да провѣри една моя декларация. Питахъ го: какъ провѣрявате декларациитѣ? Той ми каза, че провѣряватъ само дали е вѣрно онова, което е показано въ нея. Ами тия, които не даватъ декларации, запитахъ го азъ, какъ ги провѣрявате? — „Ние нѣмаме време да провѣряваме тѣзи, които сѫ дали декларации, та камоли ония, които не даватъ декларации“. А ще се съгласите, г-да, че въ София има, да не речемъ 50%, 30%, но 25% хора, които не плащатъ никакви данъци и не даватъ въобще никакви декларации. Имашъ случай да чуя единъ отъ нашитѣ голѣми фабриканти, който ми каза, че нѣкой си, който работилъ въ къщи, ималъ си нѣкаква работилница за парфюмерия, му предлагалъ — колко мислите? — 20 милиона лева заемъ съ 6% лихва. 20 милиона лева! И азъ вѣрвамъ, че този човѣкъ или не е далъ декларация, или, ако е далъ, сигурно е обложенъ съ 100 л. данъкъ! На кого налагатъ данъци? Налагатъ на нѣкой кръчмаринъ, който е налице. Отбива се агентътъ въ кръчмата му и, ако кръчмарътъ не го черпи съ половинъ,

единъ килограмъ вино, докато се напие, агентътъ казва на кръчмаря: „Ти ще ми вземешъ паритъ, но змия ще глътнешъ“. И, разбира се, заради тия пари, които кръчмарътъ взема на агента — когато не е позналъ — впоследствие нещастниятъ кръчмаръ плаща 2.000, 3.000, 5.000 л., когато тукъ, въ София, има хора съ милиони, които сж издигнали по нѣколко здания и не плащатъ нито единъ грошъ данѣкъ и никаква декларация не сж подали. Всички казватъ, че има такива. Нѣма кой да провѣри!

Насъ, г-да, и безъ това ни обвиняватъ, че не работимъ много. Ха да се стегнемъ да помогнемъ на финансовата власт. Ние сме повече отъ 200 души, нека да трѣгнемъ заедно съ агентитъ да провѣряваме на самото мѣсто и въ къщитъ на хората, да видимъ къде живѣятъ, какъ живѣятъ и кой какво има, откъде го е спечелилъ и какъ въ данѣкъ е платилъ. Азъ ви увѣрявамъ, че не само ще постѣпятъ предвиденитъ прѣки данѣци, въ което г. Бешковъ се съмняваше, но двойно ще постѣпятъ. Само отъ София, Пловдивъ и отъ другитъ голѣми градове ще постѣпятъ толкова, колкото е предвидено. Но, както казахъ, плащатъ само нещастнитъ, които сж налице.

Ще ми позволите да ви кажа и другъ единъ случай съ единъ данѣченъ агентъ отъ провинцията. Довели ги тукъ да провѣряватъ декларация. Нему дали да провѣрява декларацията на бивши министри, настоящи министри, голѣмци и пр. За единъ отъ тия голѣмци, за когото се приказва, че ималъ толкова милионъ лева пари, че могълъ да плати дълговетъ на България, той ми каза, че отъ 1925 г. и до днесъ не е платилъ 1.000 л. данѣкъ.

А. Циганчевъ (з): Кой е този министъръ?

И. Ингилизовъ (мак): Не мога да кажа — нѣма смисълъ. Въ всѣки случай така се приказва. Азъ нѣмахъ време да провѣря, много набързо бѣше това и искахъ въ данѣчното управление да отида да видя лично декларацията, защото и тази година декларацията на този нашъ голѣмъ човѣкъ, общественикъ и държавникъ, била, че е обложенъ съ 120 хиляди лева данѣкъ!

Г-да! Азъ не мога да разбера, какъ можемъ ние да оставимъ една държава така да тъне въ мизерия и тия, които могатъ да плащатъ, да не плащатъ. Ние сме длъжни, като народни представители, безъ разлика на партия, безъ разлика на приятелство, да отидемъ да подпомогнемъ държавата си и да намѣримъ тия, които могатъ да плащатъ и да ги накараме да платятъ на държавата. Само по такъвъ начинъ ще изведемъ нашия държавенъ корабъ на спасителния брѣгъ. Иначе, по този начинъ, докато чиновникътъ се бои да облага съ данѣци, тебе, мене и други голѣмци, а тѣ сж, които трѣбва да плащатъ, ние ще вървимъ къмъ катастрофа. Чичо нѣма съ какво да плаща вече. Когато има, то е най-лесно. Той си плаща, почтенъ е и, ако има деморализация, ние го деморализираме. Много добъръ е нашиятъ селянинъ, много добъръ данѣкоплатецъ е, добъръ гражданинъ е, ако ние не разваляме неговитъ убеждения неговитъ разбирания, неговитъ нрави.

С. Ризовъ (з): На овцетъ ще туримъ данѣкъ, тѣ могатъ да носятъ, г. Ингилизовъ!

И. Ингилизовъ (мак): Това за прѣкиятъ данѣци. Сега малко нѣщо и за косвенитъ данѣци.

Каза и г. Бешковъ, най-правилно би било да бждатъ данѣцитъ повече прѣки, т. е. да имаме подоходенъ данѣкъ. Ние имаме такъвъ подоходенъ данѣкъ, създаденъ отъ земеделското правителство. И азъ съмъ партизанинъ, че той е най-добриятъ данѣкъ. Обаче тоя данѣкъ рухна, не излѣзе годенъ, не е за нашитъ нрави, ние го компрометирахме съ нашето партизанство. Ние не можахме да го приложимъ така, както трѣбваше и както разбираха тѣзи, които го създадоха. Той доби името „цѣрния“ данѣкъ. И може би тоя данѣкъ най-много настрои населението противъ земеделското правителство, а сжщо и земеделцитъ, защото и земеделецътъ трѣбваше да плаща. Азъ ще ви кажа, г-да, че ние правимъ демагогия и партизанство, като казваме, че земеделецътъ не може да плаща. Тоя земеделецъ, който не може да плаща, нѣма да плаща. Азъ провѣрихъ въ цѣлия нашъ окръгъ, има ли единъ земеделецъ да е подалъ декларация за данѣкъ върху дохода надъ 100 хиляди лева. Нито единъ. Азъ лично, понеже малко се занимавамъ и съ търговия, познавамъ хора, на които съмъ далъ надъ 100 хиляди лева за стоки, но не сж декларирани. И тѣ ли трѣбва да се освободятъ? Единъ бакалинъ, който едва прави днесъ джиро 50—100 л., ние го облагаме съ 1.000 л. данѣкъ, а единъ селянинъ, който може да получи 150 хиляди лева отъ своитъ произведения, ние го освобождаваме отъ всѣ-

какъвъ данѣкъ. Ние освободихме отъ данѣци стопанствата до 100 декара. Има земя 100 декара, която не дава поминѣкъ, но има 20 декара, която прави човѣка чорбаджия. На нѣкои мѣста не дава 100 кгр. жито на декаръ, на други мѣста дава други култури, които сж по-доходни и естествено тия доходи трѣбва да се облажатъ. Ето защо, казвамъ, по-правиленъ е подоходниятъ данѣкъ.

С. Ризовъ (з): Тѣзи култури не сж освободени. Имате грѣшка.

И. Ингилизовъ (мак): Зная. Не е тамъ въпросътъ. Азъ искамъ да кажа, че земя съ земя не си уйдисва, не е еднаква и когато има подоходенъ данѣкъ, ако има приходъ, ще плаща, ако нѣма приходъ, нѣма да плаща. Ще има единъ екзистенцъ-минимумъ, който нѣма да се облага. Азъ не съмъ партизанинъ, щото безогледно да се облага, но да се обложи този, който има.

А. Циганчевъ (з): Това е най-справедливото облагане.

И. Ингилизовъ (мак): Та, казвамъ, може би, не сме дозрѣли за този данѣкъ, може би, нѣмаме човѣкъ, който да намѣри най-справедливия начинъ да го приложи. Не само у насъ, доколкото зная, а въ всички държави засега най-сигурни сж доходитъ отъ косвенитъ данѣци. Обаче, за голѣмо съжаление, косвенитъ данѣци у насъ намалѣха. Съ новия законъ за засилване на държавнитъ приходи малко ги увеличихме. Иначе отъ мита не можемъ да очакваме, освенъ отъ артикули, които сж отъ първа необходимостъ. Но и тамъ, г-да, става една грѣшка, че да го нарека, злоупотреботъ ли — не зная. Но като народни представители ние сме длъжни да го кажемъ. Ние имаме до преди два месеца захаръ ситна 17 л., на бучки 19—20 л. — така се продаваше отъ бакалитъ. Г. министърътъ на финанситъ, за да намѣри доходи, каза: „Най-лесно е да обложимъ захарта съ 4 л. кгр.“ При това увеличение би трѣбвало да ядемъ захарта ситна 21 л., на бучки 24 л. Държавата взе 4 л. на килограмъ, фабрикантитъ взематъ още 6 л. и затуй ядемъ ситната захаръ 27 л., а на бучки 29 л. кгр. Защо? Като питамъ г. министра на финанситъ, той се извинява и казва: „Азъ взехъ 4 л., по-нататѣкъ не се интересувамъ“. Г. министърътъ на земледѣлието казва: „Ние имаме договоръ“, но фабрикантитъ миналата и поминалата година фабрикуваха тая захаръ; дори представители на кооперативната захарна фабрика казаха, че цената на захарта можеше още да се намали при известни условия. Кой сж тия условия? Имало единъ договоръ. Обясни ми се отъ министерството, че тия производители на захаръ сж задължени да изнесатъ 20% отъ тѣхното производство и сж длъжни да го продадатъ по борсови цени — по 350 — 4 л. килограмътъ; това е борсовата цена азъ не търгувамъ съ захаръ, но ми казаха, че е тая. Явихъ се почти при всички представители на захарнитъ фабрики и казвамъ: Купувачъ съмъ на захаръ за износъ. Никой, обаче, не продава. Всѣки ми предлага на по-високи цени. Единъ познатъ ми каза: „А бе, г. Ингилизовъ, ние се надѣваме правителството да ни разреши да не изнесемъ тази захаръ, понеже имаме голѣми загуби отъ нея, и да я продадемъ тукъ“. Другъ ми каза: „Ще Ви дадемъ, но ще платите двойно отъ борсовата цена — 8—9 л., защото тукъ я продаваме по 12-80 л.“ Значи, това обстоятелство, което е накарало Министерството на земледѣлието да имъ даде право да увеличатъ цената, не се оправдава. Тия хора се надѣватъ да продадатъ тази захаръ и да облажатъ нашето население съ по 6 л. на килограмъ, което ще каже: ако се похарчатъ 30 милиона килограма захаръ, да взематъ 180 милиона лева повече, а държавата да получи само 120 милиона лева. Това не е право. Този въпросъ трѣбва да се проучи и, каквото може, да се направи.

Г. Петровъ повдигна въпроса за газѣта. Азъ сжщо и съ търговия на газъ не съмъ се занимавалъ, обаче говорихъ съ нѣкои търговци, които търгуватъ съ газъ, попитахъ ги какъ се продава газѣта. Всички ми казаха, че на едро, до преди известно време, тя се е продавала съ 10 ст. печалба на литъръ. Съобщиха ми, че газѣта въ Ромъния сега се горѣла, защото нѣмалъ какво да правятъ съ нея, но въ всѣки случай я продавали отъ 40 до 60 ст. литѣра; плаща се за превозъ до Рамаданъ 15 ст.; за навло до тукъ, макаръ че ми казаха, че се плаща 45 ст., макаръ че е много, азъ турямъ 80 ст.; да се прибавятъ и 5-25 л. за мито и акцизъ, газѣта струва 6-80 л., а се продава, г-да, 9-25 л. литѣрътъ на едро. Това прави 245 л. печалба на литѣръ при продажба на едро. Питамъ, защо е така? Защото казаха ми, че имало едно дружество, което днесъ може да внася петролъ. Това е дружество „Петролъ“,

костото нито има контингентът, нито има право да внесе, но въпреки това му е дадено право да внесе. То е представител на дружествата, които се занимават с търговия с газ, единият вид то е единият негласен картел, който обира нашето население. Може ли ние да узаконим такава беззаконна, да се обира нашето население с такава голъма печалба?

Други, мелничари, ми казват: „Купуваме газболз за мелниците; на дребно въ варели го купуваме по 430 л. литърът, но търговците ни казват, ако вземем пистерна, цѣл вагонъ, може да го вземем по 340 л.“ — значи, съ една разлика отъ 90 ст. Това е едно доказателство, че ние много малко се грижимъ за това наше изобитно население. Ние се мислимъ всѣкъ да го облекчимъ отъ данъци, а, отъ друга страна, го отруваме съ други видове данъци, отъ които се ползува не държавата, а частни лица, и то често пъти не българи, а чужденци.

Четохме преди нѣколко дни и за солта. Дойдоха при мене рибари и ми казватъ: „Г. Интелигентъ! Морска сол нѣма“. Казвамъ имъ: какъ да нѣма? Отговарятъ ми: „Дружество „Гларусъ“ не дава солъ. Нагласило да откупи солта отъ нѣкаква кооперация въ Анжиано; откупило цѣлото производство солъ и солъ нѣма нѣкъде въ бакалицѣ“. Лично азъ ходихъ въ повече отъ 10 бакали и не намерихъ солъ.

А. Ципанчевъ (з): И по 5 л. се продава килограмътъ.

И. Интелигентъ (мак): Нѣма солъ и се продава по 5 л. Това е престъпление. Имаме комисарство, имаме правителство, но и ние сме длъжни да контролираме дѣлата както на правителството, така и на комисарството и, ако то не си отваря очите, да му ги отворимъ — това е наша длъжностъ като народни представители, ако искаме истински да защитимъ народните интереси. Ако ли пъкъ сме лоялни само да угаждаме нѣкому — тогава другъ е въпросътъ.

Г. г. народни представители! Не азъ казвамъ това, но въпреки това съмъ единъ финансистъ да кажа, че техническите закони трѣбва да бъдатъ свързани съ социалните, за да служатъ на обществото, а не на отделни личности. Отъ всичко това, което казахъ, мисля, че явствува, какво нашиятъ технически законъ, приетъ отъ Парламента, служатъ не на нашия народъ, а тѣ служатъ на отделни фирми и на отделни личности. А това не бива да продължава. Защото по такъвъ начинъ ние, както каза и г. Петровъ, не само че нѣма да отстраняваме тия разрушителни побуди, тия разрушителни агитации между нашето население, но ние сами ще го комунизирате, като му докажемъ, че ние не се грижимъ за неговото положение. Тогава тия, които му казватъ и доказватъ, че се грижатъ, че се борятъ за неговото положение, са въ правото си да иматъ неговото доверие. Не бива да допускаме да се опита дотамъ, защото по тоя начинъ ние ще направимъ пакостъ на нашата държава, ако съ време не вземемъ мѣрки, за да отстранимъ всички недъзи, които съществуватъ.

Г. г. народни представители! Съществува другъ единъ въпросъ — за търговията съ външни платежни срѣдства. Ние създадохме закони, съгласно които се монополизиратъ търговията съ външни платежни срѣдства само отъ Българската народна банка. Това е може би разумно нѣщо, измислено отъ по-умни отъ насъ хора, които повече разбиратъ. Обаче, за голѣмо съжаление, какъ се прилага тая валутна политика? Ние създадохме напоследъкъ единъ законъ, споредъ който търговецътъ нѣма право да внесе отвън стока, даже и ако не иска валута отъ Българската народна банка, ако нѣма разрешение. Кой има право да внесе? Има право да внесе той, който е ималъ контингентъ, т. е. той, който е внесълъ стока преди година-две и сега се явява на пазара. Има хора, които съ фалирали, които съ преустановили своята търговия. Обаче такъвъ единъ човѣкъ има контингентъ и той ще се снабдява отъ Българската народна банка — съ право или не — съ валута за вносъ въ размѣръ на милионъ-два-три-четири-петъ и той ще търси въ подмола риба. И ето явява се той при другъ търговецъ, който иска да внесе, но нѣма контингентъ: „Господине! Имашъ контингентъ“. Колко ще дадеши? „Продава се, значи, контингентътъ, търгува се съ него; и още отъ тукъ стоката е поскупнала, било за вносъ, или за износъ. Не съмъ билъ въ Турция, но ми разправиха какво става тамъ. Дойдоха отъ тамъ хора, които казватъ, запитахъ ги и ми казаха, че въ Турция всѣкитъ тютюнъ реколта 1932 г. е продаденъ и се продава отъ 50 до 120 гроша оката. Около 3 милиона килограма е взела Чехската режия срещу компенсация на захаръ, която,

както ви казахъ, се предлагаше 4—420 л. франко пристанище Цариградъ. Казахъ ви, че отъ нашите фабрики захаръ не е купилъ никой. Продаватъ у насъ за износъ по 9-60 л. захаръ на бучки, и то захаръ, която е предназначена за износъ, когато, споредъ договора, тя трѣбва да се продава на борсовата цена. Обаче нѣма такава. Открито казватъ хората: „Чакаме правителството да ни разреши да я пласираме тукъ, защото имаме по-голъма печалба“. Тамъ, въ Турция, нѣмаме такива валутни ограничения — азъ не съмъ провѣрилъ — но казватъ, че тамъ държавата не се ангажира да даде валута на единъ търговецъ, за да внесе стока, но и не му прѣчи, ако той си намѣри валута и внесе стока безъ знанието на банката, отъ вънъ срещу компенсация. Той, обаче, е длъженъ да си плати митото и то въ злато или чужда валута. Държавата тамъ приема стоката. У насъ това го нѣма. Даже и да искашъ да изнесешъ, пакъ трѣбва да вземешъ разрешение отъ нашата Народна банка. И длъженъ е единъ търговецъ, който ще изнесе, обязательно стойността на стоката, която ще получи, да я девалоризира въ Народната банка въ наша валута. И понеже не може да направи това, още повече се влошава положението и се спъва търговията. Азъ мисля, и не по тоя въпросъ правителството би трѣбвало да помисли и да намѣри начинъ да улесни търговията и населението.

Г. г. народни представители! Ние сме бедна страна. Ние съ голѣма мъка можемъ да приберемъ приходите, които сме предвидили въ бюджета. Обаче не е важно само това, което ще се прибере, да бъде прибрано, важно е какъ ще се разходва то. Ние създадохме една дирекция, така наречена за храноизносъ. Четохме въ вестниците, и комисията отива да провѣри, че въ Бургазъ или въ Варна житото се разваля — съ стотици хиляди килограма жито се разваля, запарило. Това жито нито е раздадено на населението, нито е изнесено вънъ. Доколото могатъ да добия сведения отъ търговската камара, миналата година сме изнесли хранителни продукти всичко за 1.200.000.000 л. Загубата на държавата отъ тия изнесени храни е около 860 милиона лева, безъ заплатите въ чиновниците въ дирекцията.

Министър-председателъ И. Мушановъ: Защо се приписватъ тия 860 милиона лева тукъ, не знаемъ. Знаете ли каква е тая цифра?

И. Интелигентъ (мак): Голѣма е загубата, г. министре.

Министър-председателъ И. Мушановъ: Моля, позволете. Защо все така се приказва? Справете се съ тая работа и тогава приказвайте. Задръжали сме ежегодно 24 милиона килограма жито, защото есенята знаете каква беше. Смѣтахме, че непременно трѣбва да задръжимъ единъ стока храни въ България. Не можехме да продаваме, не желасхме да продаваме — и това беше една политика. Но когато видяхме, че цените на храните паднаха; когато видяхме, че времето е добро и че реколтата обещава да бъде добра, започнахме да продаваме и сега на дирекцията съ останали само 14 милиона килограма жито въ резерва. Този прословутъ шумъ за развалени храни е направенъ. Вѣрно е, че имаше една частъ запарено жито, но то беше нищо, пъкъ и това е нѣщо обикновено, когато имате толкова много — стотици хиляди килограма — храни складирали. Но да се каже, че загубите на държавата съ стотици милиона лева, това е прекалено. Но отде излизате вие тая загуба, 800 милиона лева, на държавата? Ние не сме изнесли повече отъ 30 милиона килограма жито.

И. Интелигентъ (мак): Не за тая година, за миналата.

Министър-председателъ И. Мушановъ: Миналата година имаше загуби отъ разликата между продажната цена на житото вънъ и оная, която плащаме на селянина. И понеже изнесохме повече отъ 350 милиона килограма жито — никога не е достигана такава цифра въ износъ на зърнени храни — изгубихме само отъ разликата между оная цена, по която изнасяхме храните навънъ, и оная, която плащаме на селянина. Но тая загуба не е толкова голѣма, както вие я казвате. Ако искате да кажете, че загубата се дължи и на боновете, съ които се изплащаха данъците, плюсъ разликата между платеното на селянина и продаденото на външния пазаръ, то е друго. Загубата ни отъ съкровищните бонове, съ които бѣха плащани данъците, е 500 милиона лева и нѣщо. Но загубата отъ съкровищните бонове я покриваме съ приходите отъ маркиятъ, които се лепятъ върху хлѣба. Досега сме събрали отъ маркиятъ повече отъ 120 милиона лева; досега това не е тежело никакъ на бюджета. Тая загуба се покрива съ извънбюджетни срѣдства, които се събиратъ по силата на наредбите, които се издадоха.

И. Ингилизовъ (мак): Значи, признавате, че все пакъ 500 милиона лева загуби има?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: То не е загуба.

И. Ингилизовъ (мак): Загуба е на държавата.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Вие казахте, че загубата била 800 милиона лева. Загубата на държавата е отъ това, дето не се плащаха данъцитъ съ пари, а се плащаха съ бонове. Но тая загуба сега я компенсираме съ приходитъ отъ маркитъ, отъ които очакваме 200 милиона лева, а досега сме събрали 120 милиона лева.

И. Ингилизовъ (мак): Въ този редъ на мисли съмъ длъженъ да кажа, че у насъ, споредъ статистическитъ данни, имаме около 117 хиляди семейства, които иматъ повече отъ 80 декара земя. И понеже се приема, че само тѣ могатъ да произвеждатъ храни за износъ — споредъ статистическия годишникъ, отъ всички 1.099.000 семейства — само за 120 хиляди семейства ние сме длъжни да понасяме тия загуби, макаръ и по-малки, както ни каза г. министъръ-председателъ. Всички останали семейства трѣбва да плащатъ за другитъ.

П. Дичевъ (д): Земледѣлски семейства сж 700 и нѣколко хиляди.

И. Ингилизовъ (мак): Не само земледѣлски. Имамъ и градски домакинства, които плащатъ допълнително за тия храни, които имъ се раздаваха; и сега още плащатъ, г. Дичевъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: И Петришкия край хранихме, и Пашмаклийския, и Мاستанлийския сжщо хранихме, и държавата тегли загубата, г. Ингилизовъ. Вие знаете, че държавата миналата година не можеше да направи другоаче. Хранитъ тамъ поефтиняха, но загубата понесе държавата.

И. Ингилизовъ (мак): Казвамъ, че ако това е имало смисълъ по-рано, сега нѣма смисълъ. Нѣма смисълъ да съществува вече тая дирекция. Трѣбва вече да се ликвидира съ нея.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Тя, аслж, ликвидира сега.

И. Ингилизовъ (мак): Ликвидира, но нашитъ ликвидационни комисии много продължаватъ и изяждатъ спечеленото.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: 48 души чиновници само имаме въ дирекцията за ликвидирване на тая работа за милиарди, извършена въ 2—3 години. Дирекцията и сега събира и продава въ ограничено количество. Тя, въ сжщностъ, е въ ликвидация.

И. Ингилизовъ (мак): Мене ми е думата, г. министре, че трѣбва да правимъ икономии. Събираме срѣдства, за да посрѣщаме държавни нужди и трѣбва да правимъ икономии. отдето можемъ. Вчера г. министърътъ на финанситъ, като говори за Гръцко-българската комисия, каза, че тѣ коствува досега 215 милиона лева. Тая Гръцко-българска комисия и сега работи. Ходихъ нѣколко пѣти тамъ. Посрѣщатъ ме като чиновникъ. Не искаха да се представя като депутатъ. Искаха да разбера какво вършатъ тѣзи хора. Останала била нѣкаква сума отъ 50 и нѣколко милиона лева, която трѣбвало да се разпредѣли между тѣзи 6 хиляди декларации, които не сж разгледани отъ Гръцко-българската комисия. Обаче на тѣзи, които наистина имали право и дали заявления, че сж онеправдани, не се давало нищо, а се давало на други, кждето могло да се даде ангро, напр., на нѣкой чифликъ. Питамъ, защо така? Единъ човѣкъ заведохъ тамъ да му направятъ справка, за да го улесня, защото иначе не пускатъ. Направила му справка и му казаха, че има за него предвидени 120 хиляди лева. Казватъ му: предъ нищото ти ще бждешъ доволенъ и на това. Обаче на другия денъ този човѣкъ дойде въ кжщи и каза: „Г. Ингилизовъ! Тукъ имало друга работа, могли да станатъ 1 милионъ и две хиляди лева, но да намѣримъ човѣкъ“. Азъ просто се чудя. Щомъ могатъ за една вечеръ отъ 120 хиляди лева да станатъ 1 милионъ и 200 хиляди лева, тая работа не е честна. И азъ бихъ молилъ г. министъръ-председателъ — факти не мога да дамъ — тѣзи пари да не ги оставятъ на тѣхъ, а да ги вземете за държавата и да ги дадете, кждето намѣрите за добре.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ съжалявамъ, че Вие, народенъ представителъ, не сте отишелъ да изучите работата и да дойдете при мене лично и да ми кажете. Когато се говорятъ отъ сериозни хора такива работи, азъ не зная, кой въпросъ въ България можемъ да смѣтаме, че е сериозенъ. Въпросътъ се състои въ следното. Като ликвидира Гръцко-българската комисия, разпредѣлиха се известни суми, едни отъ които се дадоха на гръцкото правителство, а други на насъ, за да могатъ да служатъ за задоволяване на ония искания, които сж справедливи, или за да се направятъ поправки на нѣкои грѣшки които може комисията да е направила.

И. Ингилизовъ (мак): Точно.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ докладвахъ този въпросъ въ Министерския съветъ. Казахъ: ще се раздадатъ суми само на ония, които сж предявили искания предъ Гръцко-българската комисия, поради известни грѣшки, преди да бжде разтурена комисията, азъто, ако оставѣхме нови претенции да се предявяватъ, може би щѣха да се явятъ съ хиляди, които комисията не можеше да разгледа, защото е ликвидационна комисия. Въ комисията участвуватъ, като председателъ, единъ сждия, Кириль Поповъ, въ почтеностъта на когото досега не съмъ чулъ да има съмнение, и други двама членове, които бѣха отъ по-рано назначени тамъ. Досега азъ минавахъ като тѣхенъ шефъ и не съмъ ималъ нито едно оплакване. За пръвъ пѣтъ чувамъ отъ г. Ингилизовъ да хвърля обвинения. И се чудя, защо не ми ги е съобщилъ досега.

И. Ингилизовъ (мак): Не съмъ ималъ възможность.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Тая комисия ликвидира. Тя трѣбваше до 15 априлъ да свърши. Свършва сега окончателно. Наистина, имаше голѣми интереси. Такъвъ е случаятъ за гората на с. Габрово. Кждето искаха 10 милиона лева. Азъ се намѣсихъ да ги разпредѣля справедливо между населението и си взехъ белята, защото въ една година не можяхъ да завърша тая работа. Защо? Тукъ сега може да се приказва. 10 души, упълномощени отъ с. Габрово, водятъ процесъ и комисията присъжда 10 милиона лева. Обаче какво се оказва? Че тѣзи 10 души сж подставени хора на селото. Дойдоха съ решението и казаха: „Дайте 10-тѣ милиона лева“. Селянитъ, обаче, казватъ, че тия 10 души сж подставени лица, че този имотъ не е тѣхенъ, а на общината. Подказаха ми на мене, че тѣ сж пълномощници, но гората е на селото. И азъ видѣхъ, че е по-справедливо да се дадатъ паритъ на селянитъ, защото онѣзи сж подставени хора. Но идватъ четири души и представляватъ единъ договоръ, редовно подписанъ, че селянитъ ще дадатъ 35% отъ сумата, ако дѣлото се реши въ тѣхна полза. Ходили, дирили тапни и спечелили дѣлото. Представя се човѣкътъ и иска да му се платятъ 3%, милиона лева. Подписитъ сж валидни. Селянитъ казватъ: „Ние не сме упълномощавали никого, какъ ще дадете паритъ на него?“. Той пѣкъ казва: „Ето документи“. Тѣй се сложи този въпросъ, отъ желанието да се дадатъ паритъ на селянитъ, и сега азъ трѣбва да поема отговорностъта да го разреши. Какъ да го разреши? Викамъ тѣзи хора пѣтъ-шестъ пѣти и имъ казвамъ: елате, съберете се вие, селяни, и вие, пълномощници, спогодете се помежду си, за да се дадатъ паритъ. Едни други си правятъ мюзевирлъци. Пѣкъ и тракийската организация се е тикнала вътре, и по такъвъ начинъ ето, виждате какви кашни се създаватъ.

Та искамъ да кажа, ликвидационната комисия завършва работата си — чини ми се, до 15 априлъ трѣбваше да ликвидира. Не е приета никоя нова претенция, освенъ ония, които сж били дадени предъ комисията, когато тя съществува. Всичко се ограничава въ изправяне на грѣшки и въ разрешаване на въпроси, които сж били вече предявени тамъ. Че може да има много хора, които да негодуватъ, претендирайки, че не сж могли да предявятъ претенциитъ си, и да искатъ сега да ги предявятъ — може да има, но ние сложихме предѣлъ, защото ако не бѣхме го сложили, може би щѣхме да имаме нови 60 хиляди декларации подадени. Така стои въпросътъ съ тази комисия.

Специално за този случай, за който споменахте, г. Ингилизовъ, азъ искамъ да ми доведете човѣка.

И. Ингилизовъ (мак): Могло е да се научи.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Могло е! Азъ не ща да слушамъ мълви отъ вънъ. Той да дойде да ми каже кой му е казалъ това. Защото поне тѣзи хора, въ

ликвидационната комисия, сж почтени. Председател на комисията е г. Кирил Попов, сждия.

И. Ингилизов (мак): Аз не искам да обиждам хората въ ликвидационната комисия, но говоря това, защото знамъ, че има хора, които не сж имали нито за грошъ имотъ въ Македония, а сж получили милиони.

Министър-председател Н. Мушановъ: То е другъ въпросъ.

И. Ингилизов (мак): Има такива случаи. Кой е извършилъ тази маскария, дали чиновници или други, за мене не е важно, но положително знамъ това. Много хора сж идвали при мене да се оплакватъ. Не обвинявамъ никого. Ако имамъ факти, ще Ви ги изнеса. Затова казвамъ, че тѣзи хора, макаръ да сж почтени, може да сж подведени. Но има такива случаи — да се дадатъ пари на хора, които нѣматъ право, а да се онеправдаятъ други, които иматъ право. Затова нека почитаемииятъ Министерски съветъ — посредствомъ нѣкой другъ, защото г. министър-председателъ не може да огрѣ навсѣкжде и да види всичко — да надзърне въ тая работа, за да се види, какво се върши. Въ всѣки случай такива работи има, и азъ не при казвамъ на аба, нито искамъ да обиждамъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Не зная да се е оплаквалъ нѣкой, да е дошелъ да ми каже факти. За първата комисия — гръцко-българската — не зная. Азъ зная за ликвидационната комисия. Зная хора, които отидоха да живеятъ въ Атина съ милиони.

И. Ингилизов (мак): Карате ме да приказвамъ. Три милиона лева се даватъ на една жена. Викатъ я да й дадатъ тѣзи пари, безъ да ги е искала — вика се отъ човѣкъ на комисията. Мене ми е жалъ, тѣзи пари сж държавни. Ако трѣбва да се дадатъ, да се дадатъ на хора, които заслужаватъ; ако ли не трѣбва — да ги употребя държавата за каквото намѣри за добре. Мене ме боли, защо тѣзи пари да ги взематъ хора, които нѣматъ право. Може чиновникътъ да не сж виновенъ, да сж подведени, но нека се издѣри. Зная жена, която е взела 10 милиона лева, безъ да има право, за нѣкакъвъ чифликъ. Викатъ я и тя ги взема. Кой е този толкова добродушенъ човѣкъ, да му даватъ пари и той да откаже? Логиката налага да се разбере, че тукъ трѣбва да има нѣкакъвъ интересъ, за да я викатъ.

Министър-председател Н. Мушановъ: Не я зная, не ме интересува. Азъ отговарямъ за ликвидационната комисия.

И. Ингилизов (мак): Азъ бѣхъ отправилъ по-рано и питане за тази комисия, която изяде много пари и нищо не сътвори. Много отъ декларациитъ на наши българи не сж разгледани, благодарение немарливостта и неспособността на членоветъ на тази комисия. Азъ, като народенъ представителъ, съмъ отивалъ да наблюдавамъ тѣзи, които играятъ на рулетка — не съмъ игралъ, но съмъ присъствувалъ — и съмъ виждалъ членове на тази комисия, апелативни сждии, да залагатъ по 500 хиляди лева. Откъде се взематъ тѣзи пари, г. министър-председателю? Тѣ сж крадени. Нѣма друго мѣсто откъде да ги взематъ, освенъ отъ тамъ. Такива бѣха членове на тая комисия. Но, за голѣмо съжаление, никой не искаше да чуе. Извинявайте, че се отклонихъ отъ въпроса, но азъ искахъ да изтъкна единъ недѣгъ, който трѣбва да се премахне.

Министър-председател Н. Мушановъ: Тоя недѣгъ е премахнатъ.

И. Ингилизов (мак): Поне това, което е останало да се спаси. Сиромаштъ и на малкото се радва — ние сме сега сиромаси. Тогава сме били чорбаджии, давали сме, сега сме бедни.

По-нататкъ, за вноса и износа. Ние не можемъ да изнасяме нашитъ продукти поради голѣмото спадане на ценитъ. Неотдавна азъ отидохъ на едно събрание, устроено отъ българската секция за малцинствата да чуя речта на единъ ученъ човѣкъ, нашъ народенъ представителъ, г. проф. Геновъ. Между другото, той каза: „Не съмъ воененъ, но както военнитъ гледатъ обикновено да иматъ единъ фронтъ, така и въ политиката трѣбва да имаме единъ фронтъ, защото тогава ще бждемъ по-силни, отколкото, когато имаме много фронтове“. И азъ не съмъ воененъ, нито съмъ политикъ, но казвамъ, че трѣбва да имаме единъ фронтъ. Обаче, за голѣмо съжаление, ние имаме не 2—3, а 20 фронта — колкото държави има около

насъ, толкова фронтове имаме. За Сърбия и дума не може да става — нѣмаме никакви отношения, запустѣли сж пштищата. Никой българинъ — не само българинъ-македонецъ, но и българинъ отъ стара България — не е отишелъ тамъ нито по търговия, нито да се срещне съ нѣкого — никакви сношения. Тѣхнитъ владци дойдоха тукъ, приехме ги и въ „Александъръ Невски“ нарекохме сръбския владика Николай — „Охридски“, при наличността на Борисъ „Охридски“, който е титуляръ на Охридската епархия. Споредъ менъ, съ това направихме една грѣшка. Тѣ си правятъ политика; не сж дошли само да ни видятъ чернитъ очи и да ни проповѣдватъ словото божие. Изглежда, че сръбскиятъ владика Николай си е научилъ урока преди да дойде тукъ. Защото какъвто е той, ние едва ли имаме такъвъ иерархъ. Той и тамъ, въ Сърбия, е ходилъ съ магаре, като Петъръ Амиенски, и е могълъ да завладѣе населението. Не зная дали нашитъ владци ще направятъ това, което сръбскиятъ владика Николай направи за сръбската политика. Обаче съ Сърбия, казвамъ, ние нѣмаме никакви отношения.

Съ Гърция — сжщо. Поради спорове за доспатскитъ гори, поради нежеланието ѝ да ни изплати това, което ни дължи въ повече за имотитъ на нашитъ българи, изпждени, а не доброволно изселили се отъ Гърция, сжщо нѣмаме никакви търговски отношения.

Съ Ромъния имаме търговски отношения, само за нейна полза, защото ние почти нищо не внасяме тамъ. Тя купува тютюни отъ Гърция и Турция, но отъ насъ не взема, а ние купуваме отъ нея и солъ, и газъ, и не за малко, а за много пари, което не би трѣвало да става.

Съ Турция, за която казваме, че сме приятели, споредъ мене, ние не сме приятели. На какво се дължи това, не зная, обаче турскиятъ министъръ въ Женева трѣбваше да каже, че може да го замѣсти гръцкиятъ министъръ — таква сж отношениата имъ. Сега ние виждаме турски министри да посещаватъ Атина, гръцки министри да посещаватъ Анкара и да се говори не за търговски и за политически, а за воененъ съюзъ между дветѣ държави. Ние, обаче, приказваме, черпимъ се, приемъ си кафето, но приятелски отношения съ Турция нѣмаме. Каквито голѣми въпроси имаме да разрешаваме, да ги разрешаваме, но нека да имаме още единъ приятелъ. Но, за голѣмо съжаление, и него го нѣмаме. И, естествено, за това не можемъ да винимъ никой другъ, освенъ правителството, което дължи да направи всичко, което зависи отъ него, да се сдобримъ, да имаме приятелството поне на единъ отъ нашитъ съседи. Съ Турция нѣмаме никакви отношения — нито внасяме, нито изнасяме, нито сме искрени.

Министър-председател Н. Мушановъ: Търговскитъ ни отношения сж такива, защото търговскитъ ни интереси сж сжщитъ — и Турция е земеделска страна.

И. Ингилизов (мак): Имаме конвенция съ Турция, а толкова въпроси се протакатъ, не се разрешаватъ!

Министър-председател Н. Мушановъ: Защото, при оценката на комисията, България трѣбва да плати.

И. Ингилизов (мак): Ще ми позволите, г. министър-председателю, да направя тая бележка, че никой не ни познава положението.

Министър-председател Н. Мушановъ: Като говорите по тѣзи въпроси, азъ искамъ да дойдете въ Министерството на външнитъ работи да видите нотата, какво е измѣнението на договора, каква е оценката на земята, какво е въ Мала-Азия. По-добре е да изучите тѣзи въпроси, отколкото така да приказвате въ Народното събрание! Асж азъ искамъ да идвате по такива въпроси. Елате при мене въ министерството и, ако азъ откажа да Ви дамъ сведения, тогава кажете, че министър-председателъ не си знае дълъга, а не така, калабалкъ приказки да се говорятъ тукъ! Пили сме си кафето! Пили сме си го, разбира се — безъ кафе приятелство не става! (Веселостъ)

И. Ингилизов (мак): Азъ казвамъ и кафето да си приемъ, но и приятелство да имаме.

Министър-председател Н. Мушановъ: Азъ зная кои сж причината. Това сж пакъ патриотарски организации, които съ всички срѣдства искатъ да развалятъ отношенията ни съ Турция.

И. Ингилизов (мак): Ще ми позволите да кажа, че срещу тѣзи патриотарски организации правителството е длъжно да взема мѣрки.

Министър-председател Н. Мушанов: Реагираме, взели сме мърки и вече тия организации не се чуват.

И. Ингилизов (мак): И не Народното събрание, а правителството трябва да постави въпроса на мястото му, защото то носи отговорността за всички работи в тази страна.

Министър-председател Н. Мушанов: И разградската случка, и цариградската — всички работи се подклаждат от други, които дават пари, за да ни смразят с Турция. Тъй имат една плановърна политика, но няма да успят, както и не успяха.

И. Ингилизов (мак): Въ всички случаи, навремето, когато е сключван договорът ни с Турция, поради обстоятелството, че не е имало кой да проучи въпросите, сключен е един договор на презумица, който не е износен за нас. Там е грешката! Аз не обвинявам Вас и другите министри, че не са проучили въпроса, но ще ми позволите да кажа, че нямаше кой да проучи този въпрос от онзи, който трябва да го разрешат. Тъй трябва, преди всичко, да го проучат и тогава да пристъпят към неговото разрешение. За голямо съжаление, както и по-рано ви казах, големите въпроси у нас не се обмислят, не се разискват от тези, които са компетентни и могат да допринесат за тяхното правилно разрешение. Има по-дребни въпроси, които занимават нашите водачи на народа. А тези са големите въпроси, с които правителството трябва да се занимае. И ако то не може само да направи това, да намъри доверени и компетентни хора, на които да повъри тази работа. Моята молба, във всички случаи, е, да се разрешат тези въпроси, които могат да се разрешат. Аз не мога да давам терк, защото нито имам претенцията да съм политик, нито имам претенцията да познавам големите въпроси така, както други нѣкои ги познават, но бих могъл да допринеса нѣщо с моите познания по фактическото положение. Иначе, както казах, нито политически, нито юридически мога да спомогна.

Министър-председател Н. Мушанов: Извинете, но пак ще Ви кажа: като искате да говорите по този въпрос, защо не сте дошли в Министерството на външните работи да видите оная комисия там, която 6 месеца работи, има заключения, имаме последен отговор на турците да видите какъ приема тълкуванията и тогава да дойдете да говорите тук?

И. Ингилизов (мак): Ще ми позволите да Ви кажа, г. министър-председателю, че аз съм ходил 10 пъти в тази комисия и нищо не съм разбрал! Ходих и при г. Павлов, и при г. Панчо Дорев, казва ми, че това е тайна — не може. А пък Вас да Ви занимавам с тази работа. . . !

Министър-председател Н. Мушанов: Хемъ не щете да занимавате министъра с тази работа, хемъ говорите тук! Че нали това са най-важните въпроси, най-големата политика?

И. Ингилизов (мак): Има органи към които съм се обръщал, и те не са ми давали нищо.

Министър-председател Н. Мушанов: Прави са да не Ви дават. Като народен представител, ще дойдете при мене, като министър, да Ви дам каквото искате.

И. Ингилизов (мак): Азъ мисля, че Вие толкова много сте заети с работа, че при тях трябва да отида да ме освѣтлят по тези въпроси.

Министър-председател Н. Мушанов: По-добре бѣше да изучите тези въпроси, преди да говорите тук. Пък и в парламентарната комисия по Министерството на външните работи г. д-ръ Станишев толкова пъти ни занимава по тези въпроси. По-хубаво е там да идвате. Защо се събира тази комисия? Нали за това? Нима може по тези въпроси да се говори тъй в Народното събрание? Утре-другиден комисията ще заседава, слате там. Тъй се разискват тези въпроси. Не може тъй, да дойдете в Народното събрание и — бух, бух, бух, нищо не е направено, никой не се грижи, никой не се интересува!

Ц. Бръшлянов (д. сг. Ц): Най-добре е една школа да отворите!

Министър-председател Н. Мушанов: Какво казахте, г. Бръшлянов?

Ц. Бръшлянов (д. сг. Ц): Не е, казвамъ, безполезна тази школа, която ни преподават, но мисля, че е по-добре да оставите оратора да свърши.

Министър-председател Н. Мушанов: Не разбирамъ, коя школа?

Ц. Бръшлянов (д. сг. Ц): Тези нотации, които четете.

Министър-председател Н. Мушанов: Азъ мисля, че по въпроси от такова естество най-добре е да се дойде в парламентарната комисия по Министерството на външните работи, където се излагат те. Какви нотации?! Това е една истина, която винаги се казва по тези въпроси.

Ц. Бръшлянов (д. сг. Ц): Право е.

И. Ингилизов (мак): Съжалявамъ, ако г. министър-председателят схваща, че искамъ да нападамъ нѣкого. Не. Азъ искахъ да изтъкна известни факти, които трябва да се взематъ подъ съображение, когато ще се решаватъ тия въпроси. Дълженъ съмъ да направя това, защото може би нѣкои народни представители не познаватъ така добре тези факти, както азъ мисля, че ги познавамъ. Затова рекохъ да ги набележа и да се взематъ мърки да се разрешатъ тия въпроси.

Казахъ, че ние сме много бедни и затова и на малкото трябва да се радваме. Въ много от бюджетопроектите се предвиждатъ суми за надничари. Мнозина от г. г. министрите са казвали, пък и г. министърът на финансите въ своето експозе изтъкна, че ще се даватъ кредити за надничари там, където е необходимо. Нѣма необходимост от надничари. Предвиждатъ се кредити за надничари по Министерството на земледелието. Ако има нужда от надничари за нѣкое опитно поле, да се назначатъ за 6 месеца или за 3 месеца постоянни надничари. По Министерството на железниците — също. Да се назначатъ надничари постоянни или за 6 месеца, но да се определи числото имъ. Съгласете се, че съ тези надничари много се злоупотребява.

Министър С. Костурков: Не познавате въпроса, г. Ингилизов. Падне, да кажемъ, нѣкъде скала върху железопътна линия. Надничари от близкото село ще бѣждатъ повикани и подъ контролата и съ помощта на специални постоянни работници или надзорници ще вдигатъ скалата, за да се възстанови движението. Не може да има постоянни надничари при такива случаи.

И. Ингилизов (мак): Ще имате една бригада, г. министре, за такива случаи и ще я пращате където има нужда.

Министър С. Костурков: Нѣма защо да стои тази бригада и да ѝ се плаща постоянно.

И. Ингилизов (мак): Понеже г. министърът на железниците спомена нѣщо за неговите надничари, ще му кажа какво научихъ. Железничари ми разправяха: „Докато имаме известни кредити, ние се мъчимъ да ги използуваме и правимъ депа, правимъ постройки, а въ Министерството на железниците нѣма кой да се загрижи да купи болтове“ — не знамъ така ли наричатъ тези железни болтове, които свързватъ релсите. — „Релсите, казватъ, са разклатени благодарение на обстоятелството, че като видимъ, че на едно място са се разклатили, туряме болт, изваденъ отъ друго място, където са четири и оставатъ три, защото нѣмаме други болтове“. А за да се доставятъ такива болтове, били необходими 200—300 хиляди лева. Казвамъ това, което ми е казано — че за болтове нѣма пари, когато за други цели се харчатъ много повече. Та нека да се доставятъ такива дребни материали, като болтовете, липсата на които може да предизвика пакост. Ако искате, г. министре, лично мога да Ви посоча по нашата дековилка надолу не съ по три, а съ по два болта свързани релси.

Министър С. Костурков: Не е чудно. Има и изгнили релси.

И. Ингилизов (мак): За релси разбирамъ, че може да не се намѣрятъ пари, но за болтове! Азъ не Ви обвинявамъ, но Ви казвамъ да знаете, за да обърнете внимание на Вашите чиновници.

Министър С. Костурков: Много отдавна е обърнато внимание, но имайте предъ видъ, че магазинътъ често

пъти сѣ праздни. Когато поискаме отъ разрешенитѣ кредити, нѣма срѣдства, банката нѣма пари, и азъ мълча и гледамъ работата да върви съ това, което има, колкото може. Тѣзи работи трѣбва да ги съобразяваме. Това, което изнасяте, не е отъ нежелание на служителитѣ да поддържатъ линията, а отъ нѣмане на срѣдства. А нѣкъде правятъ и друго: вмѣсто болтове, хората турятъ дървета, както е по една тѣснолинейка къмъ Родопитѣ. И такива случаи има.

И. Ингилизовъ (мак): Азъ се отклонихъ малко, и моля г. министра на желѣзницитѣ да ме извини, че изнесохъ нѣщо, което ми е казано и което лично съмъ констатиралъ. Би трѣбовало за такива дребни работи той да държи повече отговорни своитѣ органи, защото той не е тамъ, за да поправя релситѣ и болтоветѣ!

Г. г. народни представители! Казахъ, покрай икономитѣ, би трѣбовало и срѣдствата, които се разходватъ, да се разходватъ на мѣсто. Ние имаме единъ законъ отъ 1920 г., публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“ брой 252, отъ 8 февруарий 1920 г., прокаранъ отъ земледѣлското правителство, въ който се предвижда учредяването на единъ фондъ, срѣдствата на който се набиратъ отъ такса по 1 л. на килограмъ тютюнъ. Този фондъ има строго опредѣлено предназначение: за опитни полета, за подобрене на тютюневата култура и пр. и пр. За голѣмо съжаление, отъ този фондъ не е даденъ нито единъ левъ за подобрене на тютюневата култура. И миналата година азъ молихъ г. министра и сега го моля да се направи нѣщо за подобрене качеството на нашия тютюнъ. Вчера началникътъ на отдѣлението за акцизитѣ ми каза, че нѣкъде било пренесено, може би отъ злорадство, така нареченото жълто тютюнево семе, което дава тютюнъ, който много лошо мирише. Нашиятъ тютюнъ е може би единствениятъ артикулъ, който ни дава най-много чужда валута, макаръ и евтино да се продава. Нашиятъ тютюнъ е цененъ и се търси. Той още повече би се търсилъ, ако се типизира. Азъ четохъ въ вестницитѣ за типизирането на виното. Не разбирамъ какъ може да стане типизирането на други артикули, но за тютюна разбирамъ много добре. Ако ние типизираме нашия тютюнъ, той ще бие по цена и по качество и грѣцкия, и турския, и сръбския, и винаги ще бѣде необходимъ — той и сега е необходимъ. Ако не сѣ гѣзи валутни ограничения, нашиятъ тютюнъ би се продавалъ на по-висока цена. Имайте предъ видъ, че нашиятъ тютюнъ сега се продава на половина отъ цената, по която се продава тютюнътъ въ странство, благодарение на тия клиринги, на тѣзи валутни ограничения, които сега има. Само известни хора могатъ да купятъ тютюнъ и да го изнесатъ въ странство; други фирми и да искатъ да купятъ, не могатъ, защото нѣматъ валута. Би трѣбовало да се намѣри начинъ да не се обира населението само отъ нѣколко души търговци.

Г. г. народни представители! Азъ мисля, че е крайно време да се замислимъ да направимъ каквито можемъ икономии, да не прѣскаме срѣдствата за каквото било и за каквото не било. Казахъ, всички трѣбва да подпомогнемъ финансовитѣ власти, специално финансовия министъръ, за да могатъ да се получатъ ресурситѣ, които сѣ необходими

за държавата. И наша задача трѣбва да бѣде не само да казваме на нашия селянинъ, гражданинъ, занаятчия и дребенъ търговецъ, че ще работимъ за неговото облекчение, за намаляване на дълговетѣ му, за разсрочването имъ, за опрощаването имъ, за намаление на лихвитѣ и пр. и пр., но и да го посѣтваме да се загрижи малко повече да работи. Нека си признава, г-да — азъ го казахъ и по-рано — ние сме станали малко по-айнаджии. Едно време — азъ живѣя отъ 15 години въ Горна-Джумая — у насъ се чудѣха какъ може да има презъ м. априлъ краставици. Тази година на 10 априлъ излѣзоха въ Горна-Джумая краставици, и то безъ топликъ, въ стѣкла. И кой ги произведе? Не джумайци, а градинари отъ Горна-Орѣховица. Дошли, разкопали градината до поясъ, 50—60 сантиметра, наторили я и на 10 априлъ азъ ядохъ краставици. Значи нашата земя е благодатна, може да произвежда, но трѣбва да научимъ нашия селянинъ на малко повече трудъ, на малко повече икономия и по-малко да се надѣва на подаяния отъ държавата, защото държавата — това сме ние, имаме ли ние повече, има повече и държавата; нѣмаме ли ние, нѣма и тя. Азъ мисля, че ние ще бѣдемъ много по-полезни на нашия народъ, ако го съветваме къмъ повече трудъ, къмъ повече постоянство и ако му вдѣхнемъ вѣра въ бѣдещето, да работи за напредѣка и издигането на България. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Христо Георгиевъ, отъ името на Националлибералната обединена партия. — Отсѣгъ стъпува.

Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Георги Димитровъ. — Нѣма го.

Следва да се изкаже записалиятъ се г. Петко Дичевъ, отъ Демократическата партия.

П. Дичевъ (д): Азъ казахъ, че утре ще говоря.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Пѣдаревъ.

П. Бръшляновъ (д. сг. Ц): Г. председателю! Опредѣлениятъ отъ нашата група ораторъ депозира, и устно предъ г. Малиновъ, и писмено предъ Васъ, молба, че не може сега да говори. Разболѣлъ се и съ автомобилъ си отиде въ къщи. Моля Ви ако е възможно да остане за утре да се изкаже. Азъ апелирамъ къмъ г. министъръ-председателя да се съгласи да вдигнемъ сега заседанието, толкова повече, че днесъ е и недѣленъ день.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Да се вдигне заседанието сега. Следващото заседание да бѣде утре, 4 ч. следъ пладне, когато ще продължатъ разискванията.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Вдигамъ заседанието.

Следващото заседание ще бѣде утре, съ сѣщия дневень редъ.

(Вдигнато въ 22 ч. 25 м.)

Председателъ: А. МАЛИНОВЪ

Подпредседателъ: Н. ЗАХАРИЕВЪ

Секретаръ: П. ПОПИВАНОВЪ

Зам.-началникъ на Стенографското отдѣление: Д. ДУКОВЪ